

Mreže sodijo v muzej!

Meja med Slovenijo in Italijo je končno spet odprta

Uvodnik

Jurij Paljk

Zaprta, odprta, vedno meja?!

„Življenje“, je zapisal francoski pesnik George Bataille, „ni tam, kjer se ljudje počutijo osamljeni, temveč se začne s pogovori, s skupnim smehom, s prijateljstvom ... Ko se življenje (eksistence) zdijo popolna in dovršena, ostanejo ločena, zaprta sama vase. Odpirajo se samo skozi rano, ki je v njih, zaradi neizpolnitve biti“. Ko priznaš, da si ranjen, priznaš in sprejmeš svojo nepopolnost. Zaprta državna meja je med pandemijo zarezala v živo tkivo skupnega življenja pri nas. Veselje ob odpravi prepovedi prehajanja državne meje je med nami iskreno in ga ne gre pripisati prehajanju državne meje zaradi nakupovanja bencina in cigaret v Sloveniji in pralnih praškov, kave, sadik in semen na italijanski strani, če sem banalen, kot so tisti, ki se posmehujejo našemu pristnemu veselju ob ponovni vzpostavitvi svobodnega prehajanja državne meje. Lahko se cinično zmrduješ, da je igranje odbojke čez mrežo na skupnem trgu le klavrna predstava za otroke itd ... Če pošteno pogledamo vase, bomo priznali, da nas je na novo zaprta meja vse globoko ranila. Zavedno smo se izogibali jalovim polemikam, ki jih je bilo ob meji, za mejo, na meji in o meji odločno preveč, kot smo se tudi izognili pritlehnim, podlim in nekorektnim kritikam z vedno iste strani sedanji slovenski vladi, ki je nasledila tisto, ki je pred pandemijo dobesedno pobegnila, potem ko je zaprla državno mejo, ne da bi vsaj obvestila italijanske prijatelje! Prav tako nismo in ne bomo dali glasu tistim, ki so ob zaprtju državne meje zaradi pandemije na eni in drugi strani le-te potegnili na dan medsebojne žalitve, ki še v greznice ne sodijo! Papež Frančišek je med pandemijo večkrat ponavljal, da bomo iz te pandemije, osamitve, krize prišli vsi ali boljši ali slabši, srednje poti ni. Tudi za nas ob državni meji ne!

ZKB Trst Gorica

Konec junija bo redni občni zbor 2020

Letošnji redni občni zbor Zadružne kraške banke Trst Gorica bo 26. junija 2020 ob 12. uri na sedežu družbe v prvem sklicu oziroma 30. junija 2020 ob 17. uri v istem kraju v drugem sklicu. Zaradi epidemiološke krize bo ta pomembni trenutek letos potekal **brez fizične udeležbe članov**. Da bi zmanjšala tveganja, povezana z zdajšnjo zdravstveno krizo, je ZKB odločila, da izkoristi možnost, določeno s t. i. uredbo Cura Italia, da **omogoči članom udeležbo na občnem zboru izključno prek pooblaščenca**. Člani bodo torej poverili pooblastilo za zastopanje in predložili navodila za glasovanje notarju Damjanu Hledetu, ki ga je upravni odbor banke izbral kot pooblaščenca. Vsa navodila so na voljo članom na spletni strani banke www.zkb.it ali na sedežu ali na poslovalnicah banke. Da bi svojim članom zagotovili informacije o rezultatih in načrtih za prihodnost, so se pri ZKB-ju odločili, da bodo **območno srečanje**, ki tradicionalno poteka pred občnim zborom, predvajali v **živo prek streaminga v petek, 19. junija, ob 18. uri**. / str. 2

V slovo / Saša Rudolf

Za vedno je utihnil topli, žametni glas

Širšo zamejsko stvarnost je v ponedeljek, 15. junija, boleče prizadela vest, da je ponoči umrl naš dolgoletni sodelavec in dolgoletni glavni urednik slovenskih informativnih oddaj deželnega sedeža RAI Saša Rudolf. V tržaški bolnišnici, kjer so ga sprejeli v petek, 12. t. m., je ponoči (z nedelje, 14., na ponedeljek, 15. junija 2020) za vedno utihnil topli in jasni glas našega dolgoletnega sodelavca in glavnega urednika RAI Saše Rudolfa. Rodil se je v Ljubljani leta 1938 in po težkih vojnih preizkušnjah se je z mamo in sestro šele po vojni vrnil v Trst. / str. 8

Jup

V slovo / Aleksander Furlan - Šandrin

Narodnjak, pevec in pesnik z dušo

Ves, kdaj cerkveni pevec konča svojo pevsko pot? me je vprašal zadnjič, ko sva se videla. „Ne“, sem mu odgovoril. „Ko ne more več po stopnicah na kor. Tako je z mano“, je dodal in je s tem povedal vse. V soboto, 13. junija, zjutraj je po daljši bolezni na svojem domu v Barkovljah umrl Aleksander Furlan, ki bi čez nekaj dni dopolnil svoj 86. rojstni dan. Vsi, ki smo ga poznali in imeli radi, smo izgubili Šandrina, draga prijatelja, dobrega človeka, pokončnega narodnjaka, pevca z dušo in telesom. Foto Marij Maver

/ str. 11
Marko Tavčar

Gostilničarka

Mateja Paulina o družinski gostilni Bellariva, ki stoji v Križu, v Brojenci, na čudovitem kraju ob morju

3

Gasilec

Damjan Nacini je že kar nekaj let gasilec "s srcem" in tajnik deželnega samostojnega sindikata gasilcev

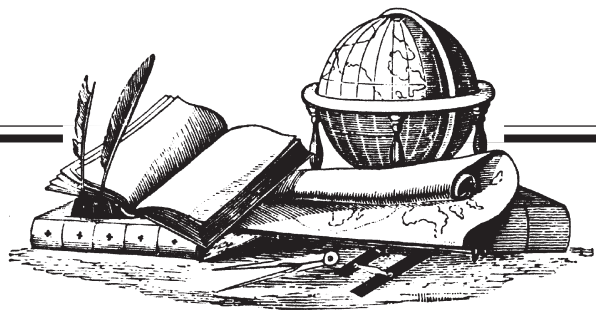
7

Vzgojiteljica

O poletnem centru in delovanju ŠD Grmada smo se pogovorili s članico društva Jasno Tuta

10

Tiskovno sporočilo

Ob posebnem šolskem letu zahvala in podpora SSO slovenski šoli in uradu za slovenske šole

Letošnje šolsko leto, ki se je pravkar končalo, če ne upoštevamo maturitetnih izpitov, se bo v zgodovino nedvomno zapisalo kot posebno leto. Nihče namreč ni pričakoval, da bo epidemija koronavirusa covid-19 tako korenito posegla v šolsko življenje. Ob zaprtju šol in prekinitvi učnega procesa si je bilo potrebno na novo zamisliti vzgojno-izobraževalni načrt, ki je od marca dalje lahko potekal le na daljavo. To pa je tudi za slovensko šolo pomenilo nov izziv, o katerem bo potrebno še razmišljati, saj se posledice pandemije še niso končale.

Svet slovenskih organizacij želi biti blizu slovenskim šolam v Furlaniji Julijski krajini in jim po lastnih močeh pomagati. Zavedamo se, da gre za najpomembnejšo komponento naše narodne

skupnosti, ki predstavlja zagotovilo za prihodnost. Še posebno v tem času je pomembno, da kot civilna družba dokažemo vso našo podporo ravnateljem, učnemu in neučnemu osebju, učencem in dijakom ter njih-

hovim družinam. In prav družinam smo še posebno hvaležni, da svoje otroke še naprej zaupajo slovenski šoli ter jim tako omogočajo, da gojijo materin jezik oziroma, če prihajajo iz neslovenskih družin, da lahko osvojijo jezik tega ozemlja. Brez družin in njihovih otrok bi ne bilo

ne narodne skupnosti in še manj slovenske šole. Svet slovenskih organizacij želi tudi podčrtati pomembno vlogo urada za slovenske šole pri deželnem šolskem skrbništvu. Ravno ta urad je osnova za avtonomijo slovenske šole, kar se je izkazalo predvsem v izvedbi razpisov za šolsko osebje. Urad za slovenske šole je svojo vlogo odlično opravil tudi pri uveljavljanju specifik manjšinske šole, ki ravno zaradi tega mora uživati posebne kriterije ter nove oprijeme še posebno v Benečiji in Kanalski dolini.

Ob koncu letošnjega posebnega šolskega leta in v vidiku novega se Svet slovenskih organizacij nada čim več sodelovanja z ednim ciljem, da se vsem koristnikom vzgojno-izobraževalne ponudbe slovenskih šol omogoči čim bolj kakovosten pouk v slovenskem jeziku.

Zadruga Primorski dnevnik

Upravni svet Zadruga Primorski dnevnik
sklicuje

redni občni zbor članov

v prvem sklicanju, v četrtek, 25. junija 2020, ob 10. uri
na sedežu Zadruga v ulici Montecchi 6 v Trstu,

**v drugem sklicanju, v petek, 26. junija 2020, ob 17. uri
v dvorani Classica kongresnega centra Pomorske
postaje v Trstu, Trg italijanskih mornarjev št. 1.**

S sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev, namestitev predsedstva in zapisnikarja, imenovanje verifikacijske in volilne komisije;
2. poročilo Upravnega sveta o poslovanju v letu 2019;
3. predstavitev obračuna za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. 12. 2019;
4. poročilo nadzornega odbora;
5. odobritev obračuna za poslovno leto, ki se je zaključilo 31. 12. 2019;
6. stanje na Primorskem dnevniku;
7. razno.

S 1. strani

Konec junija ...

Redko katera banka se je odločila za tako potezo. Dogodek je namenjen samo članom. Če se ga želijo udeležiti, morajo v svoji poslovalnici zahtevati uporabniško ime in geslo za dostop do uporabniškega območja za člane.

Občni zbor članov je priložnost za vpogled v dejavnost banke. V letu 2019 je Zadruga kraška banka Trst Gorica beležila res dobre rezultate.

Posojila bonis-zdravi krediti. Vsota zdravih posojil je v letu 2019 porasla za 36,5 mln, kar pomeni porastek za 12,5 odstotka v primerjavi z vsoto ob koncu leta 2018. Povišanje je rezultat novo izdanih posojil. Teh so med letom 2019 podelili za 79,2 milijona, kar pomeni za 61 % več, kot je bilo izdanih posojil v letu 2018. Povprečni znesek novo podeljenih posojil znaša 97.000 evrov, to se pravi, da je tveganje za koncentracijo pri tem precej nizko.

NPL: nedonosne terjatve oziroma slaba posojila. Glede teh je težnja podobna kot v zadnjih poslovnih letih, tako da se je tudi v letu 2019 vsota teh zmanjšala, in to za 4,8 milijona.

Rezultat potrjuje strogo izvajanje načel in izkušenj, ki jih je ZKB razvila v zadnjih štirih letih. Upravljanje kreditnega portfelja in še posebno nerednih kreditov je postalo strateško organizirano delo, ki se je v letih nedvomno obrestovalo, kot prikazujejo številke. V primerjavi z ostalimi bankami je podatek ZKB boljši.

Kreditni v času covida-19. Glede tega argumenta bi izpostavili, da tekoče leto predstavlja veliko neznanje. Pri ZKB ne vedo še, katere posledice bo pandemija povzročila in kako dolge. Do tega trenutka lahko potrdijo, da je slabšanje kreditov pod nadzorom; banka je v zadnjih dveh mesecih in pol obdelala več kot 700 kreditnih prošelj, vezanih na covid-19 (zamrznitve in potrebe po likvidnosti), in v tej smeri nadaljuje. **NPL ratio.** Kot rezultat dinamik, vezanih na porast zdravih kreditov in zniževanja nedonosnih ter-

jatev, beležijo postopno izboljšanje kazatelja NPL ratio, to se pravi razmerja med nedonosnimi terjatvami in skupnimi krediti.

Pri tem je seveda glavni cilj zniževanje tega razmerja. Na dan 31. decembra 2019 so dosegli razmerje 8,49 % (ob koncu leta 2018 je to razmerje znašalo 10,45 %).

Skupne vloge. Tudi pri skupnih vlogah beležijo pozitiven predznak rasti, in sicer porast za 33,2 mln (to se pravi za + 5,3 % porastka v primerjavi z letom 2018). Med skupnimi vlogami so neposredne vloge porasle za 3,5 milijona (kar v odstotkih pomeni rast za skoraj 1 %); med **posrednimi vlogami** pa so porasle predvsem investicije v razne sklade ter investicije v zavarovalniški sektor, in to za 26,5 mln (kar pomeni porast za + 25 % v primerjavi z vsoto, beleženo ob koncu leta 2018). Na tak način so pri ZKB omogočali strankam, da del svojih prihrankov investirajo v produkte, ki so bolj dobičkonosni.

Upoštevajoč dinamiko celotne operativne vsote, to se pravi posojil in vlog, beležijo ob koncu leta 2019 povišanje te za 62,9 mln v primerjavi z isto vsoto ob koncu leta 2018, tako da je tale vsota ob koncu leta 2019 preseгла **milijardo evrov**.

Končni dobiček znaša: **1.053.471,47 evra**.

Kapital. Kapital se je povišal za **2.913.645** ter znaša na dan 31. decembra 2019 **47.886.717 evrov**.

Kapitalska ustreznost (CET 1) se je povišala na 18,9 %.

Doseženi rezultati

Rezultat bilance, višina dobička, je le en podatek poslovanja, ki ga je treba oceniti skladno s celovito drugimi kazalci in rezultati. Znotraj bančne skupine, kateri pripada ZKB, vsaka banka mora odgovarjati bonitetnemu modelu MRB; ravno na teh indeksih se je ZKB v lanskem letu izboljšala in težnjo izboljšanja nadaljevala v prvem tromesečju letošnjega leta.

Glavna kritičnost banke je bila visok cost/income, kar pomeni razmerje med operativnimi stroški ter posredniško maržo. Pristop direktorja je bil v prvi vrsti okrepiti in višati produktivnost ter istočasno izvajati politiko znižanja

stroškov. Nekateri ukrepi, ki so jih izvajali pri ZKB, učinkujejo na krajši rok, nekateri na daljši, tako da proces izboljšanja tega kazatelja še poteka, čeprav je že v prvem tromesečju letošnjega leta že izkazal izredno dober rezultat ter izboljšanje v razdobju enega leta za 20 %.

Digitalizacija. V začetku leta sta bila povsem prenovljena logotip in grafična podoba banke, ki sta bila poenotena z grafično podobo skupine. Zamenjali so napis vseh podružnic in tako prvič dobili usklajeno grafično podobo. Material in slog komuniciranja sta usklajena s sodobnejšo grafično podobo in slogom. Spletna stran je bila v celoti prenovljena s sodobnim in privlačnim vmesnikom, ki se samodejno prilagaja osebnemu računalniku, tabličnemu računalniku in pametnemu telefonu. V letu 2019 so dodatno razširili projekt EasyBanka 24h. Odprli so novo podružnico v Selslanu in uvedli samopostrežna območja v podružnicah v Ronkah, pri Domju in ulici San Spiridione. Z novimi samopostrežnimi avtomati lahko komitenti – brez čakalnih vrst in 24 ur dnevno – samostojno izvršujejo transakcije, kot so dvig gotovine neposredno s transakcijskega računa, polog gotovine in čekov, izvrševanje nakazil, polnjenje telefonskega računa, polnjenje predplačniških kartic itn. Podatki o uporabi in povratne informacije, ki jih zbirajo pri komitentih, se nenehno izboljšujejo in banko utrjujejo v prepričanju, da nadaljuje ta projekt. V preteklem letu so uresničili nove projekte za izboljšanje, širitev in posodobitev storitvenega modela ZKB za komitente. Splošna posodobitev produktne linije in modernejši pristop h komitentom sta del strategije ZKB, ki ima kot končni cilj celovit odgovor na sodobne potrebe komitentov ZKB.

V času covida-19 so se tudi stranke pozitivno odzvale z večjo uporabo alternativnih sistemov bančnih uslug. Naraslo je število kreditnih kartic, pogodb InBank in podobno, beležili so porastek tekočih računov; to dejstvo jih utrjuje v prepričanju, da je smer digitalizacije prava in da je vredno po tej poti nadaljevati.

Povejmo na glas

Spominski dnevi naj bodo luč

Če rečemo, spominski dnevi naj bodo luč, potem izražamo željo, da bi vedno in ob vsaki priložnosti pomenili nov korak v smeri medsebojnega spoštovanja tukaj in danes. Naj bi ti dnevi pomagali zmanjšati ali po možnosti povsem zaceliti rane preteklosti in jih spremeniti v globlje in bolj občuteno razumevanje tragedij oziroma vseh umrlih. Vseh umrlih na vseh straneh, ne glede na njihovo prepričanje, ki so ga plačali s smrtjo. Saj se ne nazadnje vsi pomembnejši spominski dnevi spominjajo prav najbolj skrajno pretresljivih dogodkov, ki so nepopisno pretresljivi ravno zato, ker so obeleženi z mrtvimi, pobitimi, žrtvami in njihovimi svojci, ki so ostali brez svojih bližnjih. In prav v tem času se vrstijo in se bodo še vrstila obhajanja krutih dogajanj, vezanih na drugo svetovno vojno in predhodno obdobje: ravno zaradi tega spominska svečanost v Kočevskem rogu, nekaj kasneje praznovanje odhoda partizanske vojske iz Trsta in Gorice leta 1945, na dan požiga tržaškega Narodnega doma pred 100 leti in istočasno njegove vrnitve naši narodni skupnosti pa naj bi slovenski predsednik Borut Pahor skupaj z italijanskim predsednikom Mattarelo počastil spomin na žrtve fojb v Bazovici. Več kot jasno je, da gre za zelo občutljive stvari, h katerim velja pristopiti z veliko pieteto in toliko bolj z dobrim namenom. Odnos do žrtev terja od vseh, in to ob vsej zapletenosti zgodovinskih dejstev, v resnici eno samo odločitev, odločitev med dvema pristopoma: se ravno za-

radi tragedij želimo dvigniti nad sovraštvo preteklosti, ali pa se želimo sovraštvo ponovno prepustiti in nadaljevati boje in mržnjo tistih časov, obračunavati s sedanjimi generacijami ter danes oživljati tedanje spopade in obnavljati razkol med ljudmi? Sovraštvo ali razumevanje in sočutje do vseh? Gre za razpotje dveh poti, ki si ne moreta biti bolj različni, kot sta po svojem bistvu, in sta se skozi zgodovino izmenjavali zdaj v prid ene zdaj druge. Seveda je srečna tista, ki se ji pravi razumevanje in sočutje z namenom, da bi nam spomini kot eden od temeljev kolektivne identitete kogar koli dali novih spodbud za prihodnost. In edine resnične spodbude so tiste, ki krepijo zavest in vednost, da smo vsi ljudje del iste celote in torej prav usmerjeni, kadar gledamo tudi na vse hudo s prepričanjem, da nas lahko to še bolj poveže in prepreči vsakršno sovraštvo v sedanjosti in prihodnosti. Spomin na odhod partizanske vojske iz Trsta in Gorice ni imel srečne roke, in čeprav gre le za majhen del tukajšnjega prebivalstva, ki se je prepustil sovraštvu, je dogodek mogoče obžalovati. Toliko bolj je treba napraviti vse, da se kaj takšnega ne bi zgodilo pri vrnitvi tržaškega Narodnega doma. Nobenega razloga ni, da ne bi popolnoma zaupali predstavnikom naše narodne skupnosti, ki so gotovo storili, kar je bilo mogoče, da bo tudi večinski narod v kar največji meri sprejel izvedbo dogodka z vso pričakovano razpoložljivostjo.

Janez Povše

POGOVOR Mateja Paulina

Kraj, kjer imata dobra hrana in morje glavno vlogo

V Križu, v Brojenci, na čudovitem kraju tik ob morju, že veliko let stoji znana gostilna Bellariva. Gošče, domačini in turisti, z veseljem zahajajo v ta kraj, ker vedo, da jim bodo tam vsakokrat postregli z izvrstnimi ribjimi jedmi. V gostilni Bellariva lahko vsakdo sproščeno uživa ob krasnem pogledu na tržaško morje in člani družine Paulina, ki so lastniki gostilne, vsakogar prijazno sprejmejo. Z Matejo Paulino, ki je z veseljem pristala na pogovor z nami, smo se pogovorili o delu, težavah in zgodovini družinske dejavnosti.

Je bila vaša gostilna zaprta zaradi epidemiološke krize? Kdaj ste jo spet odprli?

Letos bi morali odpreti za Veliko noč, žal pa smo zaradi koronavirusa vrata naše dejavnosti ponovno odprli šele prvega junija. Gostilna je vsako leto odprta za poletno sezono, in sicer od Velike noči do drugega tedna v okrobru, do Barcolane.

Koliko uslužbencev imate?

Je bil kdo v dopolnilni blagajni?
Poleg družinskih članov imamo letos pet uslužbencev. Vsi so sezonski delavci, torej nihče od njih ni bil na dopolnilni blagajni – delati so začeli z nami, ob ponovnem odprtju gostilne.

Kako se je spremenilo vaše delo? Katere so največje težave, s katerimi se soočate?

Delo poteka kot ponavadi, upoštevati pa moramo nova pravila za obvarovanje pred okužbo s koronavirusom in v tem smislu se je podoba naših prostorov zelo spremenila. Gošče sprejemamo samo na podlagi rezervacije - oseba, ki rezervira prostor, nam mora sporočiti svoje ime in telefonsko številko.

Največje težave imamo z gosti, ki se neradi držijo pravil. Velika večina jih je mirno sprejela vse varnostne ukrepe, nekatere pa moramo stalno opominjati, da jih spoštujejo. Še posebno v primeru, da pride k nam večja skupina ljudi, ki niso člani iste družine, jim s težavo dopovemo, da morajo sedeti pri oddaljenih mizah - veliko jih je zaradi tega odpovedalo rezervacijo. Zakon pač predvideva varnostne razdalje in vsi jih moramo spoštovati.

Pričakujete pomoč države in bančnih ustanov v teh hudih časih?

Prosili smo za državne prispevke, ki jih določa zadnji zakonski odlok. Potrpežljivo čakamo.

Kako obvarujete sebe in svoje goste pred okužbo? Kaj mislite o pregradah iz pleksi stekla v restavracijah in gostilnah?

Zakon je določal, da bodo gostilne lahko spet obratovale od 18. maja dalje. Tedaj jasnih določil glede spoštovanja varnostnih ukrepov še ni bilo, saj je bil zakonski odlok objavljen le dva dni prej. Veliko gostincev je svojo dejavnost takoj odprlo, postavili so celo pregrade iz pleksi stekla med mizami, mi pa smo namenoma počakali do prvega junija, ko je bilo vse že bolj jasno in pleksi steklu smo se k sreči lahko izognili. Korenito smo zmanjšali število miz, imamo jih vsaj tretjino

manj, posledično lahko sprejmemo 50% manj gostov. Zelo smo pozorni na spoštovanje vseh predvidenih varnostnih ukrepov. Razdalja med stoli v jedilnici je en meter, ob isti mizi pa lahko sedijo le člani iste družine, drugače so mize ločene in oddaljene ena od druge. Zakonski odlok prepoveduje druženje večjega števila ljudi, zato smo tudi bar tako organizirali, da hrano in pijačo nudimo gostom, samo da odnesejo s seboj - zunaj nimamo več mizic in stolov, kot smo jih vedno imeli, tako da se je tudi delo v baru znatno zmanjšalo. Vsi naši gostje morajo ob vstopu in med premikanjem po prostorih gostilne nositi maske - seveda jih lahko snamejo v trenutku, ko sedijo k svoji mizi. Ob vstopu si morajo tudi razkužiti roke z geli, ki jim jih nudimo, prav tako tudi v primeru, da gredo na stranišče, kamor se lahko odpravijo le posamično. Zaposleni si roke stalno razkužujemo, prav tako razkužimo vsako mizo in stole, takoj ko nas gostje zapustijo. Odločili smo se za uporabo papirnatih prtov in prtičkov - celotna predstavitev mize se je popolnoma spremenila. Tudi stekleničke olja in kisa, solnice ter poprnice, ki so bile navadno prisotne na vsaki mizi, smo nadomestili z vrečkami za enkratno uporabo. Namesto košaric za kruh uporabljamo zdaj lepe papirnate vrečke, na katerih so natisnjeni recepti, tako da si jih naši gostje tudi zelo radi nesejo domov. Tudi tiskane menija nimamo več, saj bi vsakemu gostu morali nuditi meni, list, ki bi po uporabi moral takoj v smetnjah. Z ekološkega vidika se nam je to zdelo nesmiselno, zato smo nabavili velike table, na katere smo napisali seznam jedi, ki jih imajo gostje na voljo. Ob gostilni imamo tudi dve dvoposteljni sobi in dva apartmaja z veliko skupno teraso in pogledom na morje. Tudi v teh

V glavnem pripravljamo ribje jedi, seveda pa lahko zadovoljimo tudi goste, navadno otroke, ki ne marajo rib. Naša glavna dobavitelja sta podjetji Iceberg in Falcomer, odnosi z njima se tudi v trenutnem, kriznem času, niso spremenili. Nimamo nobenih težav z dostavo naročil.

nedeljo popolnoma rezervirano, stanje pa je zdaj povsem drugačno.

Prosim, da našim bralcem poveš kaj o zgodovini vaše gostilne.

Leta 1954 so se praded Giovanni, prababica Emilia in njuna hčerka Iolanda iz Čepića v Istri preselili v Križ. Praded je sicer

moj brat Aljoša pa je glavni upravitelj dejavnosti. Jaz skrbim za sobe in strežbo, pomaga mi Sandi, najin najmlajši brat, ki je dokončal študij v Ljubljani in nam je letos priskočil na pomoč. V kuhinji sta mama, ki je pred dvema letoma zapustila svoj vzgojiteljski poklic, in moja svakinja Vanja, Al-

morje, na naš kraj, na naš zrak.

Katere dragocene nauke pa ti je posredovala nona glede upravljanja gostilne?

Nona je bila vedno nasmejana in vse je lepo pogostila - "Vsi so dobri gostje in vse je treba primerno sprejeti". Tega se držimo vsi pri nas, čeprav so gostje vedno bolj zahtevni. Tudi v teh težkih trenutkih, tudi za zaščitno masko se moramo vsem prijazno nasmehniti ter z veseljem in dobro voljo opravljati svoj poklic.

Povej našim bralcem vsaj tri lastnosti, ki jih mora imeti dober gostinec.

Biti mora nasmejan, nuditi mora vedno okusne jedi iz kvalitetnih surovin in za vsakega gosta mora ustvariti tako okolje, v katerem se lahko sprosti in se dobro počuti. Naši gostje so pri nas sproščeni tako v kopalnih kot v večernih oblekah - vsi se počutijo, kot da bi bili doma.

Kakšen pa je po tvojem mnenju idealen gost?

Najboljši gost je tisti dobre volje. Prepričana sem, da ko smo v restavraciji in nas drugi servirajo, moramo biti veseli. V naši restavraciji, kjer je včasih pogled na morje tako čudovit, da jemlje sapo, je zelo težko biti sitni in nejevoljni.

Kaj pa turist? Ste imeli veliko gostov iz tujih držav?

Zelo dobro smo delali s turisti iz Avstrije in Nemčije, vse rezervacije do konca junija pa so nam letos odpovedali. Izgubili smo tudi rezervacije za sobi in apartmaje, v tem smislu je stanje krizno. Trenutno delamo največ z Italijani.

Imaš dve hčerki. Kako usklajuješ delo z vlogo mame in žene?

Na začetku, ko sta bili moji hčerki Mija in Andreja še zelo majhni, je bilo težko, ko sem morala v službo. Zdaj je lažje, ker se skupaj pridno igrata in ne občutita hudo moje odsotnosti. S svojo družino živim v Sovodnjah, kjer se z njima ukvarjata nona in nono - srečni smo, da ju imamo! Večkrat sta deklici tudi z nami v restavraciji, tako kot Aljoševa sinova. Jaz sem bila stara štirinajst let, ko je moja družina spet prevzela dejavnost v roke, in v tistih letih sem se še aktivno ukvarjala s športom - bila sem v italijanski rolnarski reprezentanci, tako da sem imela malo časa, da bi aktivno pomagala v gostilni. Upam, da, ko bosta moji hčerki odrasli, bosta tudi onidve vključeni v družinsko dejavnost, sicer pa bosta sami svobodno izbirali.

Kakšne načrte imate za prihodnost?

Trenutno nam zadošča to, kar imamo, velikih načrtov za prihodnost nimamo. Upam, da bomo še naprej dobro delali. Občutek imam, da v današnjem času, ko se zdi, da smo najhujše že premostili, smo vsi zelo umirjeni. Pred leti so nekateri gostje pri nas zelo hitro pokosili, takoj vstali in odšli, danes pa, ko lahko končno prosto zapustijo svoje domove, si vzamejo čas, da umirjeno, počasi uživajo ob hrani in pogledu na sinje morje. Tako, počasi in umirjeno, tudi mi živimo in delamo dan za dnem.

Hvala za lep pogovor!

Katja Ferletič

Mateja Paulina

Ste morali vašo ponudbo prilagoditi novim razmeram? Kaj pa cene?

Nudimo isti meni kot lani, v tem smislu nismo ničesar spremenili, niti cen. Kot vsako leto, smo prenovili le vinsko karto.

V tem času bi morali verjet-

prišel že nekaj let prej, bil je mornar in lotil se je prodajati pijačo na plaži - pod pekočim soncem je nosil vrče, polne ledu in pijače. Kasneje je s prababico na plaži zgradil zelo majhno hišico, ob kateri je bilo tudi stranišče. Prodajala sta pijačo in dajala v najem ležalnike, sončnike in slačilnice. Leta 1961 so zgradbo bistveno povečali in začeli nuditi gostinske storitve in sobe v najem. Babi-

ca Iolanda je vedno delala s svojimi starši, moja mama Silva pa je bila po poklicu vzgojiteljica, delala je v vrtcu in dobila stalež; ko je povila svojega prvega otroka, mojega brata Aljoša, so se doma odločili in gostinsko dejavnost dali v najem drugim upraviteljem, ki so dvajset let upravljali gostilno. Dejavnost je moja družina, še posebno nona Iolanda, spet

joševa žena. Aljoša pomaga v kuhinji in za šankom, kjer pa v glavnem dela moj mož Guido.

Kaj najbolj privlačuje vaše goste?

Naša gostilna je ob obali, na čudovitem kraju, daleč od mestnega vrveža, kjer ne slišimo niti hrupa avtomobilov. V jedilnici nimamo glasbe, naši gostje mirno uživajo ob zvoku morja. Seveda pa ne prihajajo samo za razgled - vsi cenijo naše jedi.

Videla sem, da ima vaša gostilna na portalu Tripadvisor veliko dobrih recenzij. Misliš, da je za vašo dejavnost pomembna prisotnost na spletu in družbenih omrežjih?

Veseli in navdušeni smo, ker nas gostje vedno pohvalijo tudi na spletu. To pomeni, da dobro delamo! Prisotnost na spletu in družbenih omrežjih nedvomno vpliva na našo dejavnost, priznati pa moram, da zaradi pomanjkanja časa nismo v tem smislu zelo aktivni. Potrebujemo bi osebo, ki bi se aktivno posvečala upravljanju spleta, se pa nameravamo v prihodnosti posvetiti tudi temu področju, saj smo prepričani, da bi nas po spletu lahko spoznalo še veliko več ljudi.

Kako bi ti kot predstavnica mlajše, nove generacije gostincev izboljšala vašo ponudbo?

Povsem sem zadovoljna z našim delom in s tem, kar ponujamo. Od časa do časa kaj spremenimo, v tem smislu je zelo aktivna moja mama Iolanda, ki se vsako zimo udeležuje izpopolnjevalnih tečajev. Meni občasno prenovimo, naši zvesti gostje pa s težavo sprejemajo novosti - vsak si želi, da je v meniju vedno prisotna njegova najljubša jed, tako da ničesar ne izključimo, le dodajamo nove jedi. Ponudba je vsako leto bogatejša, naše kuharice imajo vedno več dela, so pa pogumne in zelo pridne. Vsekakor bomo vedno ostali zvesti naši podobi in kulinarčni tradiciji, ki je vezana na

prevzela v svoje roke leta 1999, saj je Aljoša dokončal kuharsko šolo. Vsi smo bili od tedaj dalje vključeni v delo; ko pa se je na upokojila, je gostilno pustila mojemu bratu, sobe in apartmaje pa meni.

Ali se doma vsi ukvarjate z družinsko dejavnostjo? Ima vsak član družine svojo vlogo?

Šest družinskih članov je vključenih v delo. Moj oče David ni nikoli delal v restavraciji,

prostorih imajo gostje na voljo razkužilne gele za roke, za čiščenje pa uporabljamo primerna čistila in razkuževalna sredstva. Skupno teraso smo razdelili z rastlinskimi pregradami in vazami, tako da ima vsaka soba svoj del terase. Številnim spremembam smo morali biti kos - bilo je, kot bi začeli znova! Bili smo zelo zaskrbljeni, zdaj pa je delo utečeno.

Kdo so vaši dobavitelji?

no gostovati svatbe za poroke in druge pomembne praznike...

Veliko smo izgubili, čeprav poročnih svatb že več let ne pripravljamo več. Izgubili smo vsa naročila za velikonočna praznovanja, med aprilom in majem smo izgubili tudi veliko naročil za kosila ob prvem svetem obhajilu, nekatere so gostje prenesli na oktober. Ponavadi smo od začetka sezone imeli gostilno vsako soboto in

Odziv Cerkve v Evropi na načrt za okrevanje EU po pandemiji covida-19

“Evropa naj okreva preko pravičnosti!”

Kriza, ki jo je povzročila pandemija covida-19, je za Evropsko unijo lahko priložnost za pomemben korak naprej na področju solidarnosti, zatrjujejo v *Komisiji škofovskih konferenc Evropske unije* (COMECE).

Posebna komisija za družbene zadeve pri COMECE se je z izjavo “Evropa naj okreva preko pravičnosti” odzvala na načrt za okrevanje EU po pandemiji covida-19. Evropsko unijo poziva k obnovljenemu duhu solidarnosti in postavitvi vprašanja pravičnosti v središče načrta za okrevanje. “Ambiciozen načrt za okrevanje bi bil vidno znamenje, da so se Evropska unija in njene države članice vrnile nazaj na pot solidarnosti”, piše v izjavi.

“Ta kriza je lahko priložnost za Evropsko unijo, da naredi pomemben korak naprej pri uveljavljanju in izražanju solidarnosti, s tem da Evropi pomaga okrevati na osnovi ekološke, socialne in podporne pravičnosti”, zatrjuje Antoine Hérouard, predsednik komisije za družbene zadeve pri COMECE, ki je vodil pripravo dokumenta. Sklad za okrevanje, ki bi Evropski komisiji omogočil zbiranje denarja za države članice v potrebi, bi prav tako bil pomembno znamenje za mnoge državljane Evropske unije, ki čutijo razočaranost nad evropskim načrtom, ko so marca 2020 države članice sprejele samo nase osredotočene odločit-

ve. To bi bilo tudi v skladu s pozivom papeža Frančiška, naj je dodaten dokaz solidarnosti tudi odprtost za nove rešitve. COMECE Evropsko unijo in državne oblasti prav tako poziva, da oblikujejo razpravo o načrtu za okrevanje, ki bo usmerjena v skupno dobro in bo potekala v duhu solidarnosti.

sti. Cilj EU pa bi moral biti sprejetje dogovora, ki Evropi pomaga okrevati na osnovi ekološke, socialne in podporne pravičnosti. Pospeševanje ekološke pravičnosti je povezano z dejstvom, da “nam je virus pokazal, kako ne moremo živeti zdravo na bolnem in onesnaženem planetu. Pandemija nam je pokazala, da ni prepozno za delovanje”. Spodbuja se, da gremo onkraj trenutnih stremiljenj po skrbi za skupen dom. Priznati je treba, da je

pandemija covida-19 povezana s širšo družbeno-ekološko krizo, ki je močno vidna v podnebnih spremembah, zmanjšanju biodiverzitete in uničujočih posledicah za najšibkeje. Krhek svet, ki ga je Bog zaupal človeški skrbi, nas poziva, da opredelimo pametne poti za usmeritev, razvoj in

omejevanje naše moči. Ni mogoče nazaj vzpostaviti stare mode in navade, ampak razumeti ta trenutek “kot priložnost za korenito spremembo in okrepitev našega prizadevanja proti celostnemu razvoju in inovativnemu razmišljanju o prihodnosti”. Komisija zato predlaga, da se v načrt za okrevanje vključi tudi Evropski zeleni dogovor. Pomembno mesto je treba dodeliti tudi pospeševanju družbene pravičnosti. “Boj proti podnebnim spremembam,

covidu-19, revščini in onesnaževanju zahteva Evropsko unijo, katere celotni proračun je usmerjen v politične prioritete in vrednote”. Sklad bi moral biti namenjen tistim območjem in državljanom, ki najbolj potrebujejo pomoč, pri čemer pa COMECE poziva, naj se poveča investiranje v že obstoječe programe, ki so namenjeni revnim, brezdomcem, migrantom in proslcem azila. COMECE ob koncu še poudarja, da se nihče ne bi smel izogniti svoji odgovornosti v prispevanju k procesu okrevanja v Evropi. “Kot odgovor na to krizo bi EU morala nemudoma ukrotiti strukture korupcije in razširjenega izogibanja davkom, kar je že prevzelo svetovne razsežnosti, ter povečati okvir za pravično obdavčenje v EU. Pandemija je namreč vsem pokazala, kako pomemben je glas javnih infrastruktur in služb”.

“Pandemija covida-19 je povzročila veliko bolečine in žalosti po vsej Evropi. Napaka držav članic na področju solidarnosti je sprožila razočaranje nad evropskim načrtom in povečala napetosti. Najdimo novo upanje za Evropo v skupnem okrevanju, ki bo izraz našega obnovljenega duha solidarnosti ter tudi dela za pravično prihodnost. Delujmo skupaj, upajmo in molimo, da bo ta kriza postala začetek evropskega okrevanja preko pravičnosti”.

OBRAZI

Obrazi, nešteti, enkratni obrazi, zaljubljenih, veselih, srečnih ljudi.

Prestrašene, žalostne zdaj so oči, jim kužna bolezen preti, maska pa lica pokriva.

Nevidna postala na obrazu so čustva, zakriva jih maska, razdalja človeka od človeka.

Težko je z masko spoznati ljudi, vprašati moraš, kdo si ti!

Oči, samo oči odsevajo skrbi, skrite notranje podobe.

Kaj nam zakriti obraz lahko pove, ugibamo le lahko.

Pavel Vidau

Misel na 12. nedeljo med letom Gospod poskrbi

Temeljna resnica evangeljskega odlomka je ta, da je Bog tisti, ki vodi zgodovino. Z vsakim od nas ima načrt, nihče pa se ne sme bati ničesar od tistega, kar prihaja od ljudi. Že psalmist je rad opozarjal na vse to (npr. Ps 23 (22) in

Ps 27 (26)), kakor nam je znano, pa so psalmi povzetek celotnega svetopisemskega sporočila. Tudi Jezus se je v molitvi obračal na Očeta s psalmi, pa tudi poučeval je z uporabo navedkov iz njih. Zato velja povabiti, da bi tudi mi z veseljem molili s pomočjo psalmov. Po Kristusu smo po zakramentih namreč postali Božji posinovljenci in smemo reči Bogu Oče. Ko se torej nanj obračamo s takšnimi molitvami, ki že vključujejo vse potreb-

ne prošnje, zahvale, skesanost in podobno, je kakor bi se obračal sam naš Gospod na Očeta, on pa tako tudi vzame, ker smo v Jezusovem Srcu. Apostol Pavel nam pravi, da nas torej nič ne bo moglo ločiti od Božje ljubezni, ki je v Jezusu Kristusu, našem Gospodu (Rim 8,39). Tam tudi apostol opeva to Božjo previdnost in seveda že omenjeno ljubezen, apostol Janez pa pravi, da v ljubezni ni strahu. Naša največja skrb mora torej biti v tem, da ljubimo Boga nad vse, zaradi njega pa tudi svojega bližnjega, pa naj nam bo prijateljski ali sovražni, kakor nas opozarjajo katekizmi. Bog v svoji previdnosti skrbi za nas, četudi se nam v človeški omejenosti večkrat tako ne zdi. Zato v tistem psalmu o Gospodu kot pastirju (Ps 23 (22)) psalmist vzklika, da Gospod vselej pripravlja svojemu izvoljencu nekaj precej

večjega, kar si še misliti ne more. Seveda to ne velja samo za neko daljno prihodnost, ampak se ta Božja dobrot vseskozi izkazuje (Ps 104 (103)). Brez Božje ljubezni sploh nič ne bi bilo od tega, kar je. Ona vse vzdržuje. Težava je velikokrat v tem, da mi zaradi neke plasti prahu ali pepela hitro obupamo in ne zaupamo v to, da Gospod ve, kaj dela in da bo ob pravem času poskrbel. Narobe je to, če zaradi takšnih zadev v svoji vnemi po-

puščamo. Tako moramo dati Gospodu vsak dan v molitvi tisto, kar smo mu dolžni. Moramo se mu zahvaliti, ga prositi, mu priznavati svojo grešnost in popustljivost, pa tudi Gospoda za vse neprenehoma hvaliti in častiti. S tistim, ki ga ljubimo, se namreč pogovarjamo, ker bi sicer bilo z nami nekaj hudo narobe. Seveda ga tudi ob ustreznem času obiščemo, zato pa se z veseljem in redno udeležujemo svete maše, kjer obenem z njim mi darujemo svoje življenje. Z njim umiramo sebi, da bi z njim tudi vstali in bi nas povzdignili na svojo desnico. Damo se mu voditi in pustimo se mu

očistiti, in sicer dovolj redno. Gospod torej za nas poskrbi, mi pa moram to priznavati in izpovedovati. Če skrbi celo za vrabčka, ki je tako malo vreden, kako ne bi poskrbel za nas? Poznamo nekoga, ki je sicer, kakor je lepo dejal p. Serafino Tognetti, zelo veren, a ne prakticira svoje vere. To je seveda hudič, mi smo pa Božji otroci, ki vemo, od koga vse dobivamo, kakor tudi to, kdo nam je vse to omogočil – Gospod Jezus Kristus. Priznavajmo ga torej s svojim življenjem, da bo nekoč tudi on nas priznal, ne pa dejal, da nas ne pozna.

Andrej Vončina

Gorica / Sveti Ivan

“IVANOVANJE” V ČASU KORONAVIRUSA ...

Bliža se praznik rojstva sv. Janeza Krstnika, ki je farni zavetnik slovenskega pastoralnega središča, kjer se v cerkvi sv. Ivana zbira slovenski verniki v Gorici. Ob tem prazniku je v preteklih dveh letih potekal sklop dogodkov, ki so jih organizatorji poimenovali Ivanovanje. Predvidevali so različna srečanja kulturnega, liturgičnega, molitvenega, družabnega in formativnega značaja. Tako bi moralo biti tudi letos, čeprav je vsem nam prekrizala načrte pandemija koronavirusne bolezni in, kljub temu da so se ukrepi ob njej že dobobra spostili, se je čas za organizacijo krepko zmanjšal, tako da ni bilo mogoče zagotoviti iste kvalitetne ponudbe. Zato se je župnijski pastoralni svet odločil, da bo letos vseeno obeležil farnega zavetnika s krajšim programom, ki bo potekal v nedeljo, 21. junija.

Ob 10. uri bo - kot vsako nedeljo - sveta maša, ki jo bo daroval g. Gabrijel Kavčič, mlad duhovnik, ki je trenutno na študiju teologije v Rimu. Po maši bo vsem prisotnim spregovoril o pomenu zakramentov, posebno v luči preteklega časa, ko smo bili prisiljeni v “mirovanje” tudi na tem področju. Čeprav bo letošnje Ivanovanje okrnjeno in pravzaprav manj bogato kot prejšnja leta, je prav gotovo spodbuden trenutek normalizacije življenja, ki je v preteklih mesecih terjalo od vseh nas večjo pazljivost, iznajdljivost in samostojnost tudi na področju našega krščanskega življenja, zato bo dobrodošla vsaka možnost refleksije o preteklosti v luči prihodnosti.

V primeru lepega in sončnega vremena bosta maša in nagovor potekala na travniku za cerkvijo. Toplo vabljeni!

Cerkev na Slovenskem

Stična mladih 2020 v prilagojeni izvedbi

Slovenska škofovska konferenca je 1. junija 2020 sprejela sklep, da se srečanje Stična mladih 2020 zaradi nepredvidljivosti stanja glede ukrepov proti širjenju koronavirusa v septembru izvede v drugačni obliki, kot je potekalo zadnja leta. Ekipa ustvarjalcev Stične mladih pripravlja prilagojeno izved-

ganje za zdravstveno stanje udeležencev. “Za nas je zdravje udeležencev in njihovih domačih na prvem mestu, zato podpiramo odločitev Slovenske škofovske konference,” še dodajajo.

Kljub temu pa želijo tudi letos mladim omogočiti, da doživijo vsaj del utripa Stične. Tako ustvarjalci dogodka - mladi

bo dogodka, ki ga bodo skupine mladih lahko izvedle v krajih po vsej Sloveniji ali pa po spletu.

Stična mladih je vseslovensko srečanje mladih katoličanov, na katerem se vsako leto zbere okoli 5000 mladih iz vse Slovenije. Letos bo 19. septembra potekalo že 39. po vrsti.

Organizatorji Stične mladih se zavedajo, da bi izvedba dogodka v običajni obliki lahko predstavljala preveliko tve-

prostovoljci - trenutno pripravljajo prilagojen način izvedbe srečanja in stremijo k temu, da bo program kljub razmeram kakovosten in vsebinsko bogat.

Vse nadaljnje informacije o poteku in prilagoditvah Stične mladih 2020 bodo objavljene na prenovljeni spletni strani dogodka (sticna.net) ter družbenih omrežjih Facebook in Instagram. Duhovniki bodo obveščeni tudi po duhovniški e-mail listi.

POGOVOR Milko Di Battista, deželni načelnik SZSO

Poletni skavtski tabori bodo ali ne?

O tem vprašanju smo se pogovorili z načelnikom Slovenske zamejske skavtske organizacije Milkom Di Battisto.

Kako je pandemija vplivala na delovanje skavtske organizacije v zadnjih mesecih?
Vplivala je na vse organizacije. Tudi mi smo morali zamrzniti delovanje, v živo ni bilo mogoče se srečevati. Odpadli so sestanki vzgojne in "uradne" narave. Naši člani so se povezali prek spletnih instrumentov, z modernimi komunikacijskimi sredstvi. Preko Youtube-a nam je uspelo pripraviti dva dogodka, skavtski križev pot na veliki petek in virtualno jurjevanje, tako mašo kot nekaj taborni ogenj. Hvaležni smo g. Karlu Bolčini, ki je za nas maševal.

Ti virtualni dogodki po Youtube-u so bili vsekakor odmevni, nekaj je vendar bilo, skavtje ste pač iznajdljivi...
Člani, ki so to videli po internetu, so bili zadovoljni. Je pa narava dogodkov postavila nekaj vprašanj. Predlog naše organizacije je v nasprotju s tem, kar smo naredili tokrat: bistvo skavtizma je delovanje v skupinah, v živo, v narav, tehnološke instrumente skušamo uporabljati na konstruktiven način in pazimo, da bi ne bili od njih odvisni. Je pa res, da izredne razmere zahtevajo tudi izredne rešitve...

V soboto je bila maša ob koncu skavtskega leta.

Naši člani so se na vabilo nadškofovega vikarja Karla Bolčine - v skladu z vsemi varnostnimi določili - našli pri sveti maši, ki jo je daroval za skavte na kotarkarišču na Peči. O teh in podobnih zadevah vsaka skupnost voditelj odloča po svoje. Deželno vodstvo se je nedavno sestalo, seveda prek interneta, in se pogovarjalo o tem, kako bi naprej

delovali. Posamezni stegi bodo v kratkem prejeli pismo deželne vodstva z nekajimi napotki o tem, na kaj naj bodo pozorni, če in ko bodo izvajali kakšno skavtsko dejavnost v tem času. V mislih imam npr. srečanja ob koncu skavtskega leta, nekakšna poletna središča ipd. Razmišljali smo namreč tudi o kakšnem dnevnem poletnem centru, saj se je zdelo, da poletnih taborov ne bomo mogli organizirati. Nove smernice so stopile v veljavo s 15. junijem - to naj bi bila t. i. tretja faza; gre tudi za to, kako naj potekajo npr. skavtski tabori. Tako se odpira možnost, da se poletni tabori izvedejo.

Prav o tem se v tem času mnogi sprašujejo: skavtski tabori letos bodo potekali ali ne?

Vprašanje je, ali utegnemo pripraviti tabore, ki jih začnemo organizirati v drugi polovici meseca junija ... Moje mnenje, ki ga delijo tudi drugi člani deželne vodstva in pokrajinski vodje, je, da če je ta možnost in če utegnemo spoštovati vse smernice, potem ni nobene ovire, da bi tabore izvedli. Vprašanje je tudi, kje naj bi tabori potekali, saj bi verjetno bilo najbolje oz. najlažje, da bi jih postavili v naši deželi. V prejšnjih dneh se je odprla možnost, da bi šli tudi v Slovenijo. V prejšnjih dneh pa še nismo mogli vedeti, kaj se bo lahko zgodilo v juliju in avgustu, saj je med našo deželo in Slovenijo pa vendar vedno neka državna meja. O tem bo zato odločala vsaka skupnost voditeljev.

Italijanska organizacija Agesci je zadnje čase začela razmišljati o taborih in nadaljnji dejavno-

sti, poletni in jesenski. Priredili so dva webinarja, spletna seminarja, na katere so povabili tudi naše voditelje; prvi je bil o analizi psihološkega stanja otrok po karanteni, drugi o opravljanju triaže. Ta je namreč eden od pogojev, da lahko organiziramo katero koli množično dejavnost. Zadeve niso preproste ... V napotkih našega deželne vodstva poudarjamo, da organizacija česar koli zahteva tudi precejšnjo odgovornost. Sicer pa je res, da za naše dejavnosti imamo zavarovanje za člane in covid-19 je vedno bolj ne samo bolezen, ampak tudi "nezgoda".

Kar se tiče goriških skavtov, vem, da vsaj en tabor bo. Imamo primerne prostore in ljudi, ki so pripravljeni iti na tabor. Vem, da

na Tržaškem še vedno previdno razmišljajo, kaj bi naredili. Treba je namreč tudi najti primeren kraj. Tabor v zaprtem prostoru, npr. v koči, bi po novem lahko tudi naredili. Na Goriškem so skupine manj številne in je tudi lažje. Problem so tabori v šotorih, odpira se tudi vprašanje higiene; večjih šotorov ni mogoče razkuževati vsak dan, prav tako ne opreme,

problemi so stranišča. Ne moremo metati vsak dan razkužil po potokih. Problem je torej tudi ekološke narave. Najmanjši problem so klani, najstarejši skavti, roverji in popotnice: vsak lahko spi v svojem šotorčku, jih je manj, pri hoji lahko ohranjajo večjo varnostno razdaljo itd. Zanje bi bilo torej najlažje v sedanjem stanju. Z volčiči in volkuljicami bi nam tudi uspelo kaj narediti, najtežje se mi zdi z izvidniki in vodnicami. Žal je še nekaj neznan, zadeva ni enostavna: odvisna je od različnih območij, kjer naši skavti delujejo in kje bi taborili, odvisna je od številčnosti skupin itd. Zato tudi nimam preprostega in skupnega odgovora za celotno organizacijo. Odločitve bodo vsekakor do konca junija sprejeli voditelji in vse informacije bodo seveda pravočasno poslali članom. Medtem ostaja vodstvo naše organizacije v dnevnem stiku s tržaškim in goriškim pokrajinskim vodstvom, da bi v tem občutljivem času naredili to, kar je najbolje za vse člane naše organizacije.

Danijel Devetak

Sveta maša na Peči

Ob koncu skavtskega leta goriškega stega

“Dragi volčiči in volkuljice, čeprav se je življenje v džungli za nekaj časa ustavilo in ste se bili primorani potuhniti v svoje brloge, ste vi še vedno pridno lovili svoje plene in se preizkušali v izzivih, da ste postali Super-volčič in Super-volkuljica. Dragi izvidniki in vodnice, kljub temu, da se niste srečevali na sestankih, ste se še vedno med vodi spopadali v najrazličnejših izzivih in s pomočjo tehnologije živeli v skavtskem duhu. Dragi roverji in popotnice, tudi vaša fizična pot se je za nekaj časa zaustavila, vendar ste vseeno okusili lepoto služenja v nekoliko drugačni skupnosti znotraj zidov domačih hiš. Dragi sovoditelji in sovoditeljice, v tem času ste povlekli na dan svojo iznajdljivost, da ste lahko bili v stiku s svojimi varovanci in da ste jim lahko še naprej predajali vrednote skavtizma.”

Tako je prisotne skavte nagovorila goriška načelnica in stegovodja v soboto 13. 6. 2020, ko so se goriški skavti, prvič po dnevu spomina, 16. februarja 2020, videli v živo. Priložnost za srečanje je tokrat

ponudil škofov vikar za Slovence, Karlo Bolčina, ki je skupaj s cerkvenim asistentom SZSO Renatom Podbersičem, skavte povabil na mašo ob zaključku skavtskega leta. Leta, ki bo vsem nedvomno ostalo zapisano v spominu: zaradi vsega, kar smo doživeli do izbruha pandemije, pa tudi zaradi izrednega stanja, ki je naše delovanje premaknilo na splet in nas tako spomnilo, da se ne dogaja vse po naši volji, da je človek včasih nemočen. Vsakega skavta sta tako ob prihodu na stolu poleg imena pričakala poseben biser in vrvi, ki ga je simbolično povezala z oltarjem in z ostalimi brati in sestrami, s katerimi smo tokrat morali ostati na varnostni razdalji. Biser v školjki nastane iz bolečine, iz tujka - tudi letošnje skavtsko leto je bilo samosvoj biser, ki ga je treba le odkriti in spoznati potencial, ki skriva v sebi. Ob petju, plesu (strogo na mestu) in nekoliko alternativni postavitvi (v krogu) je tako zaživela prava skavtska maša, pri kateri smo si mir pošiljali preko impulzov z vrvo in se Bogu zahvalili s tem, da smo biser simbolično spustili vsak po svoji niti proti oltarju.

Slovo ob koncu pa je bilo vsemu navkljub sladko, saj smo voditelji sporočili, da bomo prav vsi lahko šli na poletni tabor.

Energični galeb in Radodarna puma

Skozi drugačno prizmo (27)

Res je, ker tako pravi TV

V zadnjih mesecih je trditev iz naslova ponovno prišla prav. Za drugo fazo spopadanja z virusom, za katerega res ne razumem, kako je lahko novi, ko pa že toliko časa o njem poslušamo (tudi sicer naj ne bi šlo za tako novo stvar ...), je psihoterapevt Marchesini sicer dejal, da bi morali izklopiti TV. Lahko bi se zaustavili ob poročanju o zadnjih ameriških dogodkih, a bomo zdaj šli malo v drugo smer. Psiholog Rolando Tavolieri nam v svojem prispevku že takoj pove, da precej ljudi, v bistvu velika večina, sprejema tisto, kar je na televiziji, kot resnično. Na TV je torej vedno realnost, najbrž posebej v raznih resničnostnih šovih, če smo malo zajedljivi, premalokrat pa gremo v kritično preverbo tega, kar tam zasledimo. Dejansko smo, kot pravi psiholog, preveč pasivni gledalci, ki sprejemamo marsikaj od tega, kar nam je ponujeno, če že ne skoraj vsega. Tako vidimo strokovnjaka na ekranu in takoj verjame, ali pa hitimo v lekarno po zdravilo, ki ga propagira. To, kar zadeva zadnje čase. Ostalo pa vemo, kako gre naprej, ko se oglašuje marsikaj, seveda zlasti neko "agendo", torej smer, v katero je potrebno ne samo razmišljati, temveč v njej tudi živeti. Kakor opozarja nemško-ameriški politolog Eric Voegelin, se družba, ki se naslanja na neke trdne vrednote, še nekaj časa uspešno spopada in upira tem zadevam - sam je govoril bolj o liberalizmu, a potem vendarle slej ko prej podležje. Vsekakor je televizija postala, sicer zmotno, a vendarle, nosilec resnice. Zelo pogosto gre za čisto nezavedno dejstvo takšnega sprejemanja tiste, kar nam ponuja kot resničnega. Dovolj je recimo, da gre za znano osebnost, ki jo preiskujejo, pa je ta-

koj kriva, četudi zadeve samo preiskujejo, pa še nič ni iz tega. Odvisno pač, kako nam stvar predstavijo, kjer je pomembno tudi, ali z osebno simpatizirajo ali ne. Četudi pa gre velikokrat za neke vrste nezavedni proces, pa se ta vendarle odvija v nas, potem pa je izredno težko karkoli narediti, da bi vse to kontrolirali - potrebna sta truda in napor. Tega pa se sodobni človek v veliki večini ne gre, morda se mu zdi odveč, potem pa v njegovi glavi "preiskovan" postane eno in isto s "kriv". Tisto sporočilo za nas postane resnica in resničnost. Tisto, kar bi morali delati že splošno v življenju, toliko bolj velja v primerih medijev - kam gredo naše misli? To bi morali še kako ozvesti, potem pa presoditi in ovrednotiti. Toliko bolj, ko preidemo k tisti neskončni poplavi informacij, ki je internet, a pravzaprav veljata ta trud in napor prav za vse medije. Vprašati se moramo torej najprej, kaj razmišljamo, ker nekaj je, da se nam kaj o čem ali kom zdi, drugo pa je, če se vrnemo k našemu primeru, biti prepričani o nedolžnosti ali krivdi nekoga. Zato se velja, ko se bolj osredotočimo na neko zadevo, informirati čim bolj celostno. Treba je preveriti več različnih vidikov, nasprotnih ali celo nasprotujočih si mnenj, preveriti še pri drugih, na medmrežju ... Šele po tem napornem delu in s pridobitvijo sposobnosti "presojanja" med resničnimi in lažnimi novicami se lahko približamo resnici - v našem primeru, da lahko z večjo gotovostjo trdimo, da je neko kriv ali nedolžen, še vedno pa se moramo zavedati, da se lahko še vedno motimo, kakor je pač lastno človeku, vsakemu človeku. Vse potuje dandanes z res neverjetno hitrostjo, pogledimo pa si nekaj dejavnikov, ki

vplivajo na javno mnenje. Televizijo spremlja na milijone ljudi, pa je tako, kot da bi nas vse nekaj povezovalo po vsem svetu - McLuhanova globalna vas. Drugi dejavnik je v tem, da postanemo, brž ko so "reflektorji" usmerjeni v nekoga, vsi neke vrste kritiki, sodniki, razsodniki teh ljudi ali dogodkov, o katerih se govori. Tretji dejavnik je ojačitev ali amplifikacija - koliko ljudi vidi, koliko prostora se daje neki novici, kolikokrat se ponovi ... Kakor je dejal Goebbels, da stokrat ponovljena laž postane resnica. Še en dejavnik je v tem, da televizija lahko usmerja pozornost pasivnega gledalca proti temu ali onemu dogodku, teja ali oni osebnosti, prav tako pa ga lahko usmeri v to, da se bolj osredotoči na nekaj, povsem pa spregleda nekaj drugega, to pa je navadno pomembnejše. Tu je odvisno, kaj pač vodstvo programa želi doseči, kaj podariti, kaj skriti, kako želi voditi miselnost ljudi itd. Televizija tako lahko poljubno monopolizira pozornost gledalcev, potem pa jih vodi in z njimi manipulira. Če se seveda pustimo - bolj ko smo pasivni, slabše je. Še en dejavnik je ponavljanje neke novice, kar ji daje moč, ki je morda sama po sebi niti ne bi imela. Samo pogledimo, kako se širijo in ponavljajo slabe novice, dobre pa ne. Nazadnje še sindrom grešnega kozla - ko postanemo kritiki in sodniki po televiziji, smo vse manj pozorni na svoje lastne grehe in napake. To deluje kar nekako očistevalno ali katarzično, rečeno s tujko. Svoje blato pravzaprav zmečemo na tisto osebnost na televiziji, žal pa je to samo simbolno dejanje, v resnici se tega ne osvobodimo, kot se pa to zgodi pri sveti pokori oz. spovedi. A kaj, ko je sodobni človek že zdavnaj resnično zamenjal z virtualnim. Vedno pa je še čas, da se spet od virtualnega usmerimo k resničnemu, da se, po Thibonu, vrnemo k resničnemu.

Andrej Vončina

Tomaš Halik, Dotakni se ran

Iskati Kristusa med iskalci

Velikokrat niti ne vemo, kaj skrivajo naše knjižne police. Mimogrede sem odkril knjigo, ki sem jo nekje l. 2011 odložil, ko sem jo prebral. Zapazil sem, da je knjiga krepko podčrtana in ima kar nekaj zavihanih listov, nekako tako, kot smo si svojčas pri študiju pomagali, da bi čim prej prišli do določene snovi.

Dr. Tomaš Halik, profesor na Karlovi univerzi v Pragi, vzbuja v Evropi že nekaj let veliko zanimanja. Rojen je bil v Pragi, v komunističnem režimu je bil vzgojen v svobodomiselnem duhu, srečal se je s krščanstvom, tajno je bil posvečen v duhovnika v nekdanji Vzhodni Nemčiji, deloval je v "podtalni češki Cerkvi", dosegel doktorat iz filozofije in sociologije, danes pa je ugleden profesor. V slovenščini imamo prevedenih kar nekaj njegovih del. Naj jih omenim: *Dotakni se ran* (KUD Apokalipsa 2010), *Spovedniškova moč* (Družina) in *Blizu oddaljenim* (TF).

Pred menoj je eno njegovih prvih del, ki je bilo prevedeno v slovenski jezik, to je Dotakni se ran, s podnaslovom *Duhovnost neravnodušnosti*. V času, ko se

nam zdi, da je duhovnost pri marsikom oddaljena, naj bi za iskalce duhovnosti Cerkev ponovno odprla vrata, čeprav jih za to ni nikoli zaprla. Naše versko doživljanje obkrožajo lagodnost, površnost in pohlep. Vse to troje je krepko okužilo prebivalce sodobne Evrope. Halik trdi, da se je udobna vera usidrala pri marsikaterem vernem v Evropi. Ko na udobno vero pristanemo, se ta sprevrže v svoje nasprotje. Takole pravi: "Vera, ki ni nikoli okusila teme (dvo-mov), le težko pomaga tistim, ki niso videli in ne bodo videli... Vera, ki ni šla skozi moč križi in ni bila zadeta v srce, nima moči verodostojnosti..." Po drugi strani pa moramo biti pazljivi na triumfalistično naravnost Cerkev, pred pobožnjakstvom. To je sodobnemu Evropejcu tuje. "Če se človek drži Kristusa, kot se je Odisej oklepal jambora, da bi varno preplul ožino mimo siren, lahko vse mamljive glasove posluša brez strahu, da bi ga zmedli in speljali s poti, saj ima veliko oporo v križu!" Zakaj je uspel ateizem? "Ateizem je začasno (ne stalno!) v Evropi uspel zato, ker so nekatere oblike verovanja zvodenale in Cer-

kev ni pravočasno razburkala tedanjo družbo z močjo evangelija. Priznati tudi moramo, da te moči tedaj Cerkev marsikje več ni imela. V nevarnosti zdrsa v nevero pa smo vsi; verujoči in tudi neverujoči. Zato moramo pravilno brati znamenja časa in biti pozorni na vrzeli, ki jih ustvarjajo nove razmere v sedanjih družbi. Vsi ljudje doživljamo rane srca in duha, ob tem pa se sprašujemo: "Zakaj ravno meni? Zakaj nam..."? Te naše rane so nekakšna znakovna govorica, ki dobi odgovor v Svetem pismu: "Možje Galilejci, kaj stojite in gledate v nebo?" (Apd 1,11) Rane, ki so jih povzročili boleči spopadi z absurdnostjo sveta, so zdaj spremenjene. Upanje nam vliva zaupanje v Njegovo besedo. To pomeni, da nas naše rane kličejo, da ukrepamo, sprejemamo in molimo. Molitev ni tisti kotiček, ko malo podremeljemo in pozabljamo na težave. V objemu naše molitve je tudi vsaj včasih pošteno vroče, saj se ob molitvi oblikujejo naše osebene odločitve. Tako postane BESEDA blagodejni izvir mojega in tvojega življenja.

AK

Kako so spletne lekcije sprejeli učenci na SCGV Emil Komel v Gorici

Učenje na daljavo v času koronavirusa

Pandemija koronavirusne bolezni ni popolnoma razburkala le učnih programov šolarjev v šolskih učilnicah, ampak tudi popoldanske dejavnosti naših otrok, ki so pač zaradi ukrepov za zavezitev okužbe morali ostajati doma med štirimi domačimi stenami. Šolske učne ure so se preselile na splet, kar je bilo vse prej kot lahko za učno osebje in za šolarje. Neposreden, živahen stik z učiteljico ali učiteljem in sošolci ob obravnavanju snovi je vse nekaj drugega kot buljenje v osamitvi v domači računalniški ekran ali pametni telefon. Na take oddaljene stike so se morali privaditi tudi tisti otroci, ki so v popoldanskem času obiskovali glasbeni pouk na Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel. Še v sanjah verjetno niso doživeli česa takega. A vendar je bil to edini način, da niso popolnoma zapustili sveta glasbe in prekinili usvajanja glasbenih pravil. Tako so tudi profesorice in profesorji na SCGV Emil Komel svoje lekcije imeli le po spletu. Na ta nenavadni, nikdar prej preizkušeni način podajanja snovi so se morali privaditi profesorji glasbe, na sprejemanje tako posredovane snovi pa učenci. Kako so se učenci in učenke navadili na nov način pouka in kaj jim je pri tem najbolj manjkalo, boste bralci izvedeli iz odgovorov nekaterih izmed njih. Nekaj vprašanj smo postavili nekaterim učencem različnih starosti, ki igrajo na različna glasbila ali se preizkušajo v solopetju. Vsem sodelujočim učencem in vodstvu SCGV Emil Komel iz Gorice se iskreno zahvaljujem, da so sprejeli ta že "spet" spletna (!) vprašanja in tudi prijazno odgovorili. Vprašanja so ta:

Najprej, prosim, povej našim bralcem, kdo si, koliko let imaš, katero glasbilo igraš, kdo je tvoj profesor in koliko let se že учиš ta inštrument. Kako si sprejel/a nov način pouka po spletu? Katero so bile njegove dobre in slabe strani? Kaj si najbolj pogrešal od

pouka v razredu? In kaj bi želel za prihodnje? Sledijo odgovori.

Imenujem se **Mitja Costamagna**, imam 9 let, igram klavir. Moj profesor je Katja Lavrenčič; inštrument se učim že 4 leta. Nov način pouka po Skypu sem sprejel še kar dobro; to, kar mi manjka, je profesor, osebno. Od pouka v razredu so mi manjkali prijatelji med lekcijo teorije. Za prihodnje bi želel spet imeti pouk v šoli in upam, da bo to možno že v septembru.)

Sem **Anja Klanjšček**, imam 8 let, igram klavir, moj profesor je Armin Čoralic, in to je drugo leto, kar se učim klavir. Nov način pouka po spletu sem sprejela kar slabo, ker nisem mogla videti učitelja. Bilo je težje študirati klavir, ker mi učitelj ni mogel pokazati na notah, kaj moram

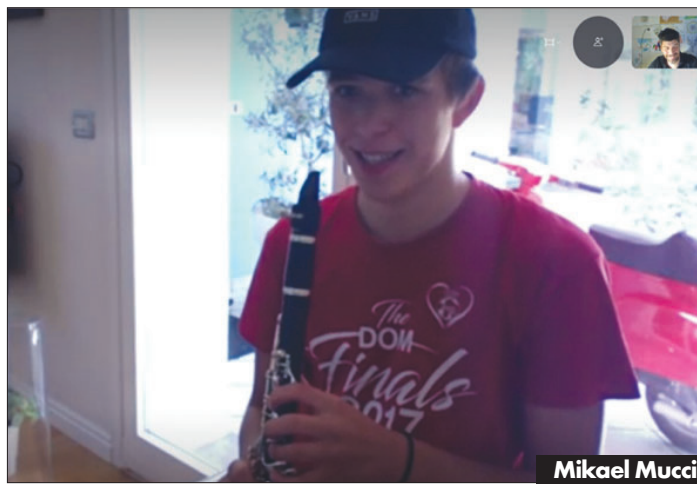
popraviti, in sem ga morala spraševati, ali je prav, kar sem napisala, zato sem preživela malo grdo te mesece brez šole. Bilo je zelo dolgočasno. Pozitivno je bilo to, da sva se z učiteljem lahko vseeno vi-

Anja Klanjšček; prof. Armin Čoralic

dela po spletu in da nismo popolnoma prekinili učenja glasbe, na splošno se moram za to zahvaliti tehnološkim pripomočkom. Pri nauku o glasbi sem pogrešala svoje prijatelje, profesorico Evo, pri klavirju pa profesorja Armina, s katerim sem se vedno dobro sporazumevala. Za prihodnje leto upam, da ne bo več take bolezni, in isto velja za vsa druga leta. Rada bi, da bi pouk potekal normalno v razredu, da bi imela lahko stike s profesorji. Skušala se bom še bolj potruditi. Komaj čakam, da bom videla svoje prijatelje, profesorje, profesorice ter ravnateljico.

Sem **Mikael Mucci** in imam 14 let. Igram klavir 4 leta in moj profesor je Tomaž Škamperle. Na začetku sem bil zelo radoveden in zaskrbljen, kako bo to sploh potekalo. Dobrih plati ni bilo prav veliko, razen tega, da je bila organizacija super. Držali smo se istega urnika in istega dne. Uspelo nam je tudi nadoknaditi manjkajoče lekcije. Slabe plati so bile v tem, da so mi manjkali klepeti s profesorjem, z ravnateljico in ostalimi dijaki.

Mikael Mucci

Poleg resnega pouka sem tudi pogrešal sproščen in "hecen" odnos, ki sem ga ustvaril s profesorjem. Manjkali so mi tudi nastopi in s tem povezana trema. Za prihodnje leto bi želel imeti spet običajne lekcije v "živo", kjer bodo spet zaživi človeški odnosi.

Moje ime je **Anna Michelin** in sem stara sedemnajst let. Igram violino devet let in letos poteka četrto leto, odkar me uči Mojca Križnič. Profesorica mi je po mobiju sporočila, da bi ponovno začeli pouk, ne v učilnici, ampak po Skypu. Na začetku se mi je zdelo čudno, ker ne bi si nikoli mislila, da bi lahko imela pouk violine po internetu.

Naložila sem si Skype na telefon in na začetku sem morala razumeti, kam namestiti telefon, da bi lahko moja profesorica imela dobro vizualno podobo. Sprva sem ga imela na polici, a bil je previsoko, zato sva morali poskusiti razne druge možne namestitve. Zdaj imam "profesorico" oz. telefon kar na stojalu in moram priznati, da pouk kar teče. Seveda ni kot v živo, ampak vseeno nama redno uspe-

razpolago.

V tem obdobju sem najbolj pogrešala neposredni stik z osebami na glasbeni šoli, vstop v učilnico, pozdrav in krajši klepet z gojenko, ki ima lekcijo pred mano, medtem ko sem se sama pripravljala za pouk. Pogrešala sem seveda tudi godalni orkester in možnost skupnega igranja s prijatelji.

Na koncu bi želela še dodati, da pouk na daljavo ne bo nikoli nadomestil pouka v prisotnosti profesorja v živo, z mojega vidika pouk v učilni-

Anna Michelin; prof. Mojca Križnič

je meje, predvsem zaradi težav z omrežjem in tudi zato, ker se glas na računalniku malo spremeni. Po obdobju prilagoditve sem boljše razumel, kaj želi profesorica od mene in kako moram popraviti napake. Istočasno pa je ta način dosti boljši, predvsem zame, ker sem zaposlen.

Te lekcije na daljavo so bile moja prva izkušnja takega načina pouka, zato sem porabil kar precej časa, da sem se navadil nanje. Ni bilo lahko gledati obrazov na ekranu in poslušati glas po spletu; to seveda ni isto kot gledati in poslušati osebe v živo. Prepričan pa sem, da sem kljub temu izboljšal svojo tehniko petja.

Za prihodnje pa upam samo, da bi se lahko čim prej vrnil v šolo in imeli tam pouk.

Povedati pa moram, da se je glasbena šola Emil Komel hitro odzvala na nastalo izredno situacijo in na to, kar je leta zahtevala.

Sem **Lara Desantcis**, imam 8 let, dve leti se učim kitaro; moja profesorica je Marja Feinig. To čudno obdobje mi je bilo všeč. Dobro je bilo, da smo se vseeno videli, sicer le po spletu, in učili kitaro. Slabo je bilo to, da je bila včasih slaba povezava in da se nismo mogli srečati v živo. Najbolj sem pogrešala prav stik v živo. Želela bi, da bi bilo, kot je bilo včasih.

Iva Koršič

Mitja Costamagna

Lara Desantcis

va speljati lekcijo. Obe nimava namreč težav s spletno povezavo, ki nama je vedno na

Na začetku novega načina pouka mi je bilo nekoliko težko in čudno, nato sem se

POGOVOR Damjan Nacini

Za gasilca je najbolj pomembno, da ima srce

Damjan Nacini, doma iz Dola pri Doberdobu, je ponosen gasilec. Zadnja tri leta je tudi deželni tajnik gasilskega samostojnega sindikata. Z njim smo se pogovorili o tem res zanimivem poklicu, o tem času in poletju, ki se bliža.

Gasilec si že veliko let ... Kako to, da si izbral to pot?

Željo, da bi postal gasilec, sem imel že kot otrok. Kot vsi pripadniki naše generacije, sem rad gledal risanko Grisu': tako sem spoznal lik gasilca. Ob koncu srednje šole Ivan Trinko, ko smo govorili o poklicih in so me vprašali, kaj bi rad bil, ko bom velik, sem povedal, da bom gasilec. Vojaški rok sem odslužil v vrstah gasilcev, nato sem bil med gasilci kot prstovljec. Na začetku so me klicali po 80 dni na leto, kasneje 120. V glavnem sem delal poleti, ko je bilo treba nadomeščati tiste na dopustu. Leta 2002 se je urednišča moja želja, da sem postal poklicni gasilec.

Kakšna je formacija za gasilca?

Šola za gasilce je trajala šest mesecev, po novem so jo podaljšali na devet. Opravil sem jo v kraju Capannelle blizu Rima, to je prva šola za gasilce v Italiji. Nato sem opravil še šolo za operativnega gasilca v kraju Montelibretti, vedno blizu Rima. Prva dva meseca smo imeli pretežno teoretičen pouk, saj nimamo opraviti samo z ognjem in vodo, ampak posegamo v stiskah, ki se lahko zgodijo v zelo različnih okoliščinah, "na 360 stopinj". Kličejo nas tudi v primerih, ko je npr. gospa odnesla odpadke, pa je veter zaprl hišna vrata. Če je tedaj imela na štedilniku lonec, se seveda vse skupaj lahko tudi zaplete ... Obstajajo različni postopki za različne primere, od vrat pa do prometnih nesreč, požarov, vremenskih ujmov in naravnih katastrof. Gasilci v Italiji odgovarjamo na potrebe 24 ur na 24. Ljudje v stiski nas kar naprej kličejo. Odkar obstaja enotna številka za klic v sili 112, smo malo bolj razbremenjeni.

Katere so po tvojem mnenju bistvene lastnosti dobrega gasilca?

Dober gasilec mora imeti v prvi vrsti dobro srce. Ko smo operativni, ne dajemo od sebe 100%, ampak tisoč. Veliko stvari vidimo in veliko jih ohranjamo v sebi. Dogajajo se lepe stvari, pa tudi grde, hude, zato moramo znati tudi obvladovati svoj čustveni svet. To je zelo pomembno. Mi smo tisti, ki si ne smemo dovoliti panike: smo tisti, ki moramo ljudem pomagati, jih pomirjati. Za gasilce je zelo pomembna izkušnja. Ko sem delal prve korake, sem se v začetku skoraj ustrašil. V gasilski ekipi na terenu smo v petih: eden je šofer, ki skrbi za kamion in vodo; šef je gasilec z izkušnjo več kot 20 let, ki vodi posege; zraven so še trije operaterji, med njimi je eden starejši, bolj izkušen. Gasilci moramo biti v dobri fizični formi: vsaki dve leti in pol imamo zdravniški pregled od A do Ž, fizični in psihični. Vedno smo pripravljeni na delo, podnevi in po-

noči: podnevi je lahko, ponoči je drugače.

Kje si delal do danes?
Po tečaju in izpitih v Rimu sem bil skoraj eno leto v Gorici. Ker tu ni bilo mesta, sem nato bil pet let zaposlen v Padovi. Ker sem bil še mlad, so me za eno od teh let premestili v Abano Terme. Padova je veliko mesto, bilo mi je pomembna šola. Nato sem se vrnil v Gorico, kjer sem ostal skoraj šest let. Od leta 2013 delam v Vidmu, čeprav še naprej živim v Gorici. Videm je velika pokrajina, saj gre od Trbiža do Lignana.

Koliko kasarn je v tej pokrajini?

Glavna je v Vidmu, druge so na Trbižu, v Tolmeču, Huminu, Čedadu in Červinjanu; poleti tudi v Lignanu. V kratkem, septembra, bomo odprli še postajo v Latisani.

Koliko pa v goriški provincii?

Poleg goriške postaje sta še ti v Trbiču in v Ronkah, na letališču; poleti v Gradežu.

Na Videmskem je veliko več dela, saj so prisotni tudi industrijski obrati in različne problematike. Letno imamo okrog 8500-9000 intervencij; na Goriškem od 2800 do 3000. V Padovi jih je okrog deset tisoč.

Kakšno je vsakdanje delo gasilca?

Naše izmene trajajo po 12 ur. Delamo od osme zjutraj do dvajsete, nato imamo 24 ur počitka, nato začnemo ob 20. uri do 8. zjutraj, nakar imamo 48 ur počitka. V vsaki kasarni so po štiri izmene. Zjutraj šef izmene najprej določi ekipe. Vsaka skupina zjutraj pregleda svoj kamion in njegovo opremo. Točno moramo vedeti, kje imamo vse orodje. Če ni ujnih posegov, nato pregledamo zadnje posege, pa tudi čistimo cevi, da bodo pripravljene, ko bo potrebno. Po kosilu imamo v sejni dvorani analizo zadnjih dni, da preverimo, kaj bi lahko bolje naredili, ali pa govorimo o novih opremljenih oz. posebnih posegih. Redno skrbimo za izobraževanje. Obenem smo vedno pripravljeni na katerikoli poseg. Po 17. uri, če ni klincev, treniramo v telovadnici ali delamo kaj drugega. Delo je lepo, vidiš pa precej stisk. To me je marsičesa naučilo za življenje. Velikokrat se moraš znajti, pomembna je dobra komunikacija v ekipi, največkrat so dovolj že pogledi, pa se razumemo. Odločitve je treba prejemati v trenutku. Tudi zato je izredno pomembna izkušnja.

Se ti pogosto zgodi, da posežeš tudi v hudi primerih?
O tem bi lahko napisal knjigo ... Vsak poseg je različen od drugega, je zgodba zase. Vsakokrat je drugače. Da bi se prav ustrašil, se je zgodilo samo nekajkrat. Na Videmskem se pogosto kaj takega zgodi. Dnevno imamo od 10 do 15 posegov, ponoči od dveh do pet. Ponoči največkrat prihaja do požarov v bivalječih. Prideš v hišo, ki je ne poznaš, najdeš temo in dim, ne vidiš nič ... Imamo čelado in tudi kisikove jeklenke. Če gre za manjše požare, rabimo gasilne aparate in ne vodo. Na Videmskem se nam je zgo-

dilo, da so nas poklicali za nočni požar v stanovanju, v katerem je bila neka oseba. Naredili smo, kar smo mogli, našli smo temo in toploto, oseba pa

je bila hudo opečena, privlekli smo jo ven, je pa kmalu nato umrla.

Na kaj misliš, ko se ti zaradi nevarnosti in občutka ogroženosti sprošča adrenalin?

Adrenalin se začne sproščati že takrat, ko prejmemo klic. Takoj skočimo na kamion, se preoblečemo in vsakdo že razmisli, kaj ga čaka, katere bodo njegove naloge. Dokler ne pridemo na kraj, ne vemo, kaj tam najdemo. Po radiu nas sproti obveščajo, lahko pa tam najdemo že spremenjene razmere. Pripravljeni moramo biti na vse. Prvi dan moje kariere mi je šef rekel, naj bom ves čas ob njem in naj ne naredim ničesar. Na vse moramo biti pozorni, veliko stvari se moramo naučiti. Zlasti pri požarih moramo paziti na strukture, stavbe, kako lahko reagirajo na toploto in ogenj, da se ne porušijo. Pomembno je ekipno delo. Imamo tudi primerno opremo za preverjanje uhajanja plina in podobno. Vedno pa moramo poseči in biti pripravljeni tvegati. Prvi posegi lahko šokirajo. Adrenalin se naučimo kontrolirati s časom in izkušnjami. O tem se med sabo pogovarjamo in to nam pomaga. Če je potrebno, posreduje tudi psiholog, tudi po skupinah.

Si kdaj že izgubil kakšnega kolego v hujšem primeru?

K sreči ne. **Gasilci občutijo strah? Kako reagirajo?**

Strah mora biti, to je normalno, človeško. Če se bojiš, si bolj koncentriran, odreagiraš z glavo. Prva skrb je rešiti osebo in, če se da, premoženje. Zato sta adrenalin in strah pomembna. Tega pa ne smemo kazati, saj moramo ljudem pomagati.

Nam lahko opišeš kakšnega od najhujših prizorov, pred katerimi si se znašel kot gasilec?

Dogodkov je bilo veliko, marsikaj pa skušam iz spomina izbrisati, "resetirati". V spominu skušam ohranjati to, kar bi mi v prihodnje rabilo za morebitno sodno preiskavo. Kar je

grdega, skušam pozabiti. Imam pa močne spomine na dva večja potresa. Aprila 2009 sem šel v L'Aquila v Abruce: ko smo prišli na kraj, sem se znašel pred ruševinami in ljudmi, ki so izgubili vse, pa so imeli še dovolj moči, da so gledali naprej. V nas so videli reševalce, bili so nam hvaležni. Delali smo 24 ur na dan, iskali smo osebe pod ruševinami. Še lep čas so se nadaljevali popotresni sunki, ki so bili tudi močni. Ko smo bili na odprtem, smo slišali kot nekaj veter, ki se je bližal, in tla so se začela tresti ... Neopisni trenutki, ki mi bodo ostali za vse življenje! Ljudem smo skušali pomagati tudi tako, da smo jih pospremili do njihovih bolj ali manj porušjenih domov, kjer so lahko, če se je dalo, poiskali kaj svojega, na kar so bili čustveno navezani, kar jim je bilo najbolj dragoceno. Druga izkušnja je bila potres jeseni 2016 v kraju Amatrice v Laciju. Tam sem bil en teden. Po drugem močnem sunku sem šel tudi v kraj Fermo; tam je bilo razmeroma manj škode. Nato so nas poslali v Visso v Marke; tam smo bili pet mesecev. Snežilo je, videl sem nenavadno velike snežinke. Podnevi je bilo tudi toplo, ponoči pa kar krepko pod ničlo. Ljudje so prihajali do nas, skušali smo jim biti v oporo in tolažbo, navezali smo lepe prijateljske stike; nekatere še vedno ohranjamo. Grdih trenutkov je torej bilo še in še. Zaradi vsega, kar sem povedal, pa je jasno, da so spomini tudi zelo lepi.

Si deželni tajnik Samostojnega sindikata gasilcev CO. NA. PO. Kakšna je vloga tega sindikata? Kaj bi povedal o njegovem delovanju?
Tajnik sem tri leta, prej sem bil samo član, še prej pa v drugih sindikatih. Omenjeni samostojni sindikat skrbi za pravice t. i. operativnih gasilcev. Tajniško mesto so mi ponudili, ker so vedeli, da sem se s podobnimi zadevami že ukvarjal in bil tudi nekaj časa v politiki. Rad sem sprejel to nalogo. Pred leti so sindikat ustanovili štirje gasilci, danes smo prvi sindikat operativnih gasilcev na državni ravni, imamo skoraj šest tisoč članov. V zadnjih časih smo se borili za to, da se bomo od 1. julija dalje lahko prosto vozili z vlaki, ko gremo v službo; med drugim s svojo prisotnostjo tudi jamčimo varnost na vlakih. Sindikat je zelo aktiven in vedno bolj številčen. Imamo tajništva v Trstu, Gorici, Vidmu in Pordenonu. Dela je dosti, kot tajnik sem veliko okoli. V zadnjih mesecih je bilo posebno pestro. Članom in drugim gasilcem smo nudili informacije o koronavirusu in omogočili, da so lahko mirno delali. Covid-19 je vse presenetil. Imeli smo veliko internetnih konferenc.

Kako je koronačas spremenil vaše delo?

Državno vodstvo gasilcev je izdalo smernice, da smo od 12. marca do 19. maja imeli izmene po 24 ur. Tako smo bili bolj zaščiteni, izolirani in smo imeli manj stikov z različnimi ljudmi. Bilo je kar naporno. Kasarne so bile zaprte za javnost in tudi menjave izmen so morale biti čim krajše. V času lockdowna je bilo okrog 30-40% manj intervencij. Ko so se rahljali preventivni ukrepi, je njihovo število počasi začelo rasti, zdaj so raz-

mere že spet "normalne".

Je gasilec v naši deželi dovolj za vse potrebe? So med njimi tudi Slovenci?

Naš sindikat trdi, da nas je v deželi FJK premalo. Sindikat je zadovoljen, da smo dosegli odprtje kasarne v Latisani, blizu avtoceste, kjer so pogosto tudi nesreče. Tako je v Vidmu vsaj malo lažje. Dali so nam 28 novih gasilcev, čez nekaj tednov pride drugih osem. Tudi Gorica in Trst imata težave: v prvi bi manjkalo 30 gasilcev, v drugem vsaj 15. Govorim o operativnih gasilcih, pa tudi o tistih, ki imajo tehnične in druge zadolžitve. V celi deželi bi manjkalo okrog 100 gasilcev. Na deželni ravni jih je kar nekaj, ki znajo slovenski jezik. Taki so seveda zlasti na Tržaškem in Goriškem, pa tudi na Videmskem, zlasti na Trbižu.

Kakšne oblike sodelovanja imate z ekipami gasilcev iz bližnjih krajev Slovenije?

Prek mene se je naš sindikat povezal in pobralil s Sindikatom poklicnega gasilstva Slovenije

(SPGS). Novembra lani so njegovi člani tudi manifestirali z nami v Rimu, da bi dosegli zvišanje plač. Večkrat sodelujemo. Obstaja tudi konvencija, na podlagi katere gasilci iz Italije in Slovenije sodelujemo pri različnih akcijah. To se dogaja med Gorico in Novo Gorico, pa tudi med Trstom in Koprom. Na Tromeji sodelujejo italijanski, slovenski in avstrijski gasilci.

Bliža se poletje, ki je zaradi vročine in suše čas najhujših požarov itd. Kakšne nasvete bi želel dati našim bralcem?

Pomembno je ohranjati red in čistočo že okrog lastne hiše. Poleti je tudi pomembno ne prižigati ognja na odprtem. Kakšenkrat niti ne pomislimo, a dovolj je samo iskra in posledice so lahko zelo hude. Kdor vidi požar, naj kliče številko 112 in naj na čim bolj jasn način sporoči kraj. Sploh pa je pomembno, da na vse načine spoštujemo naravo.

Danijel Devetak

Obvestila

Pd Rupa - Peč vabi na izlet od 21. do 27. avgusta t. l. v Abruce, Molize in na otoke Tremiti. Vpis je možen do 15. 7. 2020. Informacije Ivo Kovic - tel. 0481 882285, mail: nadia.kovic@yahoo.it. **Zveza slovenske katoliške prosvete** sklicuje redni letni občni zbor, ki bo v ponedeljek, 29. junija 2020, prvi sklic ob 12. uri, drugi pa ob 19. uri, v zunanjih prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici (v primeru slabega vremena pa pod šotorom pred telovadnico) z naslednjim dnevnim redom:

1. volitve predsednika občnega zbora; 2. poročilo nadzornega odbora; 3. odobritev poročila o izvedeni dejavnosti in obračuna za leto 2019; 4. odobritev programa dejavnosti in proračuna za leto 2020; 5. razno. Občni zbor bo potekal v skladu z zakonskimi predpisi, določenimi za preprečevanje prenosa SARS-CoV-2.

Darovi

V spomin na **Maro Kuzmin-Leban** daruje Ema Vidau-Žerjal 100 evrov. Alberta Carli 20 evrov za cerkev sv. Ivana v Gorici.

PROSVETNO DRUŠTVO "RUPA-PEČ"

pod pokroviteljstvom ZSKP

prireja

KRESOVANJE Z GLASBO

torek, 23. junija, ob 20.30 uri

v Rupi pri protipoplavnem nasipu ob Vipavi

ZAHVALA

Iskrena hvala vsem, ki so na katerikoli način počastili spomin naše drage

MARE KUZMIN LEBAN.

SVOJCI

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 19. junija 2020 do 25. junija 2020)

Radjska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored: **Petek, 19. junija** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2. **Sobota, 20. junija** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo:

oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju. **Nedelja, 21. junija**, ponovitev oddaje Okno v Benečijo. **Ponedeljek, 22. junija** (v studiu v studiu Ilaria Berghach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Radio Ve'rite'. **Torek, 23. junija** (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem. **Sreda, 24. junija** (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Gobe, ljubljene in osovražene. Izbor melodij. **Četrtek, 25. junija** (v studiu Andrej Bavcon): Četrtekov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

S 1. strani

V onstranske širjave je odšel Saša Rudolf

Sam je večkrat pripovedoval, kako je očeta Ivana, znanega tigrovca in organizatorja primorskih vojnih ujetnikov v Egiptu, prvič videl šele maja 1946, ko se je oče lahko vrnil v Trst. Že v mladih letih se je Saša približal časnikarstvu, saj je pomagal očetu pri urejanju lista Demokracija. Sodeloval pa je tudi pri drugih časopisih, še posebej pri Novem listu, zadnja leta pa se je oglašal v vseh naših tiskanih medijih, vedno z jasnimi in prodornimi zapisi. Pristopil je tudi k Radijskemu odru, kar je izostrilo njegov čut za lep jezik. Aktiven je bil tudi v politiki, najprej v vrstah Slovenske demokratske zveze in nato pri Slovenski skupnosti, saj je bil leta 1966 izvoljen kot pokrajinski svetovalec in nato je bil imenovan za pokrajinskega odbornika.

Od leta 1966 je delal v uredništvu dnevno informativnih oddaj Radia Trst A. Leta 1971 je bil pobudnik nedeljske radijske oddaje Šport in glasba. Poročal je s številnih mednarodnih športnih prirediteljev. Spremljal je poletne in zimske olimpijske igre ter svetovna prvenstva v nogometu. O teh športnih temah in o drugem radijskem delu, ki ga je vedno bogatil tudi s širšim poročanjem, je objavil tri knjige, *Olimpijski ogenj in dim*, *Mundial* in pred pol drugim letom *Moj Rai*. Leta 1998 je Saša Rudolf uredil

knjigo lovske črtice očeta Ivana Rudolfa *Spev v nanoško jutro*. Prav tako je dejavno sodeloval pri zborniku o svojem očetu Ivanu. V času vojne na Balkanu je bil dopisnik vsedravnega informativnega programa na drugi italijanski mreži RAI. O teh dogodkih, a tudi o svo-

jem očetu Ivanu ter njegovem delovanju med primorskimi vojnimi ujetniki v Afriki, kakor tudi o vojnih dogodkih v nekdanji Jugoslaviji, je napisal knjigo *Xolotl med resnico in domišljijo*, ki je leta 1996 izšla pri Goriški Mohorjevi družbi. O osamosvojitvi Slovenije pa je leta 2016 v samozaložbi izdal knjigo *Samostojni*.

Saša Rudolf je prevzel vodstvo slovenskega uredništva informativnih oddaj RAI sre-

di 90. let prejšnjega stoletja. V obdobju njegovega uredniškovanja so poleg radijskih sporedov leta 1995 stekli tudi televizijski programi z dnevnikom v slovenščini. Sašo Rudolfa smo pri Novem listu prej in pri Novem glasu od nekdanj cenili zaradi njegovega klenega pisanja, ime-

nitne slovenščine in predvsem zato, ker je znal jasno povedati svoje mnenje, bil je namreč demokrat, ki je odklanjal vsako pogubno in zmotno ideologijo, vedno se je zavzemal za dostojanstvo slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Z Novim glasom je rad in redno sodeloval, še pred kratkim smo na prvi strani našega tednika objavili njegovo kratko razmišljanje o času pandemije, ki nas je vse

globoko zaznamovala.

Večkrat je napisal kratka in jedrnatna sporočila, včasih nam je poslal vedno dobronamerno kritiko, opozarjal je na dogodke, ki so bistvenega pomena za našo skupnost. "Živijo, vem, da sem pozen, a želim te spomniti, da bo v sredo, 10. junija, točno 80 let, ko je Duce z balkona na trgu Venezia v Rimu napovedal vojno zahodnim reakcionarnim demokracijam iz Velike Britanije do Francije. Ne pozabimo na žrtve, ki jih je vojna povzročila, gospodje na tržaškem županstvu pa želijo proslavljati 12. junij 1945, kot da bi se pred tem nič ne zgodilo. Bodi zdrav! Saša", se je glasilo jutranje sporočilo 8. junija letos.

Zvečer, ob 20. uri, pa sem isti dan po elektronski pošti prejel naslednje sporočilo: "Dragi Jurij, čim sem zagledal Gradnikova verza na prvi strani Glasa, sem se spomnil na njegove čudovite prevode Michelangelovih sonetov. Tebi v razmislek! Saša" Priložil je sonet velikega Toskanca v Gradnikovem prevodu, ki ga njemu v spomin in nam v razmislek, kot je zapisal, objavljamo.

Ko se hvaležni klanjamo njegovemu spominu, družini in svojem izrekamo naše občuteno sožalje, Pravičnemu pa našega Sašo iskreno priporočamo. Pogrešali ga bomo, zelo.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja, Gospod Bog pa naj mu podari večni mir in večna Luč naj mu sveti!

Gradnikov prevod Michelangelovega soneta

Boli in žalosti me, ali vseč mi spet spomin je na minule dneve, ki mi oživlja grehe vse in reve, išoč račun za čas, ki ga ni več.

Všeč mi je: ker pred smrtjo sem spoznal, kako je kratko vsako radovanje. Boli me; ker za milost, odpuščanje, v poslednji uri mnogo je težav.

Čeprav mi jamstvo tvoji so obeti, vendar, Gospod moj, smelost je veselje, da vsaka se zamuda oprosti.

In vendar vzbuja up spet tvoja kri, kot je neskončna tvoja muka bila, brez mere tvoja bodo naj darila.

Stihi velikega renesančnega slikarja, kiparja in pesnika Michelangela Buonarrotija (1475-1564) v slovenskem prevodu Alojza Gradnika (1882-1967).

Poslal nam jih je Saša Rudolf v ponedeljek, 8. junija 2020.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (116)

Dimitri Tabaj

Primorski spomini na brate Plečnik (4)

V osebnem arhivu hranim poseben spomin na prof. dr. Andreja Plečnika, tj. kopijo zapisnika inšpekcijske konference za srednje šole z dne 14. februarja 1916 v Ljubljani (izvirnik hrani tamkajšnji nadškofjski arhiv). Prof. Andrej Plečnik je bil član te komisije skupaj z mojim prastricem prof. Ivanom Tabajem, ki se je med prvo svetovno vojno za nekaj časa umaknil v Ljubljano, kjer je konec leta 1915 prevzel ure pesnika in teologa dr. Mihaela Opeke na cesarsko-kraljevi višji realki (drugi člani inšpekcijske konference so bili kanonik in zgodovinar dr. Josip Gruđen, konzistorialni svetnik, zgodovinar in pisatelj dr. Franc Perne, bogoslovni in nabožni pisatelj prof. Gregorij Pečjak, prof. Lesičnik, pesnik, pisatelj, dramatik in urednik dr. Alojzij Merhar, teolog, pedagog in častni doktor Josip Demšar, cerkveni govornik, pisatelj in teolog prof. dr. Josip Jerše). Leta 1915 je Andrej Plečnik kupil hišo v Trnovem pri Ljubljani, da bi se vanjo naselili vsi trije bratje in sestra. Trnovo je bilo takrat še vas, znana po svojih lepih vrtovih in sadovnjakih, in čeprav je danes predmestje Ljubljane, je še opaziti drobce nekdanjega vaškega utripa. Kraj krasijo velika cerkev sv. Janeza Krstnika, pred katero je dr. France Prešeren prvič srečal Primičovo Julijo (v spomin na ta dogodek je napisal sonet "Je od vesel'ga časa teklo leto"), most čez potok Gradaščica, ki ga je preuredil prav arhitekt Plečnik in velja za edini most v Sloveniji (in eden redkih v Evropi), na katerem rastejo drevesa, in seveda Plečnikova hiša, ki je danes postala muzej. Plečnikov sosed je bil trnovski župnik, pisatelj, jezikoslovec, prevajalec in dramatik Fran Saleški Finžgar (Doslóvče, 1871 - Ljubljana, 1962), s katerim je arhitekt Jože navezal odlične prijateljske odnose.

V tej hiši je Andrej živel le malo časa, saj je bil leta 1921 - kot smo videli - kazensko premeščen. Nekaj časa je z arhitektom Jožetom živel mlajši brat Janez, zdravnik, a zaradi popolnoma drugačnega - ne ravno asketskega - življenjskega sloga se je kmalu izselil, tudi ker je bila nekaj časa stavba tarča vanderskega divjanja nekaterih Andrejevih nasprotnikov. Kljub temu da sta si bila Jože in Janez precej različna, sta se imela zelo rada. Po Andrejevi smrti leta 1931 sta njegovo zapuščino izkoristila za financiranje gradnje cerkve sv. Mihaela na Ljubljanskem barju, z Janezovo zapuščino so pa bili po njegovi smrti poravnani še zadnji računi.

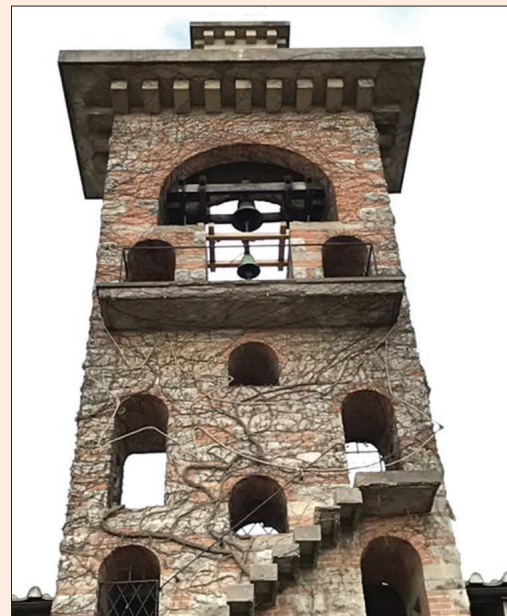
Jože je brez honorarja zgradil in obnovil več cerkva na Slovenskem. Nekoč je izjavil: "Prvo umetnost je že poganski človek posvečal svojim bogovom. - Naredimo kaj lepega za cerkve, kar bo dvigalo preproste duše, ki vso umetnost in lepoto vidijo morda samo v svoji cerkvi. - V cerkvi, lepo zgrajeni in lepo opremljeni, najde veren in preprost človek največji užitek, katerega mu moramo nuditi". Njegov brat Janez je bil imeniten zdravnik, patolog in anatom. Veliko podatkov o njem najdemo v življenjepis, ki ga je zgodovinar medicine doktor Ivan Pintar (Ljubljana, 1888 - 1963, nečak slavne slikarke Ivane Kobilce) objavil v Slovenskem biografskem leksikonu. Janez Plečnik je bil avtor prvega učbenika za anatomijo in soustanovitelj Medicinske fakultete v Ljubljani, pri kateri je bil več let dekan in prodekan. Uredil je anatomski inštitut, bil je profesor anatomije, a je predaval tudi sodno medicino. Poznan je bil zaradi raziskovanja strukture nadledvic. Sodeloval je tudi pri raziskavah o krvnih skupinah, ki jih je vodil avstrijski zdravnik - dobitnik Nobelove nagrade za fiziologijo ali medicino - dr. Karl Landsteiner (Dunaj, 1868 - New York, 1943). V okviru teh raziskav je bila prof. Plečniku - kot prvemu na svetu - odkrita krvna skupina B. Bil je avtor strokovnih in poljudnih člankov.

Prof. Ivan Tabaj iz Štandreža se je med prvo svetovno vojno za nekaj časa umaknil v Ljubljano, kjer je konec leta 1915 prevzel ure pesnika in teologa dr. Mihaela Opeke na cesarsko-kraljevi višji realki. S prof. dr. Andrejem Plečnikom je bil tudi član inšpekcijske konference za srednje šole. Na sliki Ivan Tabaj sedi prvi z leve

Ceprav je Trnovo danes predmestje Ljubljane, je še opaziti drobce nekdanjega vaškega utripa. Kraj krasijo velika cerkev sv. Janeza Krstnika, pred katero je dr. France Prešeren prvič srečal Primičovo Julijo (v spomin na ta dogodek je napisal sonet "Je od vesel'ga časa teklo leto"), most čez potok Gradaščica, ki ga je preuredil prav arhitekt Plečnik in velja za edini most v Sloveniji (in eden redkih v Evropi), na katerem rastejo drevesa, in seveda Plečnikova hiša, ki je danes postala muzej.

Po Andrejevi smrti leta 1931 sta Jože in Janez Plečnik zapuščino brata izkoristila za financiranje gradnje cerkve sv. Mihaela na Ljubljanskem barju, z Janezovo zapuščino so pa bili po njegovi smrti poravnani še zadnji računi. Na sliki: značilni zvonik Plečnikove cerkve sv. Mihaela

Leta 1915 je Andrej Plečnik kupil hišo v Trnovem pri Ljubljani, da bi se vanjo naselili vsi trije bratje in sestra. V njej je Andrej živel le malo časa, saj je bil leta 1921 kazensko premeščen. Nekaj časa je z arhitektom Jožetom, ki je hišo preuredil, živel mlajši brat Janez, zdravnik, a zaradi popolnoma drugačnega - ne ravno asketskega - življenjskega sloga se je kmalu izselil.

Janez Plečnik, brat slavnega arhitekta Jožeta in duhovnika Andreja, je bil na svetovni ravni priznan zdravnik, patolog in anatom. Bil je avtor prvega učbenika za anatomijo in soustanovitelj Medicinske fakultete v Ljubljani, pri kateri je bil več let dekan in prodekan. Bil je tudi velik človekoljub in ljubitelj narave, zgodovine, glasbe - predvsem klavirja - in slovenskega jezika.

Goriška Mohorjeva družba / Krasna potepanja z malčki

Dragocen pohodniški vodnik Barbare Ane Fužir

Ali res dobro poznamo naše kraje? Se vam ne zdi, da pozabljam, v kakšnem naravnem bogastvu, polnem zanimivosti in zgodovine živimo? Danes predvsem mladi in mlade družine veliko potujejo daleč, poznajo svet, pozabljajo pa, da so lepote tudi za domačim vogalom. Mogoče nekateri tudi ne vedo zanje. Večkrat se dogaja, da nas na to spomnijo prav tisti, ki niso Primorci in se sem preselijo, in takrat se vprašamo, zakaj pravzaprav nismo še videli tega ali onega kraja, čeprav smo oddaljeni mogoče le kako minuto od njega. To je prav primer Barbare Ane Fužir Schart, profesorice slovenščine in sociologije, ki se je iz Štajerske preselila v Nabrežino. Med materinstvom je

ugotovila, da mali boljše spijo, če jih mame prej kakovostno

utrudijo na svežem zraku. Tako je začela raziskovati kraške lepo-

te z malim Antonom. S prispevki, ki jih je objavljala v športni rubriki v Primorskem dnevniku, je nastala zanimiva, poučna in praktična knjiga, ki jo je letos izdala Goriška Mohorjeva družba. Kot je zapisala v spremni besedi urednica Majda Cibic, je ljubiteljica narave pripravila izbor sprehodov, ki so primerni za dojenčka, ki ga starši nosijo v nosilki, za komaj cepetajočega otroka in nazadnje pravzaprav za človeka katerekoli starosti. Kot smo omenili na začetku, sami ljudje, ki tu živimo, premalo poznamo svoje kraje, zato je knjiga priporočena res vsem. V njej je v bogatem izražanju profesorice zabeleženih 22 pohodniških etap, ki segajo od Štivanja do Komenskega in Sežanskega Krasa. Vsak opis je edinstvena

osebna izkušnja, ki jo je doživela Barbara Fužir, ko je prvič spoznala kraj ali ko ga je prehodila že tolikokrat, da je preštudirala že vse možne variante in poti. Na koncu zapisov so osnovne informacije o dolžini poti, višini, razliki, izhodišču in cilju. Avtorica na začetku z občutkom opisuje kako se je "pozamejčila", kako je skozi knjige naših avtorjev, kot npr. Alojza Rebule, spoznala območje in se z dušo približala kraškemu svetu in ga začela tudi raziskovati. Tako je spoznala veličastne razglede na morje in gore in se na malih vrhovih v okolici in sprehodih čutila kot prerojena. Prav na enem od teh si je zamislila, da bi lahko delila svojo izkušnjo kot mamica pohodnica. To je Sveti Lenart, kjer pravi, da vla-

dajo čisto posebne energije, ravno prave za uvajanje otrok v pohodništvo. Opisi v knjigi so skrbni in bogati z nasveti, predvsem za tiste mamice, ki so mogoče bolj v skrbeh in se bojijo v naravo in pohodništvo s tako majhnim otrokom. Istočasno pa sproščeno branje plemenitijo pogovori in anekdote domačinov ter srečanje s kakšno živalico, kot npr. kačo. Barbara Fužir je namreč zelo duhovita in v pravem trenutku zapiše šaljiv spomin, izkušnjo in srečanje, kot npr. z burjo, o kateri jasno pove, da je ne razume, ali z lokalnim patriotizmom v Saležu. Naša zemlja pa je zelo bogata tudi z zgodovino in tudi tega ne primanjkuje v publikaciji, saj avtorica v njej opisuje zgodovinske sledi, objekte, naselja, kot so

npr. vojaška pokopališča, strelski jarki, jame, svetišče boga Mitre, ostanki dinosavra v Devinu itd. Knjigo lepo popestrijo slike avtorice in ilustracije Maje Malalan in Jasne Košuta. Ponekod jih je treba dopolniti in občasno tudi kaj narisati, kar otroke lahko še bolj približa opisanemu izletu.

Za konec lahko povemo, da pohodniški vodnik ni vreden branja le zato, ker so v njem podatki, pa tudi občutki in opisi avtorice, ampak tudi zato, ker je dragocen pripomoček za družine, ki bi rade z otroki doživele pohodniško zadoščenje, in tudi za vse, ki premalo poznajo zemljo, na kateri živijo, in bi radi raziskovali tudi tiste manj obljudene kraške koticke.

MČ

Po prisilni zaustavitvi zaradi koronavirusa se SSG vrača v življenje Julija uprizoritev Stoletje mjuzikala

Epidemija koronavirusa je pregnala z odrskih desk tudi Slovensko stalno gledališče Trst, ki se je moralo zateči na spletna družbena omrežja, da je lahko obdržalo trdne vezi s svojim občinstvom in najmlajšimi gledalci gledaliških dvoran. Zdaj pa ob zrahljanih ukrepih proti širjenju okužbe je lahko tudi tržaško gledališče bolj sproščeno zadihalo in začelo uresničevati načrte, ki jih je gotovo že kovalo v prisiljeni prekinitvi javnega delovanja. Tako v dvorani Gledališča Koper že nastaja nova koprodukcija, gotovo navdušujoča predstava, pravzaprav živahen mjuzikal z naslovom Stoletje mjuzikla. Kdor je imel srečo si ogledati koprodukcijo predstavo Barufe (po sloviti komediji Carla Goldonija jo je v "istrsko suknjo" oblekel Predrag Lucić), ki so jo v živopisani in kričavi paleti naredili na oder v decembru l. 2017 postavila štiri primorska gleda-

lišča iz treh držav, Gledališče Koper, SSG Trst, INK - Gradsko kazališče Pula in SNG Nova Gorica, pod iskrivo režijo Vita Tauferja, ni pozabil prekipetava-

jočega toka odrskega dogajanja, ki igralcem in gledalcem ni dopustil niti hipec predaha. Pričakovati je, da bo tudi nova koprodukcija tržaškega, koprškega in novogoriškega gleda-

lišča pod taktirko češkega režiserja Stanislava Moše (1956) doživela tak uspeh. Uprizoritev bo iz znanih izsekov različnih muzikalov stkala zgo-

morskega poletnega festivala. Prav na festivalu bo 3. julija njena predpremiere. Muzikal bo sestavni del programa Slovenskega stalnega gledališča Trst v novi sezoni 2020/2021, o kateri upamo, da bo stekla brez kakršnihkoli ovir. Glasbena predstava, sestavljena iz odlomkov znanih muzikalov, se bo prelevila v zaokroženo celoto pod vodstvom Patricka Grebla, slovenskega dirigenta, skladatelja in aranžerja zabavne glasbe, rojenega v Kopru l. 1972, ki je končal študij aranžiranja in kompozije l. 1995 na Berklee College of Music v Bostonu in je med drugim ustanovitelj, aranžer in producent pevskega tria Eroika. Iz SSG bosta v muzikalu nastopala Primož Forte in Lara Komar, v pevski zasedbi bodo še Tinkara Kovač, Jure Kopušar, Patrizia Jurinčič, Tržačanka, članica SNG Nova Gorica, Rok Matek, Anja Drnovšek in Peter Gazdik.

IK

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

87

Iskreno sožalje

Potem ko sem napisala in odposlala prejšnjo Jezikovnico, še nisem imela teme za naslednjo, niti misliti pa si nisem mogla, da bom pisala o besedi sožalje. Tako kot nisem mogla predvideti, da bo medtem odšel moj oče, od katerega smo se poslovili prejšnji teden. Je že tako, da je vsaka smrt prezgodnja, četudi se zgodi v 82. letu, in nepričakovana, čeprav sledi dologotrajnemu bolehanju. Vsi, ki smo doživeli smrt bližnjega, vemo, da je boleče žalovanje neizbežen proces, ki ga spremlja tudi zavest, da je treba iti naprej, se spominjati in hkrati poskušati živeti čim bolj normalno. Odraslega tega zavedanja je današnji zapis. Ob očetovem slovesu sem namreč med izrazi sočutja, ki sem jih prejela, zasledila jezikovni pojav, ki ga prej še nisem poznala. Namreč to, da med uporabniki jezika sploh ni samoumevno, katerega spola je beseda sožalje. Oglejmo si samostalnik sožalje podrobneje. Ponavadi ga zasledimo v stalnih besednih zvezah "iskreno sožalje" ali "moje sožalje" ali "globoko iskreno sožalje", ki se povezujejo z glagoli izreči in izrekati, izraziti in izražati in zahvaliti in zahvaljevati se, torej v izjavah, kot so npr.: "Ob boleči izgubi vam izrekam iskreno/globoko sožalje" ali "Zahvaljujem se za izraženo sožalje". Samostalnik sožalje je tvorjenka in sodi v besedno družino, kamor so uvrščene še besede: žal, žalen, žalost, žalosten, užaloščen, žalovati, žalujoč, žalujka, žalostinka itd. Kot piše v Slovenskem etimološkem slovarju Marka Snoja, se etimološka razlaga besede sožalje povezuje z besedo, ki jo poznamo v zvezi "kaj žalega storiti" oz. s samostalnikom žal v pomenu žalost. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika pa izvedemo, da je beseda sožalje samostalnik srednjega spola, ki v roditelju dobi končnico -a (sožalje, sožalja) in pomeni "izraz sočutja komu ob smrti bližnjega človeka". In zakaj sožalje sploh izpostavljam? Če ste pozorno brali do sedaj, ste lahko opazili, da sem zapisala pridevnik in svojilni zaimke iskreno/globoko/moje sožalje v srednjem spolu, ne pa iskrene ali globoke, kar bi bilo v ženskem spolu, in sicer v množini. Pravilen je torej pridevnik v srednjem spolu (iskreno sožalje), ne pa v ženskem (iskrene sožalje), ker je tudi samostalnik sožalje srednjega, ne pa ženskega spola. Srednjega spola so namreč poleg

samostalnikov, ki se končujejo na -o (jabolko, mesto, kolo, krilo itd.), številni samostalniki, ki se končujejo na -e, npr. zdravje, veselje, ljubosumje, predavanje, kopanje, kolesarjenje itd. Spola samostalnika ne določamo po končnici v imenovalniku, pač pa v roditelju, zato imata tako samostalnik srednjega spola okno kot samostalnik srednjega spola vedenje v roditelju ednine končnico -a, torej okna in vedenja. Potemtakem tudi ni vsak samostalnik, ki se konča na -e, kar samodejno v imenovalniku ženskega spola v množini, kakor mislijo tisti, ki rabijo zvezo "iskrene sožalje". Prav je edino "iskreno sožalje".

V razmerju med srednjim in ženskim spolom pa imamo tudi izjeme. Beseda Šmarje na primer, ki je zemljepisno lastno ime več krajev v Sloveniji, je na Primorskem ženskega spola in v množini, kar se vidi iz mestnika (bili smo v Šmarjah nad Koprom), na Štajerskem pa srednjega spola in v ednini (v Šmarju pri Jelšah je romarska pot in cerkev sv. Roka). Podobne zadrege so še z zemljepisnim imenom Tepanje: včasih zasledim rabo v Tepanjah, kar ni ustrezno, gre namreč za smostalnik srednjega spola v ednini, torej v Tepanju. Po drugi strani so Trbovlje ženski množinski samostalnik, torej bo v mestniku pravilno izključno: v Trbovljah (ženski spol), ne pa v Trbovlju (srednji spol). Tudi za Grosuplje naj ne bi bilo najustrežnejše, če rabimo v Grosupljah, medtem ko Slovenski pravopis dovoljuje pregibanje v Grosupljem in Grosuplju (obe obliki sta srednjega spola, samo da je prva pridevniška, druga pa samostalniška).

Pa da me ne bi kdo narobe razumel: ne glede na vse napisano se za izraze sožalja v vseh oblikah, četudi jezikovno drugačnih, iskreno zahvaljujem; lažje je žalujočemu pri srcu v težkih trenutkih, če sliši ali prebere izraze sožalja, kar je dokaz, da je njegove žalosti mar tudi drugim.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

ZBORI – DRUGA FAZA

Okrogla miza o zborovski glasbi (spletno srečanje)

V ponedeljek, 22. junija, ob 20.30

Vprašanja in odgovori glede položaja in perspektiv zborov po novem državnem odloku

UDELEŽBA JE BREZPLAČNA

s predhodno rezervacijo na naslovih

zcpz.go@gmail.com in zvezacpz@gmail.com

SNG Nova Gorica: Jakiš in Pupče, zadnja premiera v sezoni 2019/2020

V četrtek, 18. junija 2020, ob 20. uri bo v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica zadnja premiera v letošnji zaradi epidemije koronavirusa okrnjeni gledališki sezoni. To bo tudi prva premiera po zaprtju gledališča zaradi ukrepov proti širjenju virusne bolezni. Na velikem odru bo zaživela prva slovenska uprizoritev mračne komedije Hanoha Levina (1943-1999), judovskega dramaturga, pesnika, pisatelja in režiserja, Jakiš in Pupče, v prevodu Milana Dekleve. Režijo podpisuje izraelski režiser Yonatan Esterkin, dramaturško obdelavo pa Ana Kržišnik Blažica. V predstavi igrata Jure Kopušar, Miha Nemec, Arna Hadžialjevič, Patrizia Jurinčič Finžgar, Medea Novak, Jože Hrovat, Radoš Bolčina, Blaž Valič, Iztok Mlakar in gost Borut Petrovič. Gosta sta tudi glasbenika Petra Trobec in Goran Krmac. / IK

FestiNNO 2020

Tudi spletna izvedba je doživela uspeh

11. festival inovativnosti FestiNNO, ki ima čezmejni značaj in spada v projekt Interreg Italija - Slovenija (gavni organizator je Univerza na Primorskem, med soorganizatorji je tudi Slovensko deželno gospodarsko združenje, SDGZ) je, kljub zdajšnji situaciji in premiku na splet, potekal z izjemnimi vsebinami, odličnimi gosti, zanimivimi pogovori, debatami, predavanji, delavnicami, okroglimi mizami in se končal s čezmejnimi natečajem za najbolj inovativne poslovne ideje študentov – INNOchallenge. Več kot 400 gledalcev si je v štirih sklopih lahko ogledalo 17 različnih interaktivnih vsebin v treh različnih jezikih, slovenščini, italijanščini in angleščini, ter tri vnaprej posnete vsebine, ki jih je pripravilo več kot 30 predavateljev in gostov. Letošnji FestiNNO je poleg zanimivih vsebin s področij digitalnega marketinga, spletne prodaje, upravljanja blagovnih znamk, programa Erasmus za mlade podjetnike.... namenil pozornost tudi učenju in prilagajanju podjetij in organizacij pri reševanju poslovnih izzivov, ki jih je prinesla epidemija covid-19. Med drugimi so svojo izkušnjo delili partnerji iz Italije. INNOchallenge je prinesel tudi zmagovalce natečaja po mnenju komisije, sestavljene iz članov projekta in pedagogov. To so bile skupine Arte (univerza Ca'Foscari, Benetke), Freedom camp, Fresh Start, S-belt (vse UP Fakulteta za management, Koper) in Sea Squeezer (UP Fakulteta za turistične vede - Turistica, Portorož). Na sklepnem dogodku so gledalci z glasovanjem podelili nagrado velikega zmagovalca občinstva. Letos jo je prejela skupina Freedom Camp, ki so jo sestavljali Klara Koprivec, Matic Gantar, Maša Antunčević in Zala Esenko; vsi so študentje UP Fakultete za management, Koper. Glavni organizator prireditve, prof. dr. Mitja Ruzzier s Fakultete za management, Koper, je zelo zadovoljen z letošnjo izvedbo in že vabi na FestiNNO 2021. Adimir Preradović, predsednik Študentskega sveta UP Fakultete za management, je med drugim dejal, da je FestiNNO za študente vsako leto izjemna priložnost za stik strokovnjaki in podjetniki. Na tak način študentje pridobivajo novo znanje in tkejo nove vezi, ki bodo gotovo zelo dragocene v njihovi podjetniški prihodnosti. / IK

POGOVOR Jasna Tuta

Naše društvo ponuja športno aktivnost in obenem tudi boljše spoznavanje naših krajev

Doma je iz Sesljana in zaljubljena je v domače kraje. Jasno Tuta, po izobrazbi je profesorica razrednega pouka, poznamo dobro tudi kot jadralko, blogerko in veliko ljubiteljico športa in narave. Ne nazadnje pa je tudi velika pustolovka, ki je z nahrbtnikom na ramenih prepotovala Tajsko, Malezijo in Avstralijo, Mehiko, Francosko Polinezijo, Novo Zelandijo, Tongo in Fidži, delno po kopnem, večinoma pa po morju. Rada dela z otroki, saj je poleg učiteljskega poklica več kot deset let uvajala otroke v svet jadrnanja pri društvu Čupa. Zelo aktivna je tudi pri Športnem društvu Grmada, pri katerem so se letos odločili, da priredijo poletni center v naravi za otroke med 6. in 11. letom starosti. Druženje otrok v središču se je pričelo v ponedeljek, 15. junija.

Najprej bi vas vprašal za osebnost misel glede izrednega leta, ki ga doživljamo ...

Nedvomno nenavadno in zahtevno leto z vseh zornih kotov. Za vse je bilo tako z osebnega kot delovnega vidika res poseben izziv. Morali smo se privaditi na drugačne ritme, bili smo veliko časa sami s sabo, kajti socialno življenje in osebni stiki so bili na minimumu. Prav tako je načrtovanje pri delu in društvih postalo drugačno, treba se je prilagoditi, dobiti alternative, treba je biti občutljivejši itd.

Vi zelo radi potujete, vam je virus prekrizal letošnje potovalne načrte ...?

Na srečo ne. Iz Francoske Polinezije sem se vrnila decembra,

tako da v kratkem nisem imela nič v načrtu. Zadnja leta sem si nabrala kar lepo število nepozabnih potovanj, tako imam za zdaj kar dobro zalogo za nekaj časa.

Preidimo na delovanje društva, kakšne so glavne dejavnosti Športnega društva Grmada?

Zgodovinsko je glavno delovanje športnega društva jamarstvo

oz. naš jamarški odsek. Pred kratkim pa smo se odločili, da delovanje društva razširimo in prav tako tudi njegovo ponudbo. Pristopilo je lepo število novih članov, ki niso nujno jamarji. Skupna točka, ki povezuje vse pri društvu, je ljubezen do našega območja in športne dejavnosti na odprtem, prav v tem našem delčku med morjem in Krasom. Glavni cilj je promocija tega območja, saj nekateri, ki živijo tukaj, so še premalo raziskali domače okolje, nekateri na primer še nikoli niso bili na morju pred Devinom, drugi pa nikoli

v jami. Naši kraji so neprecenljivo lepi in bogati z naravnega vidika in nudijo široko paleto možnih aktivnosti. Radi bi omogočili čim več osebam, da z različnimi športnimi aktivnostmi še boljše spoznajo to naše območje in vse, kar ponuja. Jamarstvo bo gotovo ostalo pomembno področje našega delovanja, dodali bomo še pohode in krajše izlete, v ponedeljek se je začel poletni center za otroke, v programu pa so tudi vodni športi, med njimi tudi supanje in potapljanje, ki ju nima še nobeno naše društvo. Supanje je plovba po vodi na deski v stoječem položaju in s pomočjo vesla. V naših krajih je to malo razširjena dejavnost, imamo pa idealne okoliščine, saj imamo pogosto mirno morje in lahko priredimo enkratne izlete npr. do Devinskega gradu, izvira Timave ipd. V načrtu so tudi izleti z jadrnicami, saj so med nami tudi številni jadranci, ki dobro poznajo našo obalo in bi jo radi predstavili tudi drugim. Sodelovali bomo veliko tudi z Jadrlnim klubom Čupa. Kot rečeno, v načrtu so dejavnosti in izleti, ki jih verjetno marsikdo ni še doživel in pri katerih posamezniki lahko gledajo naše območje z drugačne perspektive. Poskrbeli bomo tudi, da bomo seznanili udeležence z zgodovino naših krajev, vasi in stavb, ter jim pripovedovali lokalne zgodbe ali legende, ki jih mogoče še ne poznajo. Nazadnje si želimo dodati tudi enogastronomsko ponudbo, saj imamo na območju in med člani veliko kmetov s široko ponudbo pridelkov. **Ste imeli v načrtu dejavnosti,**

ki vam jih ni uspelo izvesti?

Trenutno se je treba precej prilagoditi letošnjemu izrednemu stanju. Treba je paziti na varnostne predpise in žal tudi omejiti število udeležencev pri različnih dejavnostih. Na programu smo imeli tudi predavanja in nekaj množičnih prireditev; vse to smo morali za zdaj zaradi predpisov zamrzniti.

Delovanju, kot ste že omenili,

ste letos dodali tudi poletni center za otroke ...

Tako je. Letos smo se odločili tudi za poletni center, saj je v tem trenutku močno povpraševanje za tako obliko otroške dejavnosti. Otroci so bili večinoma doma za ekrani, tako da je poletni center letos pridobil še večji pomen. Otroci so presrečni, da se lahko zopet vrnejo v naravo in družbo drugih otrok.

Kako ste se organizirali? So predpisi in pravila jasni?

Z birokratskega vidika je prava nočna mora, saj so predpisi in navodila zapleteni in se spre-

minjajo iz dneva v dan. Navodila so tako državna kot deželna in tudi občinska. Razlikujejo se za vsako dejavnost, tako da smo izgubili kar precej časa, da smo vse dokumentacije prebrali, preštudirali in potrebno izpolnili. Še težje je delo vzgojiteljev, ki je že v navadnih razmerah potrjeno veliki odgovornosti, letos pa še toliko bolj. Žal smo morali zaradi virusa in predpi-

predajali, zato je tudi poletni center usmerjen predvsem v naravo. Večino časa bodo otroci preživeli na travnikih in v gozdu, kajti prepričani smo, da je tisto, kar trenutno najbolj potrebujejo. Mislim, da je opazovanje živali, dreves, rastlin in ležanje v travi postalo še bolj neprecenljivo. V bistvu bo kot neki skavtski tabor z razliko, da traja od 8. do 16. ure, zaradi letošnjih okoliščin se namreč ne sme prespati v šotorih, drugače bi pomislili tudi na to.

So starši v skrbah?

Nekateri so v skrbih, seveda. To je letos normalno, saj nas je virus vse pretresel. Vsekakor so razumeli, da smo organizacijo vzeli zelo resno z vsemi predpisi in ne podcenjujemo nevarnosti. Otroci so razdeljeni tudi na skupine, vsaka ima svojega vzgojitelja in ni dovoljeno prehajanje iz ene skupine v drugo. Tako smo res na vse pomislili in varnost bo seveda na prvem mestu.

Torej je poletni center pravi užitek v naravi ...

Ja. Otroci se učijo skavtskih veščin, kot so npr. orientacija, zgradbe iz lesa, kurjenje ognja, spoznavanje rastlin ipd. Odpravili pa se bomo tudi na različne pohode, k morju, na didaktično kmetijo in v bližnje vasice, npr. Slivno, Prečnik, Sesljan. Ostali bomo vsekakor v bližini in znotraj občinskih meja, saj je eden izmed ciljev tudi spoznavanje našega območja. Mislim, da so otroci in starši veseli, in tudi pri društvu smo vsi zadovoljni z uspehom pobude ter upamo, da se bo v letih nadaljevala in razvijala.

Matevž Čotar

Sežana / Predstavitev romana Črni obroč pisatelja Marija Čuka

Upor zoper vsakršno nasilje in zlo

V ponedeljek, 15. junija, so v Amfiteatru Kosovelovega doma v Sežani predstavili nov roman z naslovom *Črni obroč* sodobnega slovenskega pesnika, pisatelja, kritika in časnikarja Marija Čuka, ki je izšel letos pri založbi Mladika ob 100-letnici požiga Narodnega doma. *Črni obroč* je prvi romaneskni opis požiga Narodnega doma v zgodovini slovenskega slovstva, kot je v uvodu povedala urednica založbe Nadia Roncelli. Dodala je, da je *Črni obroč* še vedno metafora nestrpnosti, ki pogojuje življenje Slovencev v Trstu in deželi FJK, saj nas sodobni italijanski nacionalisti krivijo, da smo si sami zažgali Narodni dom in da sploh nismo bili njegovi lastniki. Prisotne, ki so se v spoštovanju varnostnih pravil zbrali v prelepi dvorani Kosovelovega doma, je pozdravil župan Občine Sežana David Škabar. Z veseljem je sprejel ponovno odprtje sežanskega hrama in dejal, da je roman zelo pomemben, saj je treba, da tako mi kot naši znanjci nikoli ne pozabimo svoje zgodovine. Podrobneje je o knjigi nato spregovoril filozof, esejist in časnikar Martin Breclj, ki je pravzaprav tudi igral pomembno vlogo pri nastanku romana, saj je ob robu

lanske Drage pisatelju namignil, ali se ne bi literarno lotil dogodkov, kot sta požig Narodnega doma in ustrelitev bazoviških junakov, katerih okrogli obletnici obhajamo letos. Slovensko slovstvo se je premalo ukvarjalo z dramatičnimi dogodki takoj po

jo iz leta 1920. Otto mora v Trst zaradi nepremičninskih poslov, s sabo pelje ženo, da bi tudi malo užival Tržaško. Dunajski par se nastani v hotelu Balkan. V večnamenski Fabianijevi stavbi se seznanita z življenjem Slovencev v Trstu. Kmalu ugotovita, da je po-

leč. Glavna junaka romana sta Dunajčana Otto in Flora, izmišljena lika, preko katerih bralec doživi tragedi-

ko leta 1919 in 11. julija spopad v Splitu med oboroženimi jugoslovanskimi silami in italijansko mornarico, pri čemer je bilo nekaj žrtev na obeh straneh. To je razkačilo italijanske nacionaliste v Trstu, ki so se pod režijo krajevnih vodje Francesca Giunte zbrali na Velikem trgu in izvedli pravi protislovanski pogrom po mestu, ki je dosegel vrhunec s požigom Narodnega doma. Čuk zajame to dramatično stanje tako, da vanj vplete svoja literarna junaka, ki se znajdetta na poti nacionalistov in prisostvujeta požigu slovenskega hrama in tragičnemu koncu Huga Robleka. Da bi se rešila plamenov, sta Hugo in žena Paola skočila iz drugega nadstropja, pri čemer je Hugo umrl, žena pa se hudo poškodovala. Ta zgodovinsko resnični dogodek v romanu še dodatno pretrese Otta in Floro, ki sta se v Čukovi pripovedi s slovenskim parom spoznala in spoprijateljila. Zgodba poteka kot filmski scenarij, literarni liki se v njem neprisiljeno prepletajo z zgodovinskimi, fikcija nadgrajuje zgodovino, in to na smotrni način, saj pisatelju uspe v značilnem, lahkotnem in barvitom slogu prikazati tudi globlji pomen obravnavanih dogodkov, je poudaril Breclj, ki si nada, da bi Čukov *Črni obroč* kdaj videli na filmskem platnu.

Na koncu je bil na vrsti še avtor, ki se je najprej zahvalil vsem, ki so pomagali pri nastanku publikacije, in tudi pobudniku večera v Sežani, Davorinu Terčonu. Marij Čuk je povedal, kako se je lotil

pisanja in koliko je moral raziskovati in preštudirati okoliščine tistega časa. Za pisanje se je bilo treba živjeti v čas in stališča nih drugih, saj ne moremo reči, da so vsi spomini enaki, pravi avtor. Če bi bili vsi enaki in enakega dostojanstva vredni, bi zgodovino močno relativizirali. "Spomin na zlo je pač spomin na zlo in tega se ne da izbrisati in 13. julij 1920 je bil v Trstu zlo!" je poudaril Čuk. Takrat se niso znesli le nad Fabianijevo stavbo, takrat se je začel pregon tržaški Slovencev in slovenskega naroda, začelo se je zlo po celi Evropi in svetu. Avtor je še enkrat poudaril, da si je želel ohraniti neko pripovedno distanco. Protagonista prihajata od daleč, nič hudega sluteč, in jim vrtinec dogodkov spremeni življenje.

Letos je 100-letnica požiga Na-

rodnega doma in pisatelj si želi, da bi roman pomagal pri ohranjanju našega spomina, ki ga "veter" dnevno preletava. Književnost ne rešuje sveta, ampak pomaga, da je svet boljši, in si prizadeva, da bi zgodovine ne puščali v zaprašenih prostorih in zanemarjali človekovega spomina. "Spomin moramo ohraniti ne kot maščevanje, ampak kot opozorilo vsemu zlu, ki se rojeva. Nasilje nad jezikom, človekom, drugačnostjo je najbolj grozno nasilje in ta roman je upor zoper nasilja, je upor zoper zlo", je sklenil Čuk. *Črni obroč* je klic nove človečnosti in prav zato je delo, ki je imelo že velik in pomemben odziv v javnosti in medijih, res vredno branja, predvsem danes, ko nestrpnost in sovraštvo spet raseta po svetu in tudi pri nas.

MČ

prvi svetovni vojni, Čuk je pa že pokazal z romanom *Prah*, da se zna zanimivo spuščati v našo preteklost. Prav tako kot Pahor v *Grmadi v pristanu* je tudi Čuk potreboval neko distanco, pripovedi se je lotil od zunaj in od da-

litično ozračje v Trstu napeto in kako so Italijani negativno nastrojeni proti Slovanom in tujcem nasploh, tudi proti Avstrijcem. V tistih letih so se tudi zvrstili razni narodnostni udarci, kot D'Annunzijevo pohod na Re-

ZALOŽBA MLADIKA in
DRUŠTVO SLOVENSKEH IZOBRAŽENCEV
v sodelovanju z
DRUŠTVENO GOSTILNO GABROVEC

vabita na predstavitev romana

MARIJ ČUK - ČRNI OBROČ

Sodelujejo: Lojze Peterle, Boris M. Gombač in avtor.

Umetniško branje: Vladimir Jurc.

Ponedeljek, 22. junija, ob 18. uri

Društvena gostilna v Gabrovcu.
(Gabrovec 24, Občina Zgonik).

S 1. strani

Za vedno se je poslovil Aleksander Furlan - Šandrin

Bil je prosvetni in javni delavec, ki je bil na listi stranke Slovenska skupnost več mandatov zaporedoma izvoljen v rajonski svet za Greto, Barkovlje, Rojan, aktiven v barkovljanskem prosvetnem društvu in odboru Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu, pri katerem je sodeloval tako v izvršnem kot nazadnje v nadzornem odboru. Poznali in cenili smo ga tudi kot pesnika in pisatelja. Kot je sam večkrat povedal, ga je pesnjenja naučil g. Albert Miklavec, s katerim se je Furlan družil predvsem v pevskih vrstah, kajti oba sta bila odlična pevca. Miklavec mu je razložil, naj misel, vtis, bolečino ali srečni trenutek, ki ga želi upesniti, strne v besede, ki so mu najbližje, in naj prve verze, s katerimi predstavi snov, dopolni s poanto. In Šandrin se je tega držal. Več pesmi je napisal v knjižni slovenščini, a prav gotovo se bo v spomin in srca mnogih zapisal predvsem kot avtor narečnih besedil. Svoja čustva, vtise, bolečine in srečne trenutke je znal namreč najlepše ubesediti v jeziku svojega srca in duše, v barkovljanskem narečju. Pesmi je objavljaj v Mladiki, včasih jih recital v društvu ali na koncertih ZCPZ, nekatera besedila so doživela tudi uglasbitev. Znano je npr., da je Vrabec uglasbil Šandrinovo Pesem zvestobe, v kateri je avtobiografsko poudaril svojo zvestobo nonotovim naukom in slovenstvu. Isti skladatelj je mojstrsko uglasbil tudi nekaj verzov Šandrinove pesmi Pojemo, ki jo je sicer posvetil Aleksandri Pertot in barkovljanskemu zboru in jo mnogi pevci poznamo, ker je bila dolga leta sigla za zborovsko oddajo na Radiu

Trst A, v njej pa se prepletajo besede: "Mi pojemo, pojemo, pojemo, vam in sebi v zabavo"! Kako mu je pela barkovljanska slovenska beseda! Užitek ga je bilo poslušati, ko je kaj pripovedoval ali razpravljaj. Bogate življenjske izkušnje, bistrost, modrost, plemenitost in srčnost, ob tem pa še smisel za humor, so njegovim besedam dajale prav poseben

sklepnihi večerih ob koncu seminarjev, ko je s kako anekdoto iz preteklih let ali recitacijo kake svoje narečne pesmi ponudil prisotnim poslušalcem ob trenutku sproščene, zdrave zabave še veliko snovi za razmislek. Dragoceno je bilo njegovo pričevanje o prijateljevanju z Ubaldom Vrabcem. Zborovodjo in skladatelja je bolje spoznal in se z njim

Glas naših zborov tudi napisal izredno dragoceno pričevanje, ki ga bo moral upoštevati vsakdo, ki bo kdaj pisal kako razpravo o tem našem tržaškem skladatelju in zborovodji. Ko se je tudi Gallus razpustil, pa je Šandrin sprejel povabilo svetoivanskih prijateljev in pristopil k zboru Marij Kogoj. Dokler je mogel, je sodeloval pri Združenem zboru zveze in tudi na barkovljanskem cerkvenem koru. Pisanje poezije oz. spominskih črtic je bilo za Šandrina intimno dejanje, ki pa ga je rad delil z bralci ali poslušalci, zborovsko petje pa je bilo zanj prav gotovo javna manifestacija, ko se javno in glasno izraža ves spektrum človeških oz. narodovih čutenj. Tako je zelo jasno zapisal v črtici Sanje in stvarnost v spominski knjižici Bilo je nekoč, ki je izšla pred kakim mesecem pri založbi Mladika: "Kar nekateri predlagajo, češ naj pojejo samo najboljši zbori, ni najboljši predlog. Govorili so tudi o reprezentančnem zboru. Kakovost za nekatere in molk za vse ostale, cena je previsoka. (...) Pri nekaterih proslavah – petje pred Narodnim domom, proslava na bazovski gmajni in še na drugih – so ravno ti tako imenovani 'skromni' zbori tisti, ki se prvi odzovejo na klic za take pobude, in množična prisotnost pevcev je zagotovljena, kar prav pride ravno predlagateljem kakovosti. (Se tega zavedajo? Dvomim.)" Tako je razmišljal naš Aleksander Furlan – Šandrin, ki nam bo s svojo kleno besedo še kako manjkal. Vedno ga bomo ohranili v najlepšem spominu. Naj mu bo lahka domača barkovljanska zemlja!

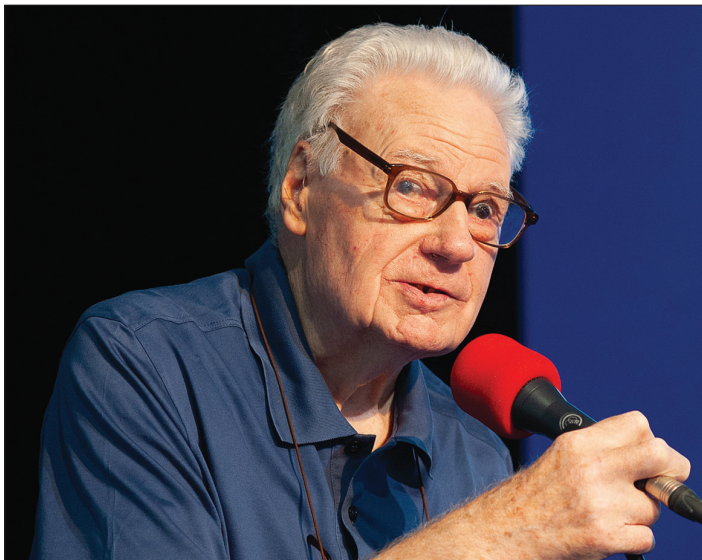

Foto Danilo Pahor (Draga 2018)

čar. Bil je sicer umirjen človek, ki pa se je znal za stvari, v katere je verjel, tudi pošteno segreti in suvereno povedati in utemeljiti, kaj misli, in to na vseh področjih, pa najsibo o zborovski kulturi, prosvetnem delovanju v našem zamejskem prostoru, o politiki ali narodnostnem vprašanju. Pri ZCPZ bomo prav gotovo pogrešali njegovo zvesto sodelovanje v vodstvu organizacije. V zadnjem letu, prav zaradi zdravstvenih težav, ni več sodeloval pri Združenem zboru, a za vse bodo nepozabni večeri, ki smo jih skupaj preživeli med poletnimi seminarji v raznih termah po Sloveniji, kakor tudi njegovi nastopi na

spoprijateljil, ko je sredi petdesetih let prejšnjega stoletja, po razpustitvi prvega zbora Milan Pertot v Barkovljah, pristopil k Vrabčevemu Komornemu zboru, ki se je nato preimenoval v zbor Jacobus Gallus. Prav vidim ga, kako so mu žarele oči, ko je z navdušenjem pripovedoval, da so bili pevci tega zbora predvsem veliki prijatelji in da so bili povsod in ob vsaki priložnosti in da so bili vaje in družabna srečanja pri tem zboru nekaj izrednega. Furlan je Vrabca pogosto obiskoval in se z njim veliko pogovarjal o vsem mogočem in mislim, da je Vrabca spoznal do bistva; o tem je v 6. številki zbornika

Slovenka iz Italije v mednarodnem okolju (12)

Rasizem ni samo zadeva Amerike

V prvih tednih svoje študijske izmenjave sem spoznala prijaznega fanta iz Ekvadorja, ki že več let živi v Španiji. Ko mi je v nekem pogovoru razkril, da na svojih potovanjih po Evropi še ni obiskal Slovenije, sem ga pozvala, naj to čim prej popravi, saj so naši kraji vsekakor vredni oglada. Njegov odgovor me je negativno presenetil: povedal mi je, da mu je bilo rečeno, da bi ga lahko v Sloveniji grdo gledali zaradi njegove temne polti. Nisem vedela, kako naj odgovorim na te besede: hotela sem mu ugovarjati, vendar sem si nazadnje morala priznati, da je nekaj resnice v tem – tudi v Sloveniji žal prepogosto pride do rasizma, kar je očitno kak znanec mojega ekvadorskega prijatelja doživel na lastni koži. Misel, da se kdo lahko počuti neudobno zaradi svoje barve kože, me je zelo razžalostila. V času, ko v Združenih državah potekajo zagreti protesti zaradi še ene nepravilne smrti temnopoltega državljana, sem se s tukajšnjimi prijatelji spet pogovarjala o tej temi in ob tem dobila potrditev, da žal Evropejci večkrat nismo kaj bolj napredni od Američanov. Prijatelj iz Italije, ki ima zaradi južnoameriških korenin za odtenek temnejšo kožo, mi je pripovedoval, da je v svojem domačem mestu doživel neprijetno srečanje s policijo. Bil je star kakih osemnajst let, ko se je nekega večera vračal

domov in je policist, ki je v okolici iskal tatu, vanj nameril pištolo. Mož postave se mu je opravičil, ko je spoznal, da je brez potrebe prestrašil nedolžnega človeka, vendar ob tem sploh ni skrival, da se je tako odzval zaradi barve njegove kože. Skušal se je celo pošaliti, ob tem pa izrekel zelo neokusno pripombo: če bi bili v ZDA, bi najbrž sprožil.

Žal je v naši naravi, da človeka, ki ga ne poznamo, prehitro sodimo po njegovem videzu. Mojega prijatelja iz Italije so v Granadi na primer vsi domačini imeli za Maročana, saj prihaja večina Granadčanov z njemu podobno barvo kože iz bližnjega Maroka. V tem primeru ni šlo za predsodek, a napaka je bila v tem, da so mu samo na podlagi videza pripisali identiteto, ki je seveda zelo daleč od njegove. O podobni tematiki sem razmišljala tudi, ko smo se ob 8. marcu pri tečaju španščine pogovarjali o strahovih žensk: dekleta smo priznale, da nas je večkrat strah, če se moramo pozno zvečer same po cesti sprehoditi do doma. Edina dva fanta, ki sta

bila takrat prisotna pri pouku, pa sta ponudila tudi drugi zorni kot: obema se je že večkrat zgodilo, da so dekleta, ko so ju opazila na cesti, hitro spremenila smer ali pospešila korak, da bi se jima izognila. To se mi je zadelo skoraj smešno, saj sem oba fanta že dobro poznala; če bi se z njima ponoči sprehajala po mestu, bi se počutila bolj varno, ne pa ogroženo. Žal pa me njuna pripoved ni posebno presenetila: eden je visok Nemeč z dolgimi temnimi lasmi in uhanom, drugi pa je Kanadčan libanonskih korenin z očitnimi arabskimi potezami. Če sem iskrena, bi se najbrž tudi jaz prestrašila in zamenjala smer, če bi ju prvič srečala na cesti sredi noči. Vsaka manjšina se mora v določenih okoliščinah soočiti z nerazumevanjem ali celo z zatiranjem – tudi nam, Slovencem iz Italije, to ni popolnoma tuje. Razlika z rasizmom pa je v tem, da ta temelji na golem sklepanju – rasist vidi temnopoltega človeka in avtomatično sklepa, da gre za priseljenca, za kriminalca, za manjvredno osebo, čeprav o njem ne ve ničesar. Kot sem že poudarila z zgornjimi primeri, se je prehitremu sklepanju včasih zelo težko izogniti, saj lahko, kljub temu da nimamo rasističnih teženj, podležemo stereotipom.

Mojca Petaros

Obvestila

Založba Mladika in Društvo slovenskih izobražencev v sodelovanju z **Društveno gostilno Gabrovec** vabita na predstavitev romana Marija Čuk Črni obroč. Sodelujejo: avtor Marij Čuk, prvi predsednik vlade samostojne Slovenije Lojze Peterle in zgodovinar Boris M. Gombač. Povezovala bo Nadia Roncelli. Umetniško branje: dramski

igralec Vladimir Jurc. V ponedeljek, 22. junija, ob 18. uri v Društveni gostilni v Gabrovcu pri Trstu. (Gabrovec 24, Občina Zgonik). Prosimo, da svojo prisotnost najavite: redakcija@mladika.com, +39 040 3480818

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami daruje **Lizeta Janežič** 20 evrov.

Ob izgubi dragega

ALEKSANDRA FURLANA

*izrekamo svojcem iskreno sožalje in se klanjamo njegovemu spominu.***Društvo slovenskih izobražencev
Založba Mladika***Ob smrti*

ALEKSANDRA FURLANA,

*dolgoletnega rajonskega svetovalca in člana tržaškega pokrajinskega sveta, pa vsestranskega kulturnega in prosvetnega delavca, velikega narodnjaka, izrekamo prizadetima sinovoma in vsem sorodnikom svoje iskreno in občuteno sožalje.***Slovenska skupnost***V večno domovino je odšel*

ALEKSANDER FURLAN

*Nekdanjemu odborniku in nadzorniku se iskreno zahvaljujemo ter otrokoma in ožjim sorodnikom izrekamo občuteno sožalje***vsi pri Svetu slovenskih organizacij**

Kratke

Ostra obsodba ponovnega fašističnega izpada

Tako se je začelo že včasih. Napadali so kulturne domove, zato da so udarili v skupnost kot celoto. Sto let po požigu Narodnega doma v Trstu novodobni fašisti iz vrst zloglasnega gibanja CasaPound uporabljajo podoben pristop, le z – za zdaj - bistveno ublaženimi jakostjo in učinki. Potuhnjeni v noči so se znesli nad Kulturnim domom v Boljuncu, nad poslopjem, ki simbolizira kulturni utrip slovenske narodne skupnosti. Žaljive napise bo tudi tokrat občinska uprava odstranila in storilce prijavila sodnim oblastem. Ker poznamo zgodovino, nas fašisti ne ganejo: vemo, kdo so bili zmagovalci in kdo poraženci druge svetovne vojne. Vemo, kdo je sovražil in uničeval in kdo je osvobajal. Vemo, kje so se pojavili madeži in kje stranpoti. Vemo, kdo, kdaj in zakaj je požgal Narodni dom v Trstu, ki se bo v kratkem ponovno vrnil v naše roke. Tako kot se spodobi v pravni državi, ki nekaj daje na resnico, pravico in zakonitost. Pozornost na sodobne izzive in pogled daleč naprej pa naj bosta naš najboljši odgovor vsem, ki še vedno bolešno pogrevajo sovražne spomine iz oddaljene preteklosti.

SSO o zadnjem mazaškem dejanju v Boljuncu

Svet slovenskih organizacij je zelo zaskrbljen zaradi nove mazaške akcije na pročelju Kulturnega doma v Boljuncu. Zato krovna organizacija Slovencev v Italiji poziva, naj se za dobro Tržaške in celotne dežele Furlanije Julijske krajine pozornost in prizadevanja usmerita v projekte, ki imajo kot cilj izgradnjo skupne in strpne prihodnosti v dobrobit mlajšim generacijam. Zgodovino so namreč že napisali in popisali zgodovinarji, o čemer priča skupno poročilo mešane kulturno-zgodovinske komisije italijanskih in slovenskih zgodovinarjev iz leta 2000. Za sedanost in prihodnost pa smo odgovorni vsi skupaj, ki prebivamo v tem prostoru. V prihodnjih tednih bomo priča pomembnim dogodkom, ki se bodo s svetlimi črkami zapisali v našo stvarnost. Ti dogodki bodo odraz skupnega sodelovanja med različnimi jezikovnimi komponentami mesta in dveh sosednjih držav. Slovenci in Italijani smo v tem prostoru poklicani, da skupno sobivamo in sodelujemo. K temu sta prav tako poklicani Slovenija in Italija, za kateri predstavlja visoka raven zaščite jezikovnih manjšin glavno osnovo za uspešno in perspektivno sodelovanje v sklopu skupnega evropskega prostora.

Koper / Izšel je nov zbornik

Slovensko staroselstvo in Istri III

Pred kratkim (v letošnjem letu) se je pod uredniško taktirko sociologinje Lede Dobrinja znašel na knjižnih policah zbornik *Slovensko staroselstvo in Istri III*, v izdaji Zavoda za kulturo in izobraževanje Koper ter kulturnega društva Beseda Slovenske Istre, Koper. Knjiga je posvečena spominu na 150. obletnico narodnega tabora v Kubeđu (1870), na skorašnje 100. obletnico prvega ljudskega odpora proti fašizmu v Evropi (Marezige, 1921) in na 30. obletnico delovanja Zavoda za kulturo in izobraževanje Vita.

Nekaj splošnih misli o knjigi

Zbornik, z več kot petdesetimi prispevki izpod peresa nekaj deset avtorjev, predstavlja nadaljevanje prvih dveh istoimenskih zbornikov (I in II), v katerih so bili predstavljeni starodavni Istri in kar se je v izročilu in ljudski kulturi ohranilo od njih. V zadnjem pa se srečamo z novimi razlagami virov o slovenskem staroselstvu na prostoru Srednje Evrope, zlasti z vidika obrambe, upravljanja staroselskih skupnosti in ohranjanja njihovega izročila. Etnologinja dr. Duša Knel Umek, avtorica enega od prispevkov, je zapisala, da se Slovenci "pred stoletji nismo spraševali, ali smo staroselci, ker so takrat to že vedeli", ter je pri tem citirala jezikoslovca Antona Vramca, Bohoriča, Valvazorja, Vodnika in druge avtor-

je. Vendar se je potem to vedenje zgubilo ali pa so ga zamolčali, dokler ni v 80. letih prejšnjega stoletja spet izbruhnilo na dan, zlasti po zaslugi nepoklicnih raziskovalcev. Bilo je potrjeno tudi v svetovni zgodovini Weltgeschichte, ki je izšla v avstro-ogrski monarhiji v letih 1899 – 1907 in je bila prevedena tudi v angleški in ruski jezik, pa čeprav je to slovensko staroselstvo osrednje Evrope imelo v preteklosti različna druga imena, kot npr. Karni, Histri, Panoni, Noriki, Veneti, Vendi idr., za Rimljane pa tudi Sclavi. Urednika zbornika Leda Dobrinja piše v uvodu, da želi zbornik opozoriti "na kriče praznine in štrleče arbitrarne trditve" o izvoru Slovencev, "ki so pripomogli, da smo danes videti kot narod brez korenin". Pri tem še opozarja, "da so ljudje, ideje in morala dejavniki preživetja. Višja kot je morala, več ko je idealov in ponosa, večja je moč in več je zmag ter bolj je v razcvetu in se širi skupnost". Svojo zahvalo vsem, ki so pripomogli k izidu zbornika, je končala z besedami, da "se vidimo v naslednji bitki", kar bi lahko pomenilo, da vojna za kredibilno razlago naše staroselske zgodovine še ni končana.

Kratek povzetek vsebine zbornika

V uvodu beremo, da prvo poglavje, poleg splošnih zgodovinskih, jezikovnih in narodo-

pisnih tem ter izsledkov nekaterih sodobnih genetskih raziskav, "vsebuje prispevke, ki na področju starejše splošne in vojaške zgodovine odkrivajo ne-

kritično prevzemanje tujih stališč in prinašajo izvirne podatke iz naše sredine". Dr. Anton Perdih npr. v svoji knjigi *Izvor Slovencev in drugih Evropejcev* ugotavlja, da so po DNK-ju iz okostij nekdanjih Venetov najsorodnejši današnji Slovenci, ter poziva slovenske zgodovinarje, da pri proučevanju izvora Slovencev prenehajo prepisovati tujo zgodovinsko literaturo, ki

so jo narekovali interesi velikih držav, in pristopijo k lastnim izvirnim raziskavam, posluščujoč se sodobnih raziskovalnih prijemov. Drugo poglavje obravnava staroselsko domoznansko zapuščino in zapolnjuje dose- danjo praznino na področju ljudskega slovstva v Istri. Kajti negovanje nesnovne kulture je

vedno tudi sestavni del obrambe naroda in ozemlja, še zlasti v času prevzemanja tujega življenjskega prostora brez klasičnih vojnih sredstev, prek globalizma, multikulturalizma, množičnih migracij ipd. Tretje poglavje je namenjeno raziskovanju in odkrivanju načina življenja, vero- vanja (bogomili), duhovnosti, življenjskih navad slovenskih staroselcev kot tudi obrambi

ozemlja (Varde, črnide ...). Pozornost zbujajo raziskava o pojmu Varda, po kateri se poimenujejo vzpetine oziroma razgledne točke, s katerih so staroselski stražarji (črnide) opazovali dogajanje v okolici. Beseda naj bi izvirala iz staroselskega izraza vardevati (varovati, stražiti, braniti). Iz izčrpnega prispevka Andreja Šiška izhaja, da je beseda Varda prisotna v celotnem sred-

njeevropskem prostoru, čeprav v različnih izpeljankah (Guardia, Wart ...). Kot zbujajo pozornost tudi prisotnost lipe kot simbolnega drevesa srednjeevropskih ljudstev slovanskega izvora. Najdemo jo namreč tudi v germanskem predelu Alp, čeprav je znano, da je germanško simbolno drevo hrast. Četrto poglavje prinaša ugotovitve in raziskovalne izsledke o organiziranosti in vodenju staroselskih skupnosti, o volitvah in vlogi županov, o vlogi kamnitih miz pod lipami idr. Poglavje sega tudi v novejšo zgodovino, ko je bilo slovensko ozemlje tarča osvajalnih pohodov tujcev. Številni priloženi dokumenti razbijajo mit o domnevni nesporni prevladujoči italijanskosti istrskih mest, odkrivajo številna pozabljena narodna prizadevanja ob koncu 19. stoletja (tabori) ter mnoge pre- zrtke publikacije o Slovenski Istri od leta 1919 do danes. Knjiga prinaša tudi mnogo dragocenih podatkov o preteklem dogajanju v širšem srednjeevropskem prostoru kot tudi v ožjih pokrajinah, naseljenih s Slovenci (Istra, Beneška Slovenija, Kranjska idr.). Iz del zgodovinarja Pavla Diakona npr. zvmemo, da se ime Slovenija pojavi že ob vpadu bavarskega vojvode Thasila leta 594.

Venetoslovje kot "kriva vera"

Jožko Šavli v svojem sklepnem sestavku trdi, da slovanski narodi niso izšli iz nekega skupnega prarodaja za Karpati, o katerem po njegovem mnenju ni nobenih zgodovinskih sledov, ampak so kot staroselci živeli na

prostoru od Jadrana, prek širše Srednje Evrope in Donave do Baltika. Meni, da gre pri tem za akademski konstrukt, pogojen z ideologijo najprej panslovanstva in potem še jugoslovanstva. Kdorkoli je poskušal ta konstrukt razbijati, so se v preteklosti zagovorniki navedenih ideologij pognali nanj s pravo histe- rijo. To je izkusil tudi sam avtor, ko je objavil svojo študijo *Veneti, naši davni predniki* (Dunaj, 1985). Vendar so se raziskave o Venetih kot naših prednikih nadaljevale, tudi v tujini. Dr. Gert Maier (Koln) in Gunter Wermush (Berlin) sta na podlagi številnih imen na danes nemškem srednjeevropskem prostoru ter na osnovi zgodovinskega in arheološkega gradiva pripravila na zgoščenki študijo *Schon Veneter sprachen slavisch* (Že Veneti so govorili slovansko). Ti staroselci naj bi izvirali iz slovite Lužiške kulture (po letu 1200 pr. Kr.) ter naj bi v svojih selitvah zaokroženo naselili najprej Srednjo Evropo in še druge predele. Pred nekaj leti naj bi tej temi namenil precejšnjo pozornost tudi ameriški jezikoslovec Charles Bryant – Abraham. Naš slovenski kanadski rojak Anton Ambrožič pa naj bi s proučevanjem in razlago venetskih napisov po Srednji Evropi prišel do podobnih sklepov; tej temi je namenil kar štiri knjige. Šavli se čudi temu, da so ob tem slovenski protivenetski jurišniki obmolknili in niso zagnali histerije. Tako doživlja venetska zgodba razplet, ki utegne postati zelo zanimiv.

Milan Gregorič

Na izletu odkrivanje etiopskih lepot

Etiopija tretjič

Z rožami okrasiva kapelo, odloživša prtljago v sobo in že sva povabljeni na večerjo. Povsod visijo listi z napisi dobrodošlice, ki so jih sestre pripravile za naju. Čeprav sicer jedo zelo skromno, za prostovoljce vedno pripravijo kako presenečenje. Tokrat so spekle svež kruh in pecivo, na mizi so tudi Coca-Cola, Sprite, Fanta in celo vino. Ta teden so počitnice, povedo, in otroci bodo zelo veseli, če bosta z njimi. Tako v naslednjih dneh na dvorišču v senci dreves rišemo, izdelujemo prstne lutke, se igramo naše in njihove igre, skačemo čez ko- lebnico, pojemo, starejša dekleta pa Gabrijeli spletajo kitke. Obiščeva tudi sestre matere Te- reze v Alamati. Prinesli sva jim bombažne plenice in druge stvari, ki jih nujno potrebujejo. Dogovorimo se, da bova kak teden pomagali tudi pri njih.

Potem se neko jutro vsi zbašemo v stari "kamiončin", s katerim se sestra Brikti vsak dan pelje na bližnjo kmetijo. Tu so polja s tefom, hlev s kravami in telički, ovce, senik, nasadi raz- novrstnega sadja, zelenjave in sladkornega trsa. Naše deklice se razkropijo med drevjem in se veselijo svežega zraka in zelen- ja. Nato sestra Brikti naseka sladkorni trs in jih pokliče. To je najboljša malica! Debla na- seka na manjše kose in deklice grizljajo, sesajo sok in potem iz- plunejo ostanek.

V letošnjem letu so jug Etiopije, Somalijo in Kenijo zajeli roji kobilic. Ko se tak stokilometrski oblak kobilic spusti proti zem- lji, požre vse. Nekaj manjših ro- jev je priletelo tudi nad Kobo. "Vsi smo šli na njive, tudi de- klice", reče sestra Abeba. "Pre-

ganjali smo jih z dimom, z ro- potanjem, z vsem mogočim. Tako niso naredile velike ško- de". Seveda sestra Brikti vsega dela na veliki kmetiji ne more opravl- jati sama, pomaga ji kar nekaj delavcev. Ob robu njive se pod drevesom igrajo trije mali otroci. V bližini njihova mama iz kravjega dreka in slame z roka- mi v rokavicah oblikuje nekatere palačinke in jih suši na soncu. Ko so suhe, jih zлага na kupe. To bo kurjava za glinene pečice in staromodne štedilnike. "Ne vem, kje sestra Brikti pobira vse te reveže?" reče sestra Bisirat. "Vedno najde kako revno družino in ji da delo na njivi. Saj ne zato, ker bi potrebovala delavce, ampak zasmilijo se ji in tako jim najde vsaj nekaj de- la, da niso lačni". Sestra Brikti nikoli ne zapusti svojih njiv. "Če izgubim eno papajo, je to izgubljeno sadje za naše otro- ke", reče. Pa da ne bi mislili, da so v bližini teh njiv samo kame- le in opice, tudi tigri so. Na nji- vi velikokrat sreča tudi kače. Na njivo gre vsak dan zjutraj in se vrača zvečer. Sede k mizi, zmoli in tiho poje svojo večerjo. Če jo boli glava, si skuha kavo in van- jo pomaka kruh. Tablet ne sme- jesti, ker je alergična na parace- tamol. Preden konec februarja odidem domov, mi prinese fo- tografije teh treh otrok in nji- hove mame. "Vsak evro jim bo prišel prav", reče. "Prvi otrok je bil zaželen. Potem je jemala kontracepcijske tablete, saj je videla, da je njen mož nor. A ji je na silo naredil še dva otroka. Potem se je ločil in ima z drugo- ženo še tri otroke. Vseeno pije in grozi tej ubogi ženski. Res ra- bi pomoč. Živi kot podnajem-

nica in delo na tej njivi je njen edini vir dohodka". Počitnice izkoristimo tudi za izlet. Veliko nas je, saj so se nam pridružili tudi patri kapucini s fanti iz svoje sirotišnice. Toyota bo premalo in najeti bomo mo- rali avtobus. Sestre iščejo šofer- je, ki bi nas bili pripravljeni od- peljati čez visoko planoto, kjer na nadmorski višini 2.539 m leži mesto Korem, potem pa do bližnjega jezera Ashenge. To je v regiji Tigray, me pa smo iz Amhare. Časi so nemirni, regiji se ne marata preveč, še na poti do Alamate te trikrat ustavimo vojaki. Preverjajo potnike, prtljago, vozila. Prvi šofer navi-

je ceno, saj ga je strah in nas v resnici noče peljati. Nato sestre najdejo drugega, bolj pogum- nega šoferja, ki postavi spre- jemljivo ceno. Kuharica Mulu dan prej pripra- vi kosilo za vse, injero, riž z me- som in kruh, sestre pa kupijo Coca-Colo in oranžado. Res nas je lepo videti, ko se tako na- tlačeni v malem avtobusu in to- yoti drug za drugim odpeljemo proti Alamati in naprej čez vi- soko planoto, potem pa se spuščamo po dolgi cesti v pro- strano dolino jezera Ashenge, kjer se na ogromnih pašnikih prosto pase na tisoče govedi. Je-

zero Ashenge leži na nadmor- ski višini 2.409 m. Dolgo je 5 km in široko 4 km. Torej njego- va površina meri 20 kvadratnih kilometrov. V jeziku do- mačinov, Tigrajcev, se imenuje Tsada Bahri ali Belo morje zara- di številnih ptic, ki se spreleta- vajo nad njim ali se zibljejo na modrih valovih. V zgodovini pa je bila dolina ob jezeru pri- zorišče kar nekaj znamenitih bitk. Šoferja se ustavita na robu pašnika in pravo veselje je gle- dati radostne obraze naših de- klic in fantov, sester in kapuci- nov, vseh skupaj nas je gotovo več kot štirideset, ko stopajo iz

stali". Vsi se odpravimo proti je- zeru, pastirčki pa za nami, s ti- stimi milo prosečimi očmi mo- ledujejo za svinčnike, si nas ogledujejo in se smeji. Posta- jajo nadležni in s. Bisirat jih v njihovem jeziku kar napodi, a oni vztrajno hodijo za nami. Mimogrede, s. Bisirat zna šest jezikov, poleg amharščine, ti- grajščine, jezika irob in itali- jansčine še dva druga etiopska jezika. Teh je sicer v Etiopiji več kot osemdeset, razdeljeni so v štiri različne jezikovne skupine, semitsko, kušitsko, omotsko in nilosaharsko. Blizu jezera se usedemo na tla, klepetamo, se smejimo, gleda- mo krave in pastirje in pastirji gledajo nas, oprti ali sloneči na svoje pastirske palice. Sestra reče: "Kosilo bomo pojedli na- zaj grede, kje ob poti, drugače nam bodo še to pobrali". Foto- grafiramo se, tisti najbolj po- gumni med nami si zavijajo hlače in čofotajo po vodi. Pa- stirčki pa se kar slečejo, skočijo v vodo in zaplavajo. Sonce pri- peka, a močan in mrzel veter nas hladi. S seboj imam nekaj rut in z njimi zaščitim mlajšim deklicam glavo in vrat. Resda so vajene sonca, a še nikoli do zdaj niso bile tako dolgo izpostavlje- ne sončnim žarkom. Sploh pa še nikoli doslej niso bile na izle- tu! Zato je veselje še toliko večje. Naša šoferja se usedeta malo stran od nas, pa tudi z njunih obrazov sije širok na- smeh. Pastirji so nam vedno bliže, nekateri nas le opazujejo, leže na tleh, ob svojih palicah, drugi pa se začnejo pogovarjati s starejšimi dekleti. Tu in tam se z različnih koncev pašnika oglasijo zategli glasovi goveda. Gledamo živali, kako prihajajo ob breg jezera, da bi se napile vode. Po dolgem postanku v tej prostrani dolini se odpravimo nazaj proti našim vozilom. Pa- stirji pa za nami. Gledajo nas,

kako vstopamo, sedamo na klo- pi in nam sledijo tudi, ko se za- prejo vrata in šoferja spravita motor v tek. Tečejo ob poti in nam mahajo v slovo. Tako se poslavljamo od tega prečudovitega dela Etiopskega višavja. Spet se vzpenjamo čez visoko planjavo in na vsakem ovinku gledamo na desno, kjer izpred naših oči izginja jezero. Ko se spuščamo proti Alamati, najdemo prostor ob cesti, kjer se lahko ustavimo. Čas je za ko- silo. Najprej poiščemo skrite koticke med drevesi ali še malo dlje, ko se čez vzpetino spusti- mo po bregu in se ob suhi rečni strugi za kako veliko skalo po- lulamo. Nato dekleta pomagajo sestram razdeliti hrano. Pod vsakim drevesom čepijo po trije ali štirje otroci in med ščebe- tanjem in vrskanjem tešijo la- koto. In tudi tu se nam približajo pastirji iz okoliških va- sic. Prosijo za hrano. Sestra naj- prej gleda stran, nato se ji za- smilijo in mednje razdeli nekaj kosov kruha in injere. Veseli se umaknejo malo stran in pod drevesom pojejo, kar so dobili. Potem pokažejo na mrtvo kozo. "Opica jo je", povejo. Ko po- spravimo za seboj, se spet strpa- mo v vozila in se odpeljemo dalje. In kmalu tudi mi srečamo opice, ki ob cesti čaka- jo na tistih nekaj redkih starih avtomobilov, ki kdaj pa kdaj pripeljejo tod mimo. Seveda se vedno vsi vzhičeni ustavijo in opazujejo opice, ki moledujejo za hrano. "Poglej, poglej tega samca, kako je nesramen, vse pobere zase, drugih niti blizu ne pusti. Niti samic, niti drugih samec, niti čisto malih opic ne! Še natepe jih in napodi!" komentira zdaj ta, zdaj oni iz- med nas. Kako podobno je v človeškem svetu, pomislim, z malo trpkim priokusom.

/dalje
Špela Pahor

O pomenu in usodi Narodnega doma v Trstu

Še vedno je najbolj pomembna varnost pred koronavirusom covid-19

Razmišljanje in pisanje bo mo tokrat namenili čedalje hitrejšemu stopnjevanju sovražstva v Sloveniji, ki se odraža v akcijah znanih in tudi na novo nastalih gibanjih in skupinah, med katerimi so tudi tisti, ki grozijo z nasiljem, terorjem ali celo z umori. Toda največja zaskrbljenost, menimo, bi morala veljati napovedim in verjetnosti, da se utegne kmalu, v tako imenovanem drugem valu, znova pojaviti smrtonosni koronavirus covid-19. Ljudje so po odpravi skoraj vseh omejitev in zaščitnih ukrepov vlade zoper virus postali bolj sproščeni in celo ravnodušni do nevarnosti, ki še ogrožena nas v Sloveniji in svet. Vlada je opustila dva pomembna preventivna ukrepa. Njen govorec, veleposlanik Jelko Kacin, ne prireja več rednih novinarskih konferenc, namenjenih dejavnostim zoper covid-19, ki so bile odmevne in koristne. Težko razumljivo in utemeljeno je tudi zaprtje državnega klicnega centra za informacije o novem virusu. V njem so izvedeni, ki jih je izbral Nacionalni inštitut za javno zdravje, dajali ključne informacije in priporočila za zaščito zdravlja in zoper možnosti okužb. Delovala je brezplačna telefonska številka. Državni klicni center za informacije o novem virusu je začel delovati 9. marca, do zaprtja v petek, 12. junija, pa je prejel več kot 50 tisoč klicev državljanov Slovenije, pa tudi tujcev, ki so jih zanimala navodila glede pandemije. Kar zadeva gonjo proti novi vla-

di, je ta premišljena in uperjena zoper njo, koalicijo in posebej napadalna do premiera Janeza Janša. V Ljubljani in nekaterih drugih krajih se dogajajo protesti z nastopajočimi na kolesih ali s hojo. Med njimi so v petek, 12. junija, zvečer opazili nekaj moških z zakritimi obrazi, ki naj bi bili po nekaterih trditvah pravzaprav teroristi, ki so prišli iz tujine. Preskočili so varovalno ograjo pred zgradbo parlamenta, nekaj deset samooklicanih protestnikov jo je začelo podirati, pri tem pa niso upoštevali ukazov policistov, naj prenehajo kršitev zakona. Policisti so sedem nasilnežev prijeli, jih odvedli na bližnjo policijsko postajo, jih tam oglobili, potem pa izpustili na prostost. Upokojeni ljubljanski nadškof msgr. dr. Anton Stres je v uvodniku z naslovom Za demokracijo gre, objavljenem v novi številki Slovenskega časa, časnika za družbo in kulturo, ki je priloga tednika Družina, zapisal: "Navadno ljudje protestirajo zaradi kakih nevezdržnih razmer, ko so hudo teptane temeljne človekove pravice in se dela velika škoda običnemu dobremu. Drugače pa so samo volitve dopustna in demokratska pot za zamenjavo vlade. V Sloveniji pa je vrstni red obraten. Najprej se zahteva odstop vlade, šele potem se izmišljajo razlogi. Ti sploh niso pomembni, saj jih narekuje vnaprejšnja odločitev za rušenje vlade. Vlada bi po prepričanju skrajnih levičarjev morala odstopiti, preden je nastopila in sploh kaj

naredila. Samooklicani protestniki kličejo k nasilnemu rušenju legitimne oblasti, česar pa ne smemo dovoliti". Redovnica Emanuela Žerdin se v članku, objavljenem v tedniku Družina, sprašuje "Kdo bo podrli zid sovražstva v Sloveniji"? Zapisala je tudi: "Ali bodo zdaj spet ubijali nas, ki imamo radi Jezusa in smo podporniki Janeza Janše?"

No, sedanja politična opozicija v Sloveniji ima nove razdiralne namere. Odločila se je, da bo vlaga zahteve za interpelacije, torej obtožbe proti posameznim ministrom, ne glede na to, ali bi se kaj pregrešili ali ne. Prva tako zasnovana interpelacija je bila na zahtevo opozicijskih strank izvedena zoper Zdravko Počivalška, ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo in podpredsednika vlade. Obtožen je bil nezakonitosti in malverzacij pri nakupu in razdeljevanju zaščitne opreme za obvladovan-

je covida-19. Obtoževanja so se sesula v nič, ker so poslanci vladnih strank dokazali, da minister Zdravko Počivalšek ni napravil ničesar, kar bi ga kazensko ali kako drugače obremenjevalo. V opoziciji menda zdaj pripravljajo nove interpelacije, se pravi obtožbe, zoper ministra za notranje zadeve Aleša Hojsa, ministra za obrambo in podpredsednika vla-

časnikarja in vsestranskega narodnega delavca in ustvarjalca iz Trsta, o pomenu in usodi Narodnega doma v Trstu. Gre za obširen in natančen prikaz o zelo aktualni temi. Objavil ga je v novi številki Slovenskega časa, ki je časopis za družbo in kulturo, sicer pa priloga tednika Družina. Avtor podrobno in natančno opisuje in komentira Narodni dom od požiga 13. julija 1920 dalje in poudarja, da se je s požigom začel izvajati kulturni genocid nad Slovenci na Primorskem in Hrvati v Istri, zaradi česar Narodni dom ostaja mejnik v naši polpretekli zgodovini. Ob 100-letnici požiga naj bi Italija to zgradbo, ki je nabita z zgodovino in simboliko, vrnila Slo-

vencem. To naj bi se zgodilo tudi zato, ker so se odnosi med Slovenci in Italijani izboljšali, zavest o nujni popravil krivice je dozorela, delo manjšinskih predstavnikov, slovenskega državnega vrha in diplomacije, pa so obrodili sad. V času sprave in njenem duhu se bosta 13. julija srečala italijanski in slovenski predsednik, Sergio Mattarella in Borut Pahor.

Kot spodbudno dopolnilo razmišljanja in mnenj Iva Jevnikarja o Narodnem domu v Trstu z velikim zadovoljstvom sporočam, kar je sicer že znano, da je od ponedeljka, 15. junija, znova odprta meja med Slovenijo in Italijo za prost promet.

Marijan Drobež

Hiša kulture v Šmartnem

Razstava del Eve Skok

V Hiši kulture v Šmartnem je bilo v petek, 12. junija 2020, ob 19. uri odprtje razstave del Eve Skok, ob 19.30 pa glasbeno-literarno popotovanje s Sabino Vostner. Večer prirejajo Javni sklad RS za kulturne dejavnosti Območja izpostava Nova Gorica, Hiša kulture Šmartno in Društvo Sozvočje.

Evo Skok že od otroških let zanima umetnost. V zadnjih štirih letih osnovne šole v Solkanu se je že udeleževala natečajev. Leta 2014 se je vpisala na Likovno gimnazijo v Novi Gorici. Zadnje leto srednje šole je imela skupinsko razstavo v Pilonovi galeriji in Hiši mladih v Ajdovščini. Šolanje nadaljuje na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani. Zdaj je v drugem letniku.

Sabina Vostner je kantavtorica in pesnica. Njeno glasbo bi lahko opisali kot akustični poetični folk, ki združuje različne primesi. Gre za izkušnjo, namenjeno globokemu poslušanju, kjer se glasba prepleta s poezijo in minimalističnimi glasbenimi vložki. Izdala je že kar nekaj albumov. Nastopila je na vseh večjih odrih in festivalih v Sloveniji in tujini. Piše v slovenščini, ruščini (oba sta materna jezika) in angleščini. L. 2012 je izdala svojo prvo pesniško zbirko Potovanja duše, v januarju 2019 pa je izšla njena druga pesniška zbirka Preraščanje pomladi. Poleg pesmi piše tudi pravljice in zgodbe.

Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem

/ Strokovna konferenca

Spodbujanje učinkovitega učenja

Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem organizira 26. avgusta 2020 v okviru Erasmus+ programa PEDPACK Pedagogy & Practice nacionalno strokovno konferenco Spodbujanje učinkovitega učenja, ki je namenjena predvsem učiteljem in učiteljem prvega in drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja medsebojnih odnosov, formativnega spremljanja ipd. Organizacijski odbor, ki ga sestavljajo visokošolske učiteljice s fakultete dr. Majda Cencič, dr. Barbara Horvat, dr. Tina Štemberger, dr. Barbara Baloh, dr. Eda Birska, dr. Nataša Dolec Orbanic in dr. Tadeja Volmut, bo pripravljene prispevke združil v zbornik in jih objavil na spletni strani projekta. "Prepričani smo, da imajo tudi naši učitelji veliko dobrih primerov iz praks in že preizkušnih učnih metod, s katerimi omogočajo kakovostno učenje učencem, in metod učenja ter pripomočkov za spodbujanje učenja učencev, ki jih bodo na avgustovski konferenci predstavili in jih lahko nato pokažemo tudi našim tujim partnerjem", so povedale članice organizacijskega odbora. Na konferenci bodo predstavljeni prispevki s področja spodbujanja različnih strategij učenja (npr. samostojno učenje idr.), prilagajanja pouka različnim

učnim stilom in različnim potrebam učencev, zagotavljanja možnosti, da se učenci sami učijo, omogočanja medvrstniškega učenja, medpredmetnega povezovanja, vzpostavljanja pozitivne klime za učenje in spodbujanje dobrih praks. Konferenca je nadaljevanje in nadgradnja delavnice, ki je letos februarja potekala na fakulteti v Kopru. 44 udeležencev je po končani aktivnosti prejelo tudi eno izmed gradiv, ki je nastalo v sklopu mednarodnega projekta Pedagogika in praksa: poučevanje in učenje v osnovnih šolah: Razvoj učinkovitega učenja. V gradivu so predstavljeni tuji primeri, učne metode in pripomočki, ki jih lahko naši učitelji uporabljajo pri pouku. "Na podlagi dosežanj izkušenj v slovenskih šolah smo prepričani, da se lahko v tujini pohvalimo z našo dobro prakso". Na konferenci bodo udeleženci prisluhnili različnim primerom, kako učitelji spodbujajo učenje učencev, in si ogledali posnetke, ki so nastali v času epidemije koronavirusa, saj bo ta izkušnja vplivala na nadaljnje delo učiteljev. Nacionalna strokovna konferenca bo odprla možnosti izmenjave strokovnih izkušenj tudi med učitelji v Sloveniji in Italiji.

Več informacij in prijavo: pef.konferenca.pedpac@pef.upr.si

Osnova za pridobitev znaka "Green Beach"

Več slovenskih kopališč z modro zastavo

Trinajst slovenskih naravnih kopališč in marin je za svoje trajnostno upravljanje prejelo okoljski znak modra zastava za leto 2020. V 26 letih izvajanja programa Modra zastava so v Sloveniji podelili že 217 modrih zastav za naravna kopališča in marine ter več kot 3.000 individualnih modrih zastav za plovila. V sklopu programa Modra zastava tudi letos podeljujejo dve posebni priznanji za izvedene okoljske aktivnosti kopališč in marin. Letošnja kopalna sezona bo sicer nekaj posebnega, saj je celoten svet prizadela pandemija in posledično bo tudi kopalna sezona najverjetneje nekoliko drugačna, kot smo je bili vajeni doslej. Mednarodna komisija programa Modra zastava je na predlog Nacionalne komisije za modro zastavo za leto 2020 v Sloveniji potrdila 13 modrih zastav. Dobitniki modrih zastav za letošnje leto so Centralna plaža Okolje Portorož, Naravno kopališče Terme Krka Strunjan, Naravno kopališče Meduza Portorož, Salinera Strunjan, St. Bernardin, Vile Park Bernardin, Kamp Lucija (vsa ta kopališča so v občini Piran), Simonov zaliv Izola v občini Izola, Naravno kopališče Mokra Mačka v občini Koper, Naravno kopališče Lesce in Šobčev bajer v občini Radovljica, Grajsko kopališče Bled na Bledu, pa še Marina Portorož in Marina v Izoli. Slovenija je ena izmed 50 držav, v katerih so podelili skupno 4.600 modrih zastav. Število podeljenih modrih zastav se po svetu vsako leto povečuje, saj za upravljavce kopališč in marin ter pristojne občine predstavlja dodano vrednost in kazalnik učinkovitosti turistične ponudbe ter zelenega turizma.

Modro zastavo lahko pridobijo marine, naravna kopališča in lastniki komercialnih plovil, ki zadostijo zahtevnim kriterijem in le-te v praksi udeležajo. Kriteriji programa modra zastava so razvrščeni v štiri kategorije: kakovost kopalne vode, okoljska vzgoja in informiranje, okoljsko upravljanje in varnost ter storitve.

Foto Igor Stevanovic

Marine in kopališča prejmejo modro zastavo za obdobje enega leta, v katerem morajo izpolnjevati vse zahtevane kriterije. Ustrezno izvajanje zahtev in kriterijev preverja uporabljeni in nadzorniki Doves-a in FEE-ja (to je prostovoljna, samostojna neprofitna organizacija, ki v Sloveniji izvaja prepoznavne mednarodne okoljske programe za spodbujanje okoljske vzgoje in trajnostnega razvoja) in javnost opozarjajo na morebitne pomanjkljivosti, ki jih je treba v najkrajšem možnem času odpraviti, sicer lahko modro zastavo tudi izgubijo.

Osnova za pridobitev znaka "Gre-

en Beach" Več slovenskih kopališč z modro zastavo Trinajst slovenskih naravnih kopališč in marin je za svoje trajnostno upravljanje prejelo okoljski znak modra zastava za leto 2020. V 26 letih izvajanja programa Modra zastava so v Sloveniji podelili že 217 modrih zastav za naravna kopališča in marine ter več kot 3.000 individualnih modrih zastav za plovila. V sklopu programa Modra zastava

rož, Salinera Strunjan, St. Bernardin, Vile Park Bernardin, Kamp Lucija (vsa ta kopališča so v občini Piran), Simonov zaliv Izola v občini Izola, Naravno kopališče Mokra Mačka v občini Koper, Naravno kopališče Lesce in Šobčev bajer v občini Radovljica, Grajsko kopališče Bled na Bledu, pa še Marina Portorož in Marina v Izoli. Slovenija je ena izmed 50 držav, v katerih so podelili skupno 4.600 modrih zastav. Število podeljenih modrih zastav se po svetu vsako leto povečuje, saj za upravljavce kopališč in marin ter pristojne občine predstavlja dodano vrednost in kazalnik učinkovitosti turistične ponudbe ter zelenega turizma.

Modro zastavo lahko pridobijo marine, naravna kopališča in lastniki komercialnih plovil, ki zadostijo zahtevnim kriterijem in le-te v praksi udeležajo. Kriteriji programa modra zastava so razvrščeni v štiri kategorije: kakovost kopalne vode, okoljska vzgoja in informiranje, okoljsko upravljanje in varnost ter storitve.

Marine in kopališča prejmejo modro zastavo za obdobje enega leta, v katerem morajo izpolnjevati vse zahtevane kriterije. Ustrezno izvajanje zahtev in kriterijev preverja uporabljeni in nadzorniki Doves-a in FEE-ja (to je prostovoljna, samostojna neprofitna organizacija, ki v Sloveniji izvaja prepoznavne mednarodne okoljske programe za spodbujanje okoljske vzgoje in trajnostnega razvoja) in javnost opozarjajo na morebitne pomanjkljivosti, ki jih je treba v najkrajšem možnem času odpraviti, sicer lahko modro zastavo tudi izgubijo.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (87)

Predmeti, ki se prenašajo iz roda v rod, imajo pogosto za nas čustveno vrednost, zato jih radi hranimo. To velja še posebej za zlate

predmete. Nekoč so verjeli, da nakit iz zlata in dragocenih kamnov prinaša srečo in ima poleg krašenja tudi zaščitno vlogo pred zlom in nesrečo. Velike količine zlata so v Italijo začele prihajati s širitvijo rimskega imperija. Z zlatom so se bogato kitile fine dame in cesarice, bile so okrašene z biseri, smaragdi in dragulji, odete v obleke z okraski iz zlatih niti. Zlatarski izdelki so bili izdelani s filigransko natančnostjo, s številnimi motivi in čudovito, brezčasno, neprekosljivo eleganco. Luksuz se je razplamtel čez vse meje. Poleg gradbenih ostalin nam tako o pomenu in veličini rimskega cesarstva pričajo tudi zlati predmeti, najdeni predvsem v grobovih. Premožne meščane in politike so pokopavali z bogato popotnico, ki jih je spremljala v onstranstvo

- bogat nakit je bil pokazatelj visokega družbenega stanu tako v času starih Rimljanov kot v celotni zgodovini človeštva. Nakit je imel veliko simbolnih vrednot že od antičnih časov, ljudje vseh kultur so z dragocenimi predmeti izkazovali svojo družbeno, versko ali politično pripadnost. Skozi stoletja se je oblika nakita razvijala, prilagajala se je kulturam in modi, se spreminjala v materialih in načinu nošenja. Danes ima za veliko večino ljudi nakit, ki je ponavadi cenena bižuterija, le okrasni pomen. Zgodba "plastičnih" draguljev se je začela v dvajsetih letih prejšnjega stoletja, ko je izbruhnila velika svetovna gospodarska kriza in se je dohodek prebivalstva zmanjšal - nakup nakita iz zlata in dragih kamnov si je lahko privoščilo zelo malo ljudi. V tistih letih je znana Francozinja Mademoiselle Chanel predstavila prvi modni nakit, kvalitetno izdelano bižuterijo, in dokazala, da je nakit lahko tudi cenen in ob enem eleganten. Ogrlice, uhani in zapestnice iz pozlačenih ali neplemenitih kovin in poldragih kamnov so postale dostopne širšemu delu populacije. V tridesetih letih so tudi znane filmske igralkе začele nositi bižuterijo in ženske po vsem svetu so jih začele posnemati. Do sredine prejšnjega stoletja je bil zelo priljubljen tudi barvan rezbarjen bakelitni nakit iz ene od prvih vrst plastike. Skoraj vse znane modne hiše so začele proizvajati razmeroma poceni ogrlice, zapestnice in uhane, predmete, ki od takrat niso nikoli izginili iz mode. Še pred dobrimi štiridesetimi leti so gospe rade nosile tudi druge okrasne predmete, kot so bile npr. broške na bluzah, poletnih oblekah, na plaščih, klobukih in torbicah. Bile so izdelane tudi iz medenine ali bakra, nekateri izdelki so bili pozlačeni ali posrebreni, za izdelavo so uporabljali tudi školjke in poldrage kamne, za dekoracijo pa pogosto emajl. Na verižicah so nosile obeske in medaljone, ki so

bili sestavljeni iz dveh delov - v notranjosti je bil prostor, v katerem so romantična mlada dekleta skrila portret ljubljene osebe, posušen cvet ali druge spominke. Zlato pa je vendar nekaj drugega, nekaj dragocene, obstojnega, trajnega, nekaj, kar ob potrebi lahko prodamo ali nesemo v zastavljalnico, kjer prosimo za posojilo. Naše none niso nosile bižuterije, čeprav veliko zlatega nakita niso imele. Največkrat so nosile take vrste okrasov, ki niso imeli ničesar skupnega z modo: tankih verižic s križem ali podobe Marije niso rade izkazovale, nosile so jih skrite ob srcu, včasih so obesek držale med prsti in ga poljubljale - "Mati Božja nas bo varovala, tolažila in stala ob naši strani". Večkrat so si verižico lahko privoščile, šele ko so se upokojile, njihovi vnuki pa so ob krstu dobili v dar od krsne "nunce" ali "nunca" zlato verižico z angelčkom ali zapestnico. Mame deklicam niso dovolile nositi dragocenega nakita, ker so se bale, da ga izgubijo ali poškodujejo; šele ko so bile dovolj velike, so ga lahko nosile ob nedeljski maši. Doma so si nakit na skrivaj izposojale iz skrinjic mam in non, ob prvem svetem obhajilu pa so dobile broško v obliki začetne črke svojega imena. Nekoč si ni moglo vsako dekle privoščiti nakupa pravega zlatega izdelka. Deklice so si s srcem, polnim želja, ogledovale izložbe v mestu in sanjale. V velikih trgovinah so buljile v poličke, polne pozlačenih, cenjenih drobnarij izvirnih oblik, doma pa so si sanjavo izdelovale zapestnice iz volne, "cvirna" ali plastične vrvice - "škubidu", so jih imenoval. Na poljih so pobirale marjetice in jih vezale v verižice, češnje so nosile na ušesih kot uhane, saj so to vendar težko pričakovani in oboževani sadeži, prvi sadež v letu in zato posebej dragocen, tako na ušesih kot v štrudlju.

ČEŠNJEV ŠTRUDELJ

Sestavine:

Za testo: 500 g moka, 1 zavitek suhega kvasa, sol, 2 veliki žlici sladkorja, 1 zavitek vanilje, 60 ml semenskega olja, 1 jajce, približno 250 ml mleka.
Za nadev: 700-800 g češenj, 100 g naribanega kruha, 50 g masla, 150 g sladkorja, vanilja, limonina lupina.
Priprava:
V skledi zmešamo presejano moko, sladkor, vaniljo, sol in suh kvas. Naredimo luknjico ter vanjo vlijemo olje, stolčeno jajce in mleko (po potrebi). Sestavine zmešamo v gladko testo, ki ga razdelimo na dva ali tri dele in pustimo vzhajati vsaj eno uro. Na maslu prepražimo kruh in mu dodamo razkoščičene češnje ter ostale sestavine za nadev, nato na pomokani površini razvaljamo testo v obliko pravokotnika. Nadev porazdelimo po testu, ki ga nato zvijemo v zvitek in ga položimo na pekač, obložen s pekupapirjem. Pustimo, da zvitki še nekaj časa vzhajajo, nato jih premažemo z rumenjkom in mlekom, prebodemo z zobobrcem in pečemo 40-45 minut na 175-180 stopinj Celzija.

V večnost je odšel Jure Pečar

Popolnoma zaljubljen v Sv. Višarje in skavtizem

V teh dneh je skavtsko družino dohitela žalostna novica, da je od nas odšel Delavni bober, Jure Pečar, neutrudljivi skavt, ljubitelj gora in aktivni član verske skupnosti v Trstu. Po obdobju mirovanja se je zopet približal skavtski organizaciji ter nam vestno pomagal pri delovanju, kakorkoli mu je uspelo. Redno je prihajal na skavtske aktivnosti in slovesnosti, kjer je stal pokončno, z resnim pogledom, v popolnem kroju in z zastavo SZSO v rokah. Redkobeseden, lahko bi rekli molčeč, je bil tista tiha prisotnost, ki je pripomogla k slovesnemu doživljanju nekega trenutka. Popolnoma se je posvetil urejanju in čuvanju skavtskega sedeža na ulici Risorta. V zadnjih letih je tam kar sam obogatil razstavo o skavtskemu gibanju na Tržaškem in je poleg starejših panojev poskrbel še za izobešenje vrste zastav, značk in slik iz arhiva.

Aktiven je bil tudi med cerkvenimi dejavnostmi, pa čeprav se je raje držal v zakulisju. Pri slovesnostih je bil seveda vedno v popolnem skavtskem kroju. Tudi njegova pomoč pri raznih prireditvah ZCPZ Trst, ki so potekale v Marijinem domu na ul. Risorta, ne gre zanemariti. Bil je med prvimi, ki so pripravljali prostore, in med zadnjimi, ki je prostore zapustil. Pravil je: "Imam čas, poskrbim jaz za to. Tako si pasam kajt"! Doma je bil sicer v Lonjerju, a je bil popolnoma zaljubljen v Julijce. V srcu je nosil Sv. Višarje, kjer je prebil kar nekaj mesecev na leto. Ko si se pogovarjal z njim, je on kar zašel v pripoved o pohodih v gore. Oči so se mu prav zasvetile. V zadnjih časih je bilo opaziti, kako hudo mu je bilo, ker mu zdravje ni več dopuščalo pravih pohodov po ljubljenskih strminah. A kako močni, bistri so bili spomini na čase, ko ga še nič ni omejevalo. Razlagal je, kako je s

skavti prvič šel v hribe. Skavti! Kakšna strast. Prava ljubezen do tega gibanja. Kako neutrudno je govoril o

svojih doživetij. Na kratko: doživel je prvi tabor ali, bolje rečeno, prenočevanje, na Katinari, za cerkvijo, obljubil pa je leta 1963. Ponosen je bil na

Katinari. Spominja se skupnega tečaja za izvidnike, na katerem se je njuno prijateljstvo utrdilo v skavtskem duhu. Koliko časa sta preživela skupaj pri urejanju sedeža, pri pripravljanju sestankov, izletov, pregledovanju in popraviljanju opreme za taborjenje. Čeprav je bil Jure v službi, so vedno lahko računali na njegovo razpoložljivost in marljivost. Vsakič je prvi prišel in zadnji odšel. Matej mu je hvaležen, ker mu je z zgledom pokazal, kako biti ponižen in delaven. Ne da bi iskal pohvale ali potrditve, je v svojem malem neutrudno skrbel za tisto, kar mu je bilo najdražje: skavte in versko skupnost. In ta njegov trud se pozna. Matiji je marsikaj povedal o razstavi, o dogodivščinah in mu na hvaležnici podaril kovinsko značko SZSO. Ko je postal Matia tržaški načelnik, je Jure obesil njegovo malo sliko na razstavnici. Ko mu jo je pokazal, sta se "fanj" zakrohotala, ko se je Matia zavedel, da je na sliki njemu podoben, a

10. četo, na svojo četo, ki je bila ustanovljena leta 1956 in je zajemala Katinaro, Rovte, Rocol, Lonjer, Ricmanje in Boršt. Ko je prerasel vejo izvidnikov in vodnic, se je pridružil novonastalemu Klanu zvezde severnice. Natanko je opisoval številne taborje iz tistih let. Marsikdo izmed nas mu je izredno hvaležen. Boris ga je spoznal že na osnovni šoli na

nepoznan mladenič. Pokrajinskemu vodstvu je hranil pošto in je bil na ulici Risorta vedno pripravljen pomagati. Njegovo odsotnost bomo še kako občutili. Dragi Jure, zdaj se boš z angeli lahko vzpenjal na najvišje vrhove in gledal Božje obličje. Tebi gre iskrena zahvala in skavtski pozdrav. Bodi pripravljen!

Skavtska družina SZSO

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (296)

Aspen

Bachova cvetna esenca Aspen je odlična esenca ob koronavirusu. Odpravlja namreč strah, strah pred prihodnostjo, pred tem, kaj se bo zgodilo, strah vseh vrst, predvsem nedoločen in neutemeljen strah, pa tudi nočne more. Je esenca nedonošenčkov. Kdor je nedonošen, ima namreč že prirojeno travmatično izkušnjo poroda. Aspen je esenca vseh, ki so doživeli trpinčenje, zlorabo. Uporabljamo jo ob depresiji, pri negativnih mislih, ko se bolezen ali epidemija ponovi. Pomaga tudi otrokom, ki so sramežljivi, ki zardevajo. Pomaga tistim, ki se bojijo nastopov, prihodnosti, ki imajo fobije in občutek, da se bo kaj hudega zgodilo. Univerzum je vibracija, naše telo je vibracija, vsaka emocija ima svojo vibracijo. Bachova cvetna esenca Aspen uravnava vse emocije, vezane na strah, določen ali nedoločen. Nikakor ne more škoditi, esence lahko jemljejo starostniki in dojenčki, 3 kapljice pod jezik pred

spanjem. Esenca pomiri tiste dojenčke, ki se vedno zbudijo z jokom. Je dobra tudi ob depresiji. Lahko ji damo tudi v vodo za inhaliranje, 33 kapljic stresemo v vodo in inhaliramo. Lahko jih damo v kopel iz njivske preslice. Osebe, ki imajo mrzle in potne roke in noge in izvajajo kopel iz njivske preslice, naj kapnejo v kopel 33 kapljic esence Aspen; čiščenje bo bolj učinkovito. Psihoza koronavirusa je pustila pri velikih ljudeh polno strahu, ki je veliko večji kot virus sam, zato bi ta cvetna esenca pomirila duha in dušo. Jemljite 5 kapljic pred

spanjem direktno v usta in ne boste več občutili panike, anksioznosti, strahu in stiske pred prihodnostjo in sedanostjo. Duša se pomiri, okrepi se samozavest, upanje prelije naš vsakdan. Esenco lahko kupimo v prosti prodaji v vsaki zeliščni trgovini. Iščimo zdravje! www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa Veneto S.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travniki 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskovnikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To število smo poslali v tisk v torek, 16. junija 2020, ob 13. uri

GORICA-NOVA GORICA Srečanje dveh županov na spet odprti meji

“Mreže v naše kraje ne sodijo več!”

Na nekdanjem mejnem prehodu na Erjavčevi ulici v Novi Gorici sta se v ponedeljek, 15. junija, prvič po uveljavitvi prostega prehoda slovensko-italijanske meje po epidemiji srečala župana obeh Goric, Klemen Miklavič in Rodolfo Ziberna. Na prizorišču so se zbrali tudi številni drugi predstavniki, svetniki Občine Gorica in Mestne občine Nova Gorica, župani sosednjih občin, predstavniki podjetniške pobude Rešimo Goriško, civilne zaščite in policije. Navzoči so bili tudi goriška svetnika SSK Marilka Koršič in Walter Bandelj ter pokrajinski tajnik SSK Julijan Čavdek. Srečanje ob meji je skrbno potekalo v dveh jezikih, povezovala ga je koordinatorka kandidature Nove Gorice v sodelovanju z Gorico za EPK 2025 Vesna Humar, ki je prisotnim povedala, kako sta Gorici začeli ponovno skupno dihati. To je naše skupno območje, je poudarila, postavljeno iz trenutkov življenja, ko je normalno dnevno prehajati nekdanjo mejo in se voziti med dvema mestoma oz. državama. Ni so bili enostavni trenutki za goriško realnost, je še dodala Humarjeva, ki se je tudi zahvalila vsem, ki so se med epidemijo trudili, da sta bili izredno zdravstveno stanje in vprašanje meje nekoliko manj tesnobni za vse občane. Mislila je predvsem na pobude različnih društev in občin na Trgu Evrope. Sledil je slovesen rez traku, ki je do sobote opozarjal, da je prehod med državama zaprt. Župana sta

prerezala trak in se veselo objela. Povezovalka je nato povabila župana Ziberno in prijatelje iz Gorice, naj pridejo “na obisk” v Slovenijo, ter predala mikrofonsko prav goriškemu županu. Ziberna je novogoriškega kolega in zbrano množico nagovoril z velikim navdušenjem. Zahvalil se je vsem, ki so v zadnjih treh mesecih pomagali presegati težave prisilnega zaprtja meje. Gorica in Nova Gorica sta zaradi ograj na meji kljub vsemu postali protagonisti tudi v nacionalnih medijih, je dejal. Institucije so v tem času dale od sebe najslabše in najboljše: Evropa se je v prvem trenutku na novo situacijo odzvala zelo slabo, je bil kritičen goriški prvi občan. Rimska in ljubljanska vlada se očitno nista vedno dobro sporazumeli, saj sta uvajali ukrepe, ki zadevajo naše ozemlje, ne da bi sploh preverili, kakšne posledice bi lahko imeli na naše kraje. Edino, kar je odlično delovalo, so bili odnosi med mestoma. “Praznino, ki sta jo povzročili državi, je zapol-

nila vsakdanja dejavnost dveh županov, dveh občinskih uprav in različnih ustanov, civilne zaščite in zdravstvenih delavcev”. Izkoristimo to, kar je v zgodovino naših krajev grdega zapisala pandemija, da iz tega stanja vstanemo močnejši! In skušajmo spet postaviti na noge svojo državo tako, da začnemo delati na občinski ravni. Evropa pa naj za zgled vzame Evropo, ki je tu. Evropa, v katero trdno verujemo, je Evropa skupne kandidature za Evropsko prestolnico kulture 2025. Evropa naj raste naprej tudi na osnovi naše izkušnje: “Smo kot mizica, ki ima dve nogi v Italiji, dve v Sloveniji. Če odvzamemo dve nogi, bo mizica padla”. Novogoriški župan Klemen Miklavič je dejal, da “politika danes zamuja zgodovinski dogodek”, ker se je ta že zgodil. V 90. letih prejšnjega stoletja in v desetletju, ki jim je sledilo, so politiki, župani in drugi že rezali, žagali in odpravljali mreže. Prejšnji ponedeljek sta župana le simbolno prerezala trak.

“Mreže, ki je delila dve Gorici v tem obdobju, so odstranili ljudje”! To se je zgodilo prvič! Tako so želeli sporočiti, da “mreže niso več instrument za reševanje naših problemov. Mreže sekajo naš vsakdan, sekajo prijateljstva, sekajo družinske vezi, sekajo gospodarsko življenje naših krajev. Mreže v naše kraje ne sodijo več”! Danes je pomemben dan tudi zato, ker je spet zaživelo življenje, ki je zastalo, življenje enotne čezmejne regije, ki ne more drugače, kot da je čezmejna. Tako ljudje kot gospodarstvo so namreč zgradili naš pro-

stor, kot da meje ne bi bilo. “Dokazali smo, da smo dejansko prepleteni, da ljudje živijo to realnost, da je pot integracije dveh Goric v eno urbano realnost prava pot”. Carinarnico, ki jo je v preteklih mesecih uporabljala policija in pred katero je potekalo ponedeljkovo slavlje, bodo končno lahko spet vrnilo kulturi, je še dejala Ve-

sna Humar. In vendar “je za nami obdobje, ki bo šlo v zgodovino”. Prav zato sta bila navzoča tudi kustosa Goriškega muzeja David Kožuh in Marko Klavara. Župana sta namreč opravila še eno simbolno dejanje: muzeju sta izročila

sodijo, v muzej”, je zatrdil Miklavič. Kožuh je poudaril, da so si kot varuhi premične dediščine iskreno želeli, da bi ohranili tisto, kar se je znašlo na ograji. Veseli so, da so pobudo dali ljudje: “Goriški muzej ne more pisati zgodovine, lahko pa shrani predmete, ki so povezani z njo”. Zato se je tudi zahvalil dr. Gabrijelu Fišerju, ki je prvi začel “olepševati” ograjo na Trgu Evrope. Vse to bo še nekaj časa ostalo tam, da bodo ljudje, ki bodo šli mimo, videli, kaj se je tam dogajalo v tem obdobju; kasneje bodo prenesli v muzej.

Po slovesnosti na Škabrijelovi/Erjavčevi se je kar nekaj prisotnih napotilo do skupnega goriškega trga, od koder so delavci skupno z županom Miklavičem odstranili ograje, ki so ga delile. Ekipa GO2025 je v mrežo postavila okence, ki bo tam ostalo še nekaj časa. Zraven stoji pomenljiv zapis, ki ga je Vesna Humar delno povzela in navedla ob koncu srečanja: “Spoznali smo, da čezmejno življenje ni samoumevno. Zdaj, ko je mreža padla, ne pozabimo, kako dragocena je svoboda! Dihajmo s polnimi pljuči, živimo skupaj, krepimo prijateljstvo. Gremo brezmejno”!

MC/DD

Pri Cankarjevi založbi

Izšla obsežna Pirjevčeva monografija Partizani

Pri Cankarjevi založbi je izšla obsežna monografija Jožeta Pirjevca z naslovom Partizani. Kot je ob predstavitvi knjige dejal avtor, si ni želel napisati apologije partizanov, temveč se je odločil, da je treba razkriti vse, tako pozitivne kot negativne stvari. Predvsem zato, ker morajo vso resnico poznati prihodnje generacije. Pirjevec je sicer za STA dejal, da se čuti zelo vezanega na partizansko gibanje, saj meni, da gre za eno osrednjih v zgodovini našega naroda. Kot je zapisal v predgovoru, je bilo napisanih že dovolj apologij partizanstva, sam pa si je v obsežni monografiji, ki je plod večdesetletnega dela, želel “prikazati zgodovinsko resnico v vsej njeni veličini, kakor tudi v zablodah, tragiki in zločinih”. Delo je, denimo, sklenil z opisom zunajsoodnih pobov, za katere meni, da jih je treba prikazati v vsej grozovitosti, hkrati pa umestiti v čas, poln maščevalnosti in sovraštva. Pirjevec je skušal predstaviti tudi, kako kompleksno je bilo partizansko gibanje in kako pomembno je postalo kot vojaška sila, pravzaprav kot vezni člen med dvema frontama - rusko in zahodno fronto, na kar po njegovih besedah pogosto pozabljamo.

Druga pomembna zadeva, ki je vodila Pirjevca, pa je bila, da se ni želel omejiti na partizansko dogajanje zgolj v naši državi, temveč je v svoje raziskovanje vključil ves jugoslovanski pro-

stor. Zaradi obsega dela, je avtorja pot vodila v arhive od Moskve, Berlina in Münchna pa do Londona in Cambridgea, Oxforda in Edinburga, vse do Rima. “Razkrila mi je, kako organsko se je narodnoosvobodilni boj vključeval v vojni napor protihitlerjevske koalicije, pa tudi kako usodno so nanj vplivala nastajajoča nasprotja med Vzhodom in Zahodom, ki so začela zoreti že dolgo pred koncem druge svetovne vojne”, piše v predgovoru. Na današnji predstavitvi je Pirjevec dejal, da se knjiga nekoliko navezuje na njegovo prejšnje delo Tito in tovariši, saj je med brskanjem po arhivih zanjeto nateletel na zajeten kup zapiskov Titovih spominov iz vojnega časa, za katere se je odločil, da jih bo nekoč uporabil, kot vire pa je uporabil tudi dnevnike, osebne

zapisne in pričevanja nekaterih neposrednih udeležencev narodnoosvobodilnega boja v Jugoslaviji. Avtor se je zahvalil vsem, ki so sodelovali pri nastanku knjige, ki jo je sicer posvetil dvema še posebej dragima prijateljema in sopotnikoma pri njenem nastanku - Janku Pleterskem in Dušanu Bibru. Ta mu je celo podaril celotno zbirko ameriških in britanskih dokumentov, ki jih je zbral v washingtonskih in londonskih arhivih ter bogat nabor knjig, vezanih na vojno tematiko.

Tine Logar, ki je knjigo souredil z Aljošo Harlamovim, je dejal, da so Partizani knjiga, ki pravi o tem, da zgodovina ni pravljica, označil pa jo je za Pirjevčovo monumentalno delo. “Knjiga prinaša celostni pogled na genezo res unikatnega odporniškega gibanja v Evropi tretjega rajha, kakršnega ni bil sposoben izpeljati nihče, razen jugoslovanskih narodov. Ta geneza gibanja pa je v delu prepletena še z zgodbo o vseh drugih vojaških organizacijah, ki so delovale na območju nekdanje Kraljevine Jugoslavije, pa tudi onkraj njega”, je dejal. Kot prednost knjige je Logar postavil, da si bo po branju dejstev, ki jih je nanizal avtor, lahko bralec sam ustvaril sliko o dogajanju, ne da bi mu jo kdo vsiljeval. Knjigo, ki jo je oblikoval in tehnično uredil Matjaž Nemec, dopolnjujejo tudi fotografije medvojnih grozodejstev.

MIREN Praznično srečanje ob spet odprtem mejnem prehodu

“Luč je življenje in to življenje smo mi”

Na dan, ko so končno spet odprli meje med Slovenijo in Italijo, je bil na Goriškem še en lep praznik. Na mejnem prehodu v Mirnu se je 15. junija pod večer zbrala prijetna množica ljudi iz vasi in bližnjih krajev na italijanski strani. Navzoče je prvi nagovoril mirnenski župan Mauricij Humar, ki je izrazil toplo dobrodošlico prijateljem in sosedom iz sovojenjske občine in Prosvetnega društva Štandrež, ki so krajanom pomagali sooblikovati srečanje. “Danes je spet posijalo sonce, čeprav je malo oblačno”, je dejal mirnenski prvi občan. Enajste marca so bile na meji postavljene ovire zaradi vsem znanih težav s koronavirusom, v noči na ponedeljek so bile spet odstranjene, “življenje se vrača v stare tirnice”. Naše življenje je prepleteno, velikokrat iz najrazličnejših razlogov prehajamo mejo, a tega se morda nismo niti zavedeli, dokler nam to ni bilo ovirano oz. prepovedano, je še dejal. “Danes smo vsi spet začutili veselje, radost, da se bomo lahko spet srečevali, da bomo naše sodelovanje lažje nadaljevali in dopolnjevali, kajti to je nekaj, kar človeka bogati in mu daje moč, voljo in predvsem energijo za lepši in boljši jutri”. Na zidu bližnjega pokopališča je bil obešen transparent z napisom “GO skupaj močnejši-insieme piu’ forti”. To je “jasno sporočilo, da so naši kraji povezani gospo-

je smo bolje razumeli, kaj nam pomeni prosto prehajati mejo. Ta svoboda je pomembna za vse nas, zanj se moramo boriti. Izkušnja naj nam vpliva novih moči, da bi v prihodnje razvijali vedno tenejšje vezi, da bi skupaj ustvarjali in čim več sodelovali. “To nam je bila pomembna šola. Zavijajmo si rokave in vsi skupaj delajmo za to”!

Na srečanju v Mirnu ni bil predviden rez traku, sta pa Humar in Figelj skupaj prižgala ogenj na umetniškem podstavku, nekaki plamenici, delu krajana Zorana Beltrama. “Ta ogenj naj simbolizira luč, ki je življenje, in to življenje smo mi vsi”. Župan je vsem zaželel “čim več luči, da bi jo izžarevali in oddajali v okolico in tako ustvarjali prijeten, lep in miren jutri”. Kot se za dobre sosedbe spodobijo, so lepe besede na najlepši način kronale rodoljubna pesem in obložene mize, ob katerih so navzoči nazdravili.

DD

“ne vrag,

le sosed

bo mejak!”

@ivanperoglia

NOVI
GLAS

#NAROČISE

Uredništvo

www.noviglas.eu

gorica@noviglas.eu

+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com

+39 0481 533177

